

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ακαδημαϊκό έτος

2024 – 2025

<https://hist-arch.uoi.gr>

Επιτροπή Σπουδών και Φοιτητικών Ζητημάτων

Ιωάννης Τζαμτζής, Καθηγητής Ρωμαϊκής Ιστορίας

Μαριλένα Παπαχριστοφόρου, Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Λαογραφίας

Νικόλαος Αναστασόπουλος, Επ. Καθηγητής Νεότερης Ιστορίας

Αλεξάνδρα Αλεξανδρίδου, Αν. Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας

Επιμέλεια

Νίκος Φασούλας, Υπάλληλος ΙΔΑΧ Βαθμού Α΄

Λάμπρος Μπέλλος, ΕΤΕΠ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ		Σελ
• ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ		4
• ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ		
➤ Ιστορικό ίδρυσης και ανάπτυξης του Τμήματος		5
➤ Εκπαίδευση		5
➤ Κανονισμός Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών		6-7
➤ Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων (ECTS)		8
➤ Πρόγραμμα Erasmus+		8
➤ Πρακτική άσκηση		9
➤ Εκπαιδευτικές εκδρομές		9
➤ Μεταπτυχιακές Σπουδές		9
➤ Εργαστήρια		9
➤ Μουσεία		9
➤ Βιβλιοθήκη		10
• ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ		
➤ Σχέσεις Διδακτικού Προσωπικού και Διδασκομένων		10
➤ Επικοινωνία Διδακτικού Προσωπικού και Διδασκομένων		10
➤ Εξομάλυνση δυσλειτουργιών μεταξύ Διδασκοντα και Διδασκομενους		11
➤ Αξιολόγηση μαθημάτων από τους Διδασκομένους		11
➤ Πρόσβαση στη Γραμματεία του Τμήματος		11
➤ Διαδικαστικές προϋποθέσεις συμμετοχής στις εξετάσεις		11
➤ Εξέταση από Τριμελή Επιτροπή		12
➤ Επιτροπή Σπουδών και Φοιτητικών Ζητημάτων		13
• ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ		14
• ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ		15
• ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016–17)		16
• ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΤΟ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)		18
• ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΤΟ 2024–25 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)		20
• ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ		
A. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας		23
B. Τομέας Ιστορίας Νεότερων Χρόνων		24
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης		25
Δ. Τομέας Λαογραφίας		26
E. Προσφερόμενα από Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας		27
• ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ		
A. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας		28
B. Τομέας Ιστορίας Νεότερων Χρόνων		29
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης		30
Δ. Τομέας Λαογραφίας		31
E. Προσφερόμενα από Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας		32
• ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ		33
• ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ		54
• ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ		74

Τ Ο Π Α Ν Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ι Ο

Το Πανεπιστήμιο είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενο, η λειτουργία του οποίου διέπεται από την τρέχουσα νομοθεσία του Κράτους και εκπληρώνει την αποστολή του όπως αυτή ορίζεται από το Σύνταγμα της Ελλάδος.

Αποβλέπει στην παροχή ανώτατης παιδείας, στην ουσιαστική επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών/τριών του, καθώς και στην προαγωγή των επιστημών.

Στο επίκεντρο της διδασκαλίας βρίσκεται τόσο η καλλιέργεια της θεωρητικής σκέψης και η απόκτηση των απαραίτητων επιστημονικών εφοδίων, που αποτελούν τις βασικές συνιστώσες για το διεθνές κύρος των χορηγουμένων Τίτλων Σπουδών και την επαγγελματική σταδιοδρομία αποφοίτων, όσο και η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, η οποία θα εμφορείται από κοινωνική ευαισθησία και δημοκρατικό ήθος.

Η λειτουργία του Πανεπιστημίου βασίζεται στη δημιουργική συνεργασία όλων των φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου βασίζεται στις αρχές του ανθρωπισμού και του σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη.

Οι αποφάσεις στα θεσμοθετημένα όργανα του Πανεπιστημίου επιβάλλεται να λαμβάνονται με κριτήρια διαφάνειας και αξιοκρατίας.

Η γνώση, ως κοινωνικό αγαθό, προκύπτει από την έρευνα που σέβεται τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον και διενεργείται σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Η έρευνα, ως το σύνολο των εργασιών που δημιουργούν γνώση, αποτελεί δικαίωμα που ασκείται σε συνθήκες ακαδημαϊκής ελευθερίας, η οποία εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική διερεύνηση και διδασκαλία.

Η κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας στη διδασκαλία, την έρευνα, την έκφραση και τη διακίνηση των ιδεών, καθορίζει το σκοπό του Πανεπιστημιακού Ασύλου.

(Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Απόφαση αρ. 22444/Β1, ΦΕΚ 310/10.3.05)

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η **Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων** ιδρύθηκε το 1964 ως παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Β.Δ.735/1964, ΦΕΚ Α' 240) και από το 1970 αποτέλεσε αυτοτελές Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με δύο Σχολές: τη Φιλοσοφική και τη Φυσικομαθηματική (Ν.Δ. 746/1970, Α'267).

Από το 1984 η Φιλοσοφική Σχολή καταμήθηκε σε τρία Τμήματα τα οποία χορηγούν αντίστοιχα πτυχία:

Α. Φιλολογίας

Β. Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Γ. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

(από το Ακαδημαϊκό έτος 2019-2020 Τμήμα Φιλοσοφίας)

Η Σχολή λειτουργεί από το 1982 σύμφωνα με το Νόμο 1268/82.

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας συγκροτείται από τέσσερις **Τομείς**:

Α. Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας

Β. Ιστορίας Νεότερων Χρόνων

Γ. Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Δ. Λαογραφίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση των φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας επικεντρώνεται στη διδασκαλία της θεωρίας και της μεθοδολογίας για τη διερεύνηση παλαιών και νέων επιστημονικών ζητημάτων που συνδέονται με τον πολιτισμό και την κοινωνία, στην καθοδήγηση για τον εντοπισμό και την έρευνα των αρχαιολογικών πηγών και αρχαιολογικών καταλοίπων, στην κατάρτιση των φοιτητών με τις απαραίτητες γνώσεις πάνω στις βασικές κατευθύνσεις των Ιστορικών και Αρχαιολογικών Σπουδών, καθώς και της Λαογραφίας. Οι απόφοιτοι απασχολούνται κυρίως στη δημόσια και στην ιδιωτική Μέση Εκπαίδευση, στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, σε μουσεία, σε ερευνητικά κέντρα και σε αρχεία. Πολλοί κατευθύνονται σε μεταπτυχιακές σπουδές στο εσωτερικό ή το εξωτερικό ή και σε αντίστοιχα ερευνητικά κέντρα.

Για τον λόγο αυτό στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών συνυπάρχουν μαθήματα κορμού και μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων. Η εκπαίδευση συμπληρώνεται με σεμινάρια–συνέδρια, διαλέξεις ελλήνων και ξένων επιστημόνων, εργασίες και ειδικά μαθήματα-ασκήσεις στο πεδίο, στο εργαστήριο και στα αρχεία. Παράλληλα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες συμμετέχουν σε ανασκαφές, επιτόπιες έρευνες, επισκέψεις σε μουσεία, σε ασκήσεις και μελέτες αρχαιολογικών συλλόγων, εκπαιδευτικές εκδρομές κ.λ.π.

Αναλυτικότερα οι απόφοιτοι του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας μπορούν να εργασθούν:

- Ως εκπαιδευτικοί στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Σε ερευνητικά ιδρύματα, κέντρα μελετών, υπηρεσίες αρχείων, βιβλιοθήκες, μουσεία.
- Στο Υπουργείο Πολιτισμού (Αρχαιολογική Υπηρεσία και άλλους τομείς) και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού.
- Ως επιστημονικό και ερευνητικό προσωπικό σε κέντρα και υπηρεσίες του δημοσίου και του ιδιωτικού

τομέα.

- Σε πνευματικά κέντρα και φορείς προβολής και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Σε διπλωματικές υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών.
- Στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαρκούν οκτώ εξάμηνα και οδηγούν στη λήψη **Πτυχίου: 1. Κατεύθυνσης Ιστορίας, 2. Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας**

Η προθεσμία εγγραφής των πρωτοετών φοιτητών ορίζεται με σχετική ανακοίνωση του Υπουργείου Παιδείας Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του, στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθώς και του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Πραγματοποιείται μέσω της σχετικής ηλεκτρονικής εφαρμογής του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

Εκτός από τον αριθμό των εισαγομένων με τις Γενικές Εξετάσεις, εγγράφονται ύστερα από ειδικές εξετάσεις (σε ποσοστό που προσδιορίζει ο νόμος) και όσοι ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες: Έλληνες του εξωτερικού, παιδιά Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό, Κύπριοι, αλλοδαποί, ομογενείς υπότροφοι, άτομα με ειδικές ανάγκες.

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει στις 31 Αυγούστου του επομένου ημερολογιακού έτους. Το εκπαιδευτικό έργο διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό). Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει τουλάχιστον 13 πλήρεις εβδομάδες για τη διδασκαλία και τουλάχιστον 3 εβδομάδες για τις εξετάσεις. Το χειμερινό εξάμηνο αρχίζει την **Δευτέρα 30 Σεπτεμβρίου 2024** και λήγει την **Παρασκευή 7 Φεβρουαρίου 2025** (μαζί με την εξεταστική). Το εαρινό εξάμηνο αρχίζει την **Δευτέρα 10 Φεβρουαρίου** και λήγει την **Παρασκευή 20 Ιουνίου 2025** (μαζί με την εξεταστική). Οι ακριβείς ημερομηνίες καθορίζονται από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος κάθε Ακαδημαϊκό έτος με τη δημοσίευση του Ακαδημαϊκού Ημερολογίου.

Στο τέλος κάθε εξαμήνου διενεργούνται εξετάσεις, στις οποίες παίρνουν μέρος οι φοιτητές που δήλωσαν και παρακολούθησαν τα αντίστοιχα μαθήματα. Τον Σεπτέμβριο διενεργούνται επαναληπτικές εξετάσεις για τα μαθήματα και των δύο εξαμήνων.

Η βαθμολογία καθορίζεται από τον διδάσκοντα, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να οργανώσει γραπτές ή, κατά την κρίση του, και προφορικές εξετάσεις. Στη βαθμολογία μπορεί να συυπολογιστεί και η εκπόνηση φροντιστηριακής εργασίας (πάλι κατά την κρίση του διδάσκοντα). Το πρόγραμμα διδασκαλίας, καθώς και εκείνο των εξετάσεων, καταρτίζεται από επιτροπή, η οποία λαμβάνει υπόψη της και τις προτάσεις των φοιτητών για τη σωστή κατανομή των ωρών διδασκαλίας και εξετάσεων.

Στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών συνυπάρχουν μαθήματα κορμού, μαθήματα κατεύθυνσης και μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών προαιρετικά (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων.

Για τον εσωτερικό κανονισμό του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, βλ.:

http://users.uoi.gr/akyuoi/documents/Es_kanonismos.pdf

Οδηγίες για την ορθή και εμπρόθεσμη δήλωση μαθημάτων (απαιτείται η προσοχή σας):

1. Το Ακαδημαϊκό έτος ξεκινά την 1η Σεπτεμβρίου 2024 και λήγει στις 31 Αυγούστου 2025. Το Ακαδημαϊκό έτος διαρθρώνεται σε δύο διδακτικές περιόδους, το Χειμερινό και το Εαρινό εξάμηνο. Οι φοιτητές/τριες αξιολογούνται σε τρεις εξεταστικές περιόδους που πραγματοποιούνται α) για το Χειμερινό Εξάμηνο κατά το διάστημα Ιανουαρίου–Φεβρουαρίου, β) για το Εαρινό εξάμηνο κατά τον μήνα Ιούνιο και γ) με την επαναληπτική εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου.

2. Προκειμένου οι φοιτητές να μπορούν να συμμετάσχουν στην εξέταση των μαθημάτων κατά την επόμενη εξεταστική περίοδο/τις εξεταστικές περιόδους του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους, να προμηθευτούν τα αντίστοιχα διδακτικά συγγράμματα και να δικαιούνται συμμετοχής σε πολλές άλλες διαδικασίες, όπως π.χ. το επίδομα στέγασης κ.ά., πρέπει να υποβάλουν ηλεκτρονικά τις δηλώσεις μαθημάτων **μέσω της εφαρμογής classweb**, ξεχωριστά για το κάθε διδακτικό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους (χειμερινό και εαρινό). Σημειώνεται ότι οι δηλώσεις μαθημάτων ισχύουν μόνο για το εξάμηνο αναφοράς, στο οποίο και έχουν πραγματοποιηθεί καθώς και για την επαναληπτική εξεταστική του Σεπτεμβρίου. Στις δηλώσεις μαθημάτων μπορούν να δηλωθούν μαθήματα τα οποία διδάσκονται στο Τμήμα σύμφωνα με τον Οδηγό Σπουδών του Ακαδημαϊκού έτους 2024–2025. Τέλος, υπογραμμίζεται ότι η εξεταστική περίοδος του Σεπτεμβρίου είναι επαναληπτική εξεταστική περίοδος, κατά την οποία εξετάζονται μαθήματα που έχουν δηλωθεί και δεν έχουν εξεταστεί επιτυχώς κατά τα δύο εξάμηνα του ακαδημαϊκού έτους που έχει προηγηθεί (χειμερινό και εαρινό): συνεπώς δεν χρειάζεται νέα δήλωση μαθημάτων για την επαναληπτική εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου.

3. Οι φοιτητές/τριες που έχουν υπερβεί την ανώτατη διάρκεια φοίτησης (δηλ. έχουν ολοκληρώσει 8 εξάμηνα σπουδών και χρωστούν μαθήματα) δικαιούνται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, να δηλώνουν εμβόλιμα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου κατά το Χειμερινό εξάμηνο και μαθήματα του Χειμερινού εξάμηνου κατά το Εαρινό εξάμηνο σπουδών. Βασική προϋπόθεση προκειμένου να γίνουν δεκτές οι δηλώσεις αυτές από το σύστημα classweb είναι να έχουν δηλωθεί τα μαθήματα στην αμέσως προηγούμενη δήλωση μαθημάτων.

Τέλος, ενημερώνονται οι φοιτητές ότι, προκειμένου να καταστεί εφικτός ο προγραμματισμός της διδασκαλίας των μαθημάτων του χειμερινού και του εαρινού εξαμήνου, δεν γίνονται δεκτές δηλώσεις εκτός των προκαθορισμένων περιόδων δηλώσεων μαθημάτων, οι οποίες ορίζονται μετά από απόφαση του Τμήματος και ανακοινώνονται στον ιστότοπό του.

4. Ο έλεγχος των μαθημάτων γίνεται με αποκλειστική ευθύνη των φοιτητών/τριών και συνιστάται να πραγματοποιείται μετά το 3ο έτος σπουδών ανελλιπώς και σε συμφωνία με τον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος. Σχετικά έντυπα ελέγχου μαθημάτων καθώς και ο Οδηγός Σπουδών βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Η γραμματεία του Τμήματος είναι στη διάθεση των φοιτητών/τριών για οποιαδήποτε ερώτηση αφορά το πρόγραμμα σπουδών. Ο τελικός έλεγχος μαθημάτων πραγματοποιείται από τη Γραμματεία του Τμήματος μετά την κατάθεση αιτήσεως πτυχίου.

5. Σημειώνεται ότι δεν προβλέπεται από το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας η εκπόνηση, ακόμη και προαιρετικά, διπλωματικής εργασίας.

6. Συνιστάται στους φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας να μην λαμβάνουν πληροφορίες ή επιδιώκουν να ενημερώνονται από οποιαδήποτε πηγή εντός και εκτός διαδικτύου, πλην της επίσημης ιστοσελίδας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, για θέματα που αφορούν στα προγράμματα σπουδών του Τμήματος, καθώς και για άλλες διοικητικές διαδικασίες, προς αποφυγή παραπληροφόρησης. Για την επίλυση οποιασδήποτε απορίας ή πληροφορίας χρειαστεί, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες μπορούν να απευθύνονται στη Γραμματεία του Τμήματος, η οποία θα απαντήσει αρμοδίως.

Ημέρες και ώρες λειτουργίας της Γραμματείας για το κοινό: Καθημερινά 11:00 - 13:00
Τηλέφωνα επικοινωνίας: 265107441, 7232, 7180, Email επικοινωνίας: gramisar@uoi.gr

ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)

Το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων βασίζεται στον όγκο της εργασίας που απαιτείται να διεκπεραιωθεί προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί στόχοι ενός προγράμματος σπουδών.

Το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που πρέπει να έχει συγκεντρώσει ένας φοιτητής για την απόκτηση πτυχίου είναι 240.

Τα μαθήματα που προέρχονται από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, το Τμήμα Φιλολογίας, καθώς και τα μαθήματα Παιδαγωγικών και Διδακτικής που προσφέρονται από το Τμήμα Φιλοσοφίας, αντιστοιχούν το καθένα σε 5 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Το προαιρετικό μάθημα της ξένης γλώσσας αντιστοιχεί σε 2 πιστωτικές μονάδες (ECTS) όπως και η προαιρετική πραγματοποίηση Πρακτικής Άσκησης. Το σύνολο των ECTS μαζί με την ξένη γλώσσα και την πρακτική άσκηση ανέρχεται στις 244 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Με την καθιέρωση του συστήματος των πιστωτικών μονάδων (ECTS) και από το ακαδημαϊκό έτος 2020–21 ο βαθμός του πτυχίου υπολογίζεται ως ο Σταθμικός Μέσος Όρος με βάση τα ECTS των μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα ο βαθμός υπολογίζεται ως εξής

$$\text{Βαθμός πτυχίου/διπλώματος} = (\sum_{k=1}^N \text{BM}_k \cdot \text{ΠΜ}_k) / \Sigma\text{ΠΜ}$$

όπου:

N = αριθμός μαθημάτων που απαιτούνται για τη λήψη του αντίστοιχου τίτλου σπουδών.

BM_k = βαθμός του μαθήματος **k**

ΠΜ_k = πιστωτικές μονάδες του μαθήματος **k**

ΣΠΜ = σύνολο πιστωτικών μονάδων για τη λήψη του αντίστοιχου τίτλου σπουδών.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+

Το Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση, κατάρτιση της νεολαίας και τον αθλητισμό, που στοχεύει στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης της νεολαίας, σε όλους τους τομείς της Διά Βίου Μάθησης (Ανώτατη Εκπαίδευση, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Σχολική Εκπαίδευση, δραστηριότητες νεολαίας, κλπ). Στο πλαίσιο αυτό ενισχύεται η κινητικότητα φοιτητών και διδασκόντων σε άλλα Πανεπιστήμια του εξωτερικού τα οποία συμμετέχουν στο Πρόγραμμα. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι φοιτητές όλων των εξαμήνων.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και των δυο κύκλων.

Κριτήρια επιλογής: επιπλέον των κριτηρίων που θέτει το ίδιο το πρόγραμμα, για το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ισχύουν τα παρακάτω κριτήρια επιλογής φοιτητών για την κινητικότητα.

α) Προηγούνται οι **μεταπτυχιακοί φοιτητές** και φοιτήτριες (τρίτου και δευτέρου κύκλου) που δεν έχουν κάνει χρήση του προγράμματος άλλη φορά. Η κατάταξη των μεταπτυχιακών φοιτητών καθορίζεται από τον βαθμό εισαγωγής (για τους πρωτοετείς) ή από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν εξεταστεί επιτυχώς, πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό αυτών των μαθημάτων στα οποία έχουν εξεταστεί επιτυχώς μέχρι τη στιγμή της υποβολής της αίτησης, το οποίο στη συνέχεια διαιρείται με τον συνολικό αριθμό των μαθημάτων που αντιστοιχούν στα εξάμηνα σπουδών που έχουν διανυθεί (για τους φοιτητές μεγαλύτερων εξαμήνων).

β) Για τους **προπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες** η κατάταξη καθορίζεται από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν εξεταστεί επιτυχώς, πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό αυτών των μαθημάτων, το οποίο στη συνέχεια διαιρείται με τον συνολικό αριθμό των μαθημάτων που αντιστοιχούν στα εξάμηνα σπουδών που έχουν διανυθεί

Περισσότερες πληροφορίες: <http://erasmus.uoi.gr/erasmus/37/erasmus>

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ (Π.Α.)

Η Π.Α. πραγματοποιείται προαιρετικά επί ένα δίμηνο σε επιλεγμένους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (ιστορικά αρχεία, ερευνητικά κέντρα, μουσεία, πινακοθήκες, Εφορείες Αρχαιοτήτων κ.λπ.), με σκοπό α) την εμπέδωση των γνώσεων που απέκτησαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες από τα μαθήματα μέσα από την πρακτική εφαρμογή τους, β) την άμεση γνώση των συνθηκών εργασίας σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους στους οποίους μπορούν να εργαστούν οι απόφοιτοι του Τμήματος, γ) την ανάπτυξη δεξιοτήτων και εξειδικεύσεων που σχετίζονται με τις γνώσεις και τα εφόδια που έχουν λάβει οι φοιτητές του Τμήματος από το Πρόγραμμα Σπουδών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και δ) τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τους αποφοίτους του Τμήματος. Η πραγματοποίηση της Πρακτικής Άσκησης προμοδοτείται με 2 ECTS.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Στο πλαίσιο των μαθημάτων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές εκδρομές, στις οποίες η συμμετοχή των φοιτητών δεν είναι υποχρεωτική, εφ' όσον απαιτείται να πληρώσουν γι' αυτές.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας προσφέρει μία σειρά Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Master):

- Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών
- Διατομεακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία» (δεν έχει δεχθεί νέους φοιτητές/ήτριες για το έτος 2024-2025)
- Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία» (δεν έχει δεχθεί νέους φοιτητές/ήτριες για το έτος 2024-2025)

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας προσφέρει και διδακτορικές σπουδές στα γνωστικά αντικείμενα των τεσσάρων τομέων του.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

- Εργαστήριο Βυζαντινής Ιστορίας (Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας)
- Εργαστήριο Αρχαιολογίας (Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας και Τέχνης)
- Εργαστήριο ιστορικής έρευνας νεότερων και σύγχρονων κοινωνιών (Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων) Τηλ. 2651005161
- Εργαστήριο Λαογραφίας (Τομέας Λαογραφίας) Τηλ.: 2651005146
- Εργαστήριο Προβιομηχανικής Τεχνολογίας (Τομέας Λαογραφίας) Τηλ.: 2651005113
- Εργαστήριο Προφορικής Ιστορίας και Ιστοριών Ζωής (Τομέας Νεότερης Ιστορίας και Τομέας Λαογραφίας)
- Εργαστήριο Πληροφορικής (για τα μέλη ΔΕΠ και τους φοιτητές) Τηλ.: 2651005158

ΜΟΥΣΕΙΑ

- Μουσείο Εικμαγείων και Διδακτικών Συλλογών
- Λαογραφικό Μουσείο και Αρχείο
- Μουσείο Τυπογραφίας

Στεγάζονται στην Πανεπιστημιούπολη, στο κτήριο της Φιλοσοφικής Σχολής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με μονογραφίες και συλλογικούς τόμους από την ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, καθώς και περιοδικά σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Τα παραπάνω, μαζί με τις σειρές παλαιούτυπων και σπανίων εκδόσεων, που προέρχονται από δωρεές (Μητροπολίτη Κορυτσάς Ευλογίου Κουρίλα, Σοφίας Αντωνιάδου, Δημοκρατίας Ηλιάδου, Ευρυδικής Κοντολέοντος, Δημήτρη Λουλέ, Κωνσταντίνου Μέρτζιου, Δημητρίου Πετροπούλου, Χρήστου Πράτσικα, Ιωάννη Τσανάκα, Σεραφείμ Χαριτωνίδη, Ιωάννη Τουράτσου, Luigi Beschi κ.ά.) και αγορές, στεγάζονται στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, όπου ολόκληρη η πανεπιστημιακή κοινότητα έχει ελεύθερη πρόσβαση σε αυτές (εκτός από τις ειδικές συλλογές, βλ. Εσωτερικό Κανονισμό του Ιδρύματος). Στην Βιβλιοθήκη έχουν μεταφερθεί από το τμήμα και τα παρακάτω Αρχεία:

- Αρχείο ανασκαφών Ηπείρου «Σωτήρη Δάκαρη» (Τομέας Αρχαιολογίας)
- Αρχεία Εφρετίου και Υποθηγοφυλακείου Ιωαννίνων. Συμβολαιογραφικά έγγραφα, εκκλησιαστικά και μοναστηριακά αρχεία, αρχείο δημοτικού νοσοκομείου «ΕΛΠΣ» Αθηνών, οικογενειακά αρχεία καθώς και πλούσιο φωτογραφικό και άλλο έντυπο υλικό, όπως ημερολόγια, εφημερίδες ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες.

Στους οικείους Τομείς του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας στεγάζονται επίσης τα εξής Αρχεία:

- Λαογραφικό Αρχείο με πρωτογενές, αδημοσίευτο χειρόγραφο και οπτικοακουστικό υλικό από τον ελλαδικό χώρο και την Κύπρο (Τομέας Λαογραφίας)
- Αρχείο Εθνοτοπικών και Πολιτιστικών Συλλόγων (Τομέας Λαογραφίας)
- Μουσικολογικό Αρχείο (Τομέας Λαογραφίας)

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ

Διδάσκοντες και φοιτούντες υποχρεούνται σε αμοιβαίο σεβασμό της προσωπικότητας ενός εκάστου. Οι φοιτητές/φοιτήτριες, ως διδασκόμενοι/ες, οφείλουν τον προσήκοντα σεβασμό προς τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα στο πλαίσιο της διαδικασίας εκμάθησης της επιστήμης την οποία έχουν επιλέξει. Ο/η διδάσκων/διδάσκουσα οφείλει να παρέχει τις απαραίτητες διευκρινίσεις που αφορούν στην ουσία της εκπαιδευτικής αποστολής του, να είναι διαθέσιμος και να συμπεριφέρεται προς τους διδασκόμενους με την προσήκουσα ευγένεια που επιβάλλει το ακαδημαϊκό ήθος.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ

Το Τμήμα έχει αποφασίσει στη Συνέλευση υπ' αριθμ. 426/19-02-2020 να υιοθετήσει και να εφαρμόσει το θεσμό του Ακαδημαϊκού συμβούλου σπουδών (ΑΣΣ). Ο ΑΣΣ καθοδηγεί και υποστηρίζει τους φοιτητές στο πρόγραμμα σπουδών τους, διευκολύνοντας τους να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους με τον πιο ορθολογικό και αποδοτικό τρόπο. Σε κάθε φοιτητή, στην αρχή των σπουδών του, ορίζεται ως ΑΣΣ ένα μέλος ΔΕΠ του Τμήματος ανάλογα με τα δύο τελευταία ψηφία του αριθμού μητρώου του, ως σύμβουλος μέχρι το τέλος των σπουδών του.

Οι φοιτητές ενημερώνονται για τον θεσμό του ΑΣΣ κατά την εγγραφή τους στο Τμήμα καθώς και από την ιστοσελίδα του Τμήματος στον σύνδεσμο:

https://hist-arch.uoi.gr/images/pdf/grammateia/Akadimaikos_Sumvoulos_Spoudon.pdf όπου αναγράφονται τα ονόματα των συμβούλων καθηγητών με τα email τους και οι αντιστοιχίες προς τους φοιτητές με βάση τα τελευταία ψηφία του αριθμού μητρώου καθώς και οι συγκεκριμένες μέρες/ώρες κατά τις οποίες δέχεται στο γραφείο του, τους φοιτητές που συμβουλεύει.

Οι φοιτητές επικοινωνούν και συμβουλευονται τον ΑΣΣ που τους έχει αντιστοιχηθεί κατά το δοκούν και με διάφορους τρόπους επικοινωνίας (π.χ. δια ζώσης ή μέσω email). Ενδεικτικά, ο ΑΣΣ βοηθάει τον προπτυχιακό φοιτητή/φοιτήτρια να:

- κατανοήσει το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος
  - επιλέξει τη σωστή κατεύθυνση ή ειδίκευση
  - επιλέξει Μεταπτυχιακές σπουδές (στο Τμήμα, στην Ελλάδα ή/και στο εξωτερικό)
- ενημερωθεί για τις επαγγελματικές προοπτικές του/της

ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥ

Ζητήματα συμπεριφοράς του διδακτικού προσωπικού έναντι των φοιτητών/φοιτητριών τα οποία εκφεύγουν /των ορίων που επιβάλλουν η ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική δεοντολογία επιλύονται κατ' αρχήν μέσω της ενημέρωσης από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια του Συμβούλου Καθηγητή, ο οποίος έχει υποχρέωση να προτείνει τρόπους και διαδικασίες εξομάλυνσης των τριβών.

Τυχόν παρεκκλίσεις εκ μέρους διδάσκοντα που κρίνονται από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια ως πολύ σοβαρές δύνανται να καταγγέλλονται προφορικώς, με τήρηση σχετικού πρακτικού, ή γραπτώς στην Επιτροπή Σπουδών, η οποία, αφού συνεδριάσει, ενημερώνει τον/την Πρόεδρο του Τμήματος και εισηγείται είτε τις συστάσεις που πρέπει να γίνουν είτε περαιτέρω ενέργειες διοικητικής φύσεως. Εάν από την καταγγελία ή σε οποιοδήποτε στάδιο της ακολουθηθείσας διαδικασίας ανακύψουν στοιχεία που πιθανολογούν ποινικές ευθύνες, ο φάκελος διαβιβάζεται αμελλητί στην Πρωτοεισαγγελία και τίθεται υπ' όψιν του νομικού συμβούλου του Πανεπιστημίου. Η όλη διαδικασία υπακούει αυστηρά στον κανόνα της εμπιστευτικότητας κατά το σκέλος των εγγράφων που άπτονται της καταγγελίας και σε αυτόν της

αυστηρής διακριτικότητας κατά τον γενικότερο χειρισμό της. Ποινική απόληξη του ζητήματος αίρει την εμπιστευτικότητα κατά το μέτρο όπου ο νόμος το επιβάλλει και τα όργανα του Τμήματος παύουν να παρακολουθούν την υπόθεση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥΣ

Τα μαθήματα κάθε εξαμήνου υφίστανται αξιολόγηση από τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες, μέσω συμπλήρωσης, ηλεκτρονικά, σχετικού ερωτηματολογίου. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται μεταξύ όγδοης και ενδέκατης εβδομάδας του κάθε εξαμήνου (εξαριούμενων των διακοπών).

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η Γραμματεία του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας βρίσκεται στην αριστερή πτέρυγα/διάδρομο του 1ου (πρώτου) ορόφου του Κτηρίου Διοίκησης (Μεταβατικό Κτήριο). Οι ώρες λειτουργίας της για υποδοχή του φοιτητικού και λοιπού κοινού, με φυσική παρουσία, είναι 11.00 έως 13.00. Τηλεφωνική πρόσβαση καθ' όλες τις εργάσιμες ώρες, 8:00 έως 15.00, στους αριθμούς: 2651007232 – 2651007441 - 2651007180 – 2651007231. Επίσης, η Γραμματεία επικοινωνεί με τους φοιτητές μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον ιδρυματικό λογαριασμό τον οποίο κάθε φοιτητής/φοιτήτρια αποκτά αυτόματα κατά την εγγραφή και την παραλαβή της φοιτητικής ταυτότητας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Οι εξετάσεις για το κάθε μάθημα διενεργούνται στο τέλος του εξαμήνου κατά το οποίο προσφέρεται η διδασκαλία του μαθήματος. Κατά κανόνα, οι εξεταστικές περιοδοί εκτείνονται: αυτή του Χειμερινού εξαμήνου, από τα μέσα έως το τέλος Ιανουαρίου· εκείνη του Εαρινού, από τις αρχές έως τα μέσα Ιουνίου τέλος, η επαναληπτική εξεταστική περίοδος και για τα δύο Εξάμηνα, από τις αρχές έως τα τέλη Σεπτεμβρίου.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές ή προφορικές, κατά την επιλογή του διδάσκοντα/της διδάσκουσας, ενώ διεξάγονται σε συγκεκριμένη ημερομηνία και ώρα, με ορισμένη διάρκεια η οποία δεν ξεπερνά τις 3 (τρεις) ώρες και ανακοινώνονται εγκαίρως με ανάρτηση στον ιστότοπο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Μετάθεση ημερομηνίας και/ή ώρας γίνεται μόνο κατόπιν κωλύματος του διδάσκοντα εξεταστή / της διδάσκουσας εξεταστριάς ή λόγω ανώτερης βίας και έκτακτων περιστάσεων.

Οι προϋποθέσεις για να λάβει ένας/μία φοιτητής/φοιτήτρια μέρος στις εξετάσεις είναι οι εξής::

1. Εμπρόθεσμη δήλωση των μαθημάτων που επιθυμεί να συμμετάσχει, στην ηλεκτρονική πύλη των φοιτητών (Classweb).

Σημειώνεται ότι, οι φοιτητές/φοιτήτριες που δεν έχουν δηλώσει τα μαθήματα στα οποία επιθυμούν να εξεταστούν, δεν εξετάζονται από τους διδάσκοντες και τις διδάσκουσες.

2. Ενημέρωση από την ιστοσελίδα του Τμήματος για τον τίτλο και το περιεχόμενο του μαθήματος. Εάν έχουν παρέλθει οι δύο εξεταστικές περιοδοί του έτους στο οποίο ο/η φοιτητής/φοιτήτρια όφειλε να εξετασθεί για πρώτη φορά, η κάθε επόμενη δήλωση συμμετοχής στο εν λόγω μάθημα προϋποθέτει ότι ο/η εξεταζόμενος/-η έχει ενημερωθεί, με αναζήτηση που υπάγεται στη δική του ευθύνη, α) από τον ιστότοπο του Τμήματος, β) από την σελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης του πανεπιστημίου (e-course) ή/και γ) από τη σχετική σελίδα του διδάσκοντα για τυχόν αλλαγές στον τίτλο και στο περιεχόμενο και την εξεταστέα ύλη του μαθήματος. Ο/η εξεταζόμενος/-η υποχρεούται να προσαρμόσει τη μελέτη του αναλόγως προς την αναρτημένη ύλη και όχι προς εκείνη η οποία θα του αναλογούσε εάν ο/η ίδιος/-α είχε επιλέξει να

προσέλθει στην εξέταση των δύο περιόδων του ακαδημαϊκού έτους κατά το οποίο διδάχθηκε το μάθημα.

3. Προσέλευση στην εξέταση / Αυτοπρόσωπη παρουσία

Αυτή ελέγχεται με την επίδειξη της φοιτητικής ταυτότητας («πάσο») και την υπογραφή εκ μέρους του/της εξεταζόμενου/-ης στον σχετικό κατάλογο συμμετοχής που μπορεί να αναπτύσσεται και κατά την αποχώρηση των εξεταζόμενων από την αίθουσα εξέτασης. Καθυστερημένη προσέλευση μετά την έναρξη της γραπτής εξέτασης συνιστά απώλεια του δικαιώματος συμμετοχής σ' αυτή. Αδυναμία προσέλευσης συνεπάγεται το ίδιο αποτέλεσμα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες εξετάζονται κατά τον τρόπο τον οποίο υποδεικνύει η ιατρική γνωμάτευση που έχει υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο στην Επιτροπή Σπουδών και Φοιτητικών Ζητημάτων.

Έγγραφη βεβαίωση προσέλευσης στην εξέταση παρέχεται επί τόπου από τον διδάσκοντα εξεταστή / την διδάσκουσα εξετάστρια στους/στις εξεταζόμενους/ες που θα τη ζητήσει για κάθε νόμιμη χρήση. Η βεβαίωση υπογράφεται από τον εξεταστή / την εξετάστρια και επικυρώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος. Σημειώνεται ότι, εφόσον η εν λόγω βεβαίωση φέρει ηλεκτρονική υπογραφή του διδάσκοντα / της διδάσκουσας, δεν απαιτείται επικύρωση από τη γραμματεία.

ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΡΙΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η κείμενη νομοθεσία, Ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141/Α'/21-7-2022) άρθρο 65, παρ. 6, προβλέπει τα εξής: «Αν ο φοιτητής αποτύχει περισσότερες από τρεις (3) φορές στο ίδιο μάθημα, δύναται να ζητήσει, με αίτησή του προς τον Πρόεδρο του Τμήματος, να αξιολογηθεί από τριμελή επιτροπή, η οποία αποτελείται από διδακτικό προσωπικό του ίδιου ή άλλου Τμήματος του Α.Ε.Ι. με γνωστικό αντικείμενο ίδιο ή συναφές με αυτό του προς εξέταση μαθήματος, στην οποία δεν δύναται να συμμετέχει ο διδάσκων του μαθήματος. Η αξιολόγηση από την τριμελή επιτροπή της παρούσας πραγματοποιείται οποτεδήποτε εντός του ακαδημαϊκού έτους».

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Η επιτροπή σπουδών αποτελείται από **τέσσερα** μέλη ΔΕΠ που εκπροσωπούν τους ισάριθμους Τομείς του Τμήματος. Για το ακαδημαϊκό έτος 2024–25 ο ορισμός των μελών έχει αναρτηθεί και στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

Για τα θέματα που άπτονται της επιτροπής σπουδών και φοιτητικών ζητημάτων ο/η φοιτητής/φοιτήτρια απευθύνεται στη Γραμματεία του Τμήματος (στην ηλεκτρονική διεύθυνση **gramisar@uoi.gr**) με συγκεκριμένο αίτημα, το οποίο μεταφέρεται στην ως άνω αρμόδια επιτροπή.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

1. Συνέλευση του Τμήματος: Αποτελείται από: α) τον Πρόεδρο του Τμήματος, β) τον Αντιπρόεδρο του Τμήματος, γ) τους Διευθυντές των Τομέων, δ) όλα τα μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) του Τμήματος, ε) έναν (1) εκπρόσωπο από κάθε κατηγορία των μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.), Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.ΔΙ.Π.) και Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) του Τμήματος εφόσον υπηρετεί μέλος της αντίστοιχης κατηγορίας και στ) εκπροσώπους των φοιτητών που αντιστοιχούν σε ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του συνόλου των μελών της Συνέλευσης του Τμήματος των περ. α) έως δ), με ελάχιστη εκπροσώπηση ενός (1) φοιτητή ανά κύκλο σπουδών.

2. Διοικητικό Συμβούλιο: απαρτίζεται από: α) τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο του Τμήματος, β) τους Διευθυντές των Τομέων και γ) έναν (1) από τους τρεις (3) εκλεγμένους εκπροσώπους των κατηγοριών των μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού, Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού ή Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού.

3. Πρόεδρος του Τμήματος

4. Αντιπρόεδρος του Τμήματος

5. Γραμματεία Τμήματος

Δέχεται τους φοιτητές/τριες για κάθε γραμματειακή υποστήριξη και παροχή πληροφοριών σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους και διεκπεραιώνει τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος. Στεγάζεται στο Κτήριο Διοίκησης (Μεταβατικό Κτήριο) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και λειτουργεί καθημερινά. Δέχεται τις φοιτητές καθημερινά από τις 11.00 έως τις 13.00 (τηλ. 2651007231, 2651007232, 2651007180, 2651007441 email: gramisar@uoi.gr).

Πρυτανεία

Πρύτανης: Άννα Μπατιστάτου

Αντιπρυτάνεις: Ιωάννης Λεονάρδος, Παναγιώτα Καντή, Θεόδωρος Ματίκας, Ξενοφών Μπήτσικας

Κοσμητεία

Κοσμήτορας: Ιωάννης Τζαμτζής

Προεδρία Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πρόεδρος: Άννα Μαχαιρά

Αντιπρόεδρος: Ανδρέας Βλαχόπουλος

Προϊσταμένη Γραμματείας

Αικατερίνη Παπαδήμα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα μαθήματα του τμήματος κατηγοριοποιούνται ως εξής:

1. Μαθήματα κορμού υποχρεωτικά
2. Μαθήματα κατεύθυνσης Ιστορίας υποχρεωτικά για όσους επιλέγουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση
3. Μαθήματα κατεύθυνσης Αρχαιολογίας υποχρεωτικά για όσους επιλέγουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση
4. Μαθήματα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά

Το τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας προσφέρει τρία προγράμματα σπουδών στους φοιτητές του, ανάλογα με το έτος εγγραφής τους στο τμήμα.

Συγκεκριμένα:

1. Πρόγραμμα σπουδών για τους εισαχθέντες πριν το 2016-17
2. Πρόγραμμα σπουδών 2016-17 για τους εισαχθέντες από το 2016-17 έως το 2023-24
3. Πρόγραμμα σπουδών 2024-25 για τους εισαχθέντες από το 2024-25 και έπειτα

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ 2024-25 αφορά ΜΟΝΟ τους ΠΡΩΤΟΕΤΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΤΟ 2016–17	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ	
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία	1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές	2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία	3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία	4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία	5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία	6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
7. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)	7. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
8. Ξένη Γλώσσα	8. Ξένη γλώσσα
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία	1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία	2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Βαλκανική Ιστορία	3. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
4. Ρωμαϊκή Ιστορία	4. Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι
5. Λαογραφία	5. Επιγραφική
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)	6. Ξένη Γλώσσα
7. Νεοελληνική Λογοτεχνία	
8. Ξένη Γλώσσα	
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος	1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ή Νεότερη Φιλοσοφία	2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Βυζαντινή Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία	3. Κλασική Αρχαιολογία
4. Επιλογή από ομάδα Α'	4. Επιλογή από ομάδα Α
5. Επιλογή από ομάδα Α'	5. Επιλογή από ομάδα Γ
6. Επιλογή από ομάδα Α'	6. Επιλογή από ομάδα Γ'
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία	1. Παιδαγωγικά
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία	2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα Β'	3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Επιλογή από ομάδα Β'	4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'	5. Επιλογή από ομάδα Γ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Προϊστορική Αρχαιολογία	1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία	2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία	3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)	4. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία ή Μεσαιωνική Λογοτεχνία	5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Ιστορία της Τέχνης	6. Επιγραφική
7. Ξένη γλώσσα	7. Ξένη Γλώσσα
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία	1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία	2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία

και Τέχνη	και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία	3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης	4. Παιδαγωγικά
5. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ή Νεότερη Φιλοσοφία	5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'	6. Επιλογή από ομάδα Γ
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη	1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα Α'	2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Β'	3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Επιλογή από ομάδα Γ'	4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'	5. Επιλογή από ομάδα Γ
Συνολο Μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου	52

**ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016-17**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α'**: Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής.

Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΙΜΑ

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ'**: Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία.

Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΑ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α'**: Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία.

Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΑ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ'**: Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής.

Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΙΜΑ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Β'**: Κλασική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία. **Κωδικοί: ΦΙΛ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ**

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ**. **Κωδικοί: ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175)**

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ**, **Κωδικοί: ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2016–17 ΚΑΙ ΕΩΣ ΤΟ 2023-24	
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ECTS – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ	
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία	1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές	2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία	3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία	4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία	5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία	6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία	1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία	2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Ρωμαϊκή Ιστορία	3. Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής
4. Λαογραφία	4. Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι
5. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)	5. Επιγραφική
6. Νεοελληνική Λογοτεχνία	6. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Υστερη Βυζαντινή Περίοδος	1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ή Νεότερη Φιλοσοφία	2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία	3. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)	4. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΛΟΓΡΑΦΙΑΣ	5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΛΟΓΡΑΦΙΑΣ	6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία	1. Παιδαγωγικά
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία	2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΛΟΓΡΑΦΙΑΣ	3. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ	4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ	5. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Προϊστορική Αρχαιολογία	1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία	2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία	3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)	4. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Ιστορία της Τέχνης	6. Επιγραφική
	7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία	1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη	2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία	3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης	4. Παιδαγωγικά
5. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ή Νεότερη Φιλοσοφία	5. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)	6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Κλασική Αρχαιολογία	1. Βυζαντινή Αρχαιολογία

ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη	
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
3. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ	3. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ	4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ	5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ	6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
Σύνολο μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου	48

**ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΟΜΑΔΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ**

ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ:** Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία.
Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ
- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ:** Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής.
Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΙΜΑ
- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ:** Κλασική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία.
Κωδικοί: ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ
- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ.**
Κωδικοί: ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ175)
- **ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ.**
Κωδικοί: ΦΠΠ175

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2024–25 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ					
A/A	Γνωστική Ενότητα (Υποχρέωση)			Τύπος	ECTS
Μαθήματα Κορμού					
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία και Πολιτισμό			ΥΠ	5
2	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Ιστορία και Πολιτισμό			ΥΠ	5
3	Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία			ΥΠ	5
4	Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία			ΥΠ	5
5	Εισαγωγή στην Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης			ΥΠ	5
6	Εισαγωγή στη Λαογραφία			ΥΠ	5
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία			ΥΠ	5
2	Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία			ΥΠ	5
3	Μεσαιωνική Ιστορία του Σλαβικού Κόσμου			ΥΠ	5
4	Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης			ΥΠ	5
5	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία			ΥΠ	5
6	Εισαγωγή στη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία			ΥΠ	5
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Ζητήματα Ανθρωπολογικών Σπουδών			ΥΠ	5
2	Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)			ΥΠ	5
3	Παλαιογραφία ή Βυζαντινοί Ιστορικοί Χρονογράφοι			ΥΠ	5
4	Νεότερη Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία			ΥΠ	5
5	Ιστορία της Τέχνης			ΥΠ	5
6	Προϊστορική Αρχαιολογία			ΥΠ	5
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Επιγραφική			ΥΠ	5
2	Λατινικά			ΥΠ	5
3	Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Αρχαιολογία			ΥΠ	5
4	Νεότερη Ελληνική Ιστορία			ΥΠ	5
5	Βυζαντινή Ιστορία			ΥΠ	5
6	Κλασική Αρχαιολογία			ΥΠ	5
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Κατεύθυνση Ιστορίας			Κατεύθυνση Αρχαιολογίας		
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Ρωμαϊκή Ιστορία	ΥΠ	Προϊστορική Αρχαιολογία	ΥΠ	6
2	Ιστορία του Ελληνικού Κράτους	ΥΠ	Κλασική Αρχαιολογία	ΥΠ	6
3	Βυζαντινή Ιστορία	ΥΠ	Βυζαντινή Αρχαιολογία	ΥΠ	6
4	Αρχαία Ελληνική Ιστορία	ΥΠ	Ιστορία της Τέχνης	ΥΠ	6
5	Οθωμανική Ιστορία	ΥΠ	Αρχαιολογία: Άνθρωπος και Περιβάλλον	ΥΠ	6
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Ιστορία του Μεσαιωνικού Κόσμου	ΥΠ	Προϊστορική Αρχαιολογία	ΥΠ	6
2	Αρχαία Ελληνική Ιστορία	ΥΠ	Κλασική Αρχαιολογία	ΥΠ	6
3	Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία	ΥΠ	Βυζαντινή Αρχαιολογία	ΥΠ	6
4	Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία	ΥΠ	Ιστορία της Τέχνης	ΥΠ	6
5	Υλικός Πολιτισμός	ΥΠ	Υλικός Πολιτισμός	ΥΠ	6

Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Σεμινάριο Κατεύθυνσης Ιστορίας	ΥΕ	Σεμινάριο Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας	ΥΕ	8
2	Επιλογή Κατεύθυνσης Ιστορίας	ΥΕ	Επιλογή Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας	ΥΕ	6
3	Επιλογή Κατεύθυνσης Ιστορίας	ΥΕ	Επιλογή Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας	ΥΕ	6
4	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	ΥΕ	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	ΥΕ	5
5	Φιλοσοφία	ΥΕ	Φιλοσοφία	ΥΕ	5
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Η' ΕΞΑΜΗΝΟ					
1	Σεμινάριο Κατεύθυνσης Ιστορίας	ΥΕ	Σεμινάριο Αρχαιολογικής Κατεύθυνσης	ΥΕ	8
2	Επιλογή Κατεύθυνσης Ιστορίας	ΥΕ	Επιλογή Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας	ΥΕ	6
3	Επιλογή Κατεύθυνσης Ιστορίας	ΥΕ	Επιλογή Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας	ΥΕ	6
4	Διδακτική	ΥΕ	Διδακτική	ΥΕ	5
5	Παιδαγωγικά	ΥΕ	Παιδαγωγικά	ΥΕ	5
Σύνολο ECTS εξαμήνου					30
Συνολικά ECTS για τη λήψη Πτυχίου					240
Συνολικός Αριθμός Μαθημάτων για τη Λήψη Πτυχίου					44

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

Επιλογή κατεύθυνσης Ιστορίας

Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική

Κωδικοί: IBY, IAE, IPΩ, INE, IEP, ΛΑΟ, ΕΠΙ

Επιλογή Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας

Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης

Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2024-25**

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ			
ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΑΕ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
103	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία και Πολιτισμό	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Α' (Υπ.)
108	Η Αρχαία Σπάρτη: Η Ιστορία και ο Μύθος της	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
172	Ιστορία της αρχαίας Θράκης μέσα από φιλολογικές πηγές, επιγραφές και αρχαιολογικά ευρήματα	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
173	Πελοποννησιακός πόλεμος: Η καταστροφική εμφύλια σύγκρουση	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
154	Οι Έλληνες υπό Ρωμαϊκή κυριαρχία (1ος-3ος αι. μ. Χ)	Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
121	Η Ύστερη Αρχαιότητα: 2ος-4ος αι. μ.Χ.: πολιτικοί θεσμοί, κοινωνία, οικονομία, θρησκεία και πολιτισμός	Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΡΩ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
179	Η Ρωμαϊκή Επέκταση στον Μεσογειακό χώρο (343–31 π. Χ.)	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Γ' (Υπ.)
191	Θεσμοί της Καρχηδόνας	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
201	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Ιστορία και Πολιτισμό (Εκπαιδευτική Εκδρομή)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
311	Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος: Κράτος και κοινωνία	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Ε' (Υπ.), (Ιστ.)
238	Κωνσταντινούπολη: Πόλη και κοινωνία (Εκπαιδευτική Εκδρομή)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
314	Οι σλαβικές φυλετικές ενώσεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (7 ^{ος} -10 ^{ος} αι.)	Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
315	Ο «πολιτισμός της αυλής» στον μεσαιωνικό ευρασιατικό κόσμο	Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
219	Οι Βυζαντινοί και οι γείτονές τους στο χώρο των ΝΔ Βαλκανίων και της Αδριατικής (12 ^{ος} –15 ^{ος} αι.)	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
103	Οι σταυροφορίες του 12 ^{ου} αιώνα	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Ε', Ζ', (Σ) (Επ. Υπ.)

113	Η Ελληνόφωνη κοινότητα της Βυζαντινής Ρώμης μεταξύ παπικής πνευματικής καθοδήγησης και αυτοκρατορικής πολιτικής επιβολής (6ος-8ος αι.)	Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
220	Πρώμη βυζαντινή περίοδος: ιστορία, κοινωνία, εσωτερική και εξωτερική πολιτική	Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
401	Εισαγωγή στην ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης (4 ^{ος} – 15 ^{ος} αι.)	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Α' (Υπ.)
Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ			
ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΝΕ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
393β	Εισαγωγή στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος – 20ός αιώνας: Η Ελληνική Επανάσταση του 1821: Η Ευρωπαϊκή διάσταση.	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	Γ' (Υπ.)
415	Εθνικισμός και Φυλετισμός στην Ελλάδα (19ος – 20ός αι.): θεωρία και χρήσεις	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
408	Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
414	Θεσμική συγκρότηση και εξέλιξη στο Ελληνικό κράτος	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
342	Η ελληνική χερσόνησος την περίοδο της οθωμανικής και βενετικής κυριαρχίας Ι (μέσα 15ου -17ος αι.)	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
382	Νεοελληνικός διαφωτισμός, πολιτισμικές ζυμώσεις και ιδεολογικά ρεύματα πριν την Επανάσταση του 1821	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ		
444	Εισαγωγή στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Γ' (Υπ.)
432	Πριν από την «Παρακμή της Δύσης»: κοινωνίες και ιδεολογίες στην Ευρώπη τον 19 ^ο αιώνα	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
451	Αφηγηματική ιστορία	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
429	Η εποχή του ιμπεριαλισμού και της αποικιοκρατίας	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
468	Ιστορία του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου στην Ανατολική Ευρώπη	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
467	Ιστορία της ομολογιοποίησης – Μεταρρύθμιση, Αντιμεταρρύθμιση και η διαμόρφωση θρησκευτικών ταυτοτήτων στην Ευρώπη (16ος – 19ος αι.)	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΑΠΡ	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
501	Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία. Πολιτισμοί του προϊστορικού Αιγαίου από την Εποχή του Λίθου έως το τέλος της Εποχής του Χαλκού	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Α' (Υ)
517	Εισαγωγή στον Μινωικό Πολιτισμό	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
578	Το Αιγαίο πριν από τη 2η χιλιετία π.Χ.	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
516	Η Αρχαιολογία της Ανθρώπινης Εξέλιξης	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
512	Παλαιολιθικός και Μεσολιθικός πολιτισμός	Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
508	Η Νεολιθική των Βαλκανίων	Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΚΛ	ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
601	Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία και Τέχνη (1100–31 π.Χ.)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Α' (Υ)
605	Γεωμετρική και Αρχαϊκή Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
607	Αρχιτεκτονική (Γενική Επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
621	Κεραμική & Πηλοπλαστική Γεωμετρικής και Αρχαϊκής Περιόδου	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.) (Σ)
668	Τοπογραφία-Πολεοδομία Ρωμαϊκών Χρόνων	Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
682	Πλαστική	Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
703	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική	ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
740	Μνημειακή ζωγραφική παλαιολόγειας περιόδου	ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
782	Ζητήματα Βυζαντινής εικονογραφίας	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.) (Σ)
714	Βυζαντινή Μικροτεχνία Ι	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

INT	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
817β	Η Ευρωπαϊκή Τέχνη στον μακρύ 18 ^ο αιώνα: Από τον νεοκλασικισμό και το Γκράντ Τουρ στον νατουραλισμό και τον πρώιμο ρομαντισμό	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
826	Θέματα από την Ευρωπαϊκή τέχνη 6: Η δεύτερη ζωή των γλυπτών του Παρθενώνα	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
806	Η Ελληνική τέχνη του 19 ^{ου} αιώνα: εικαστικές τέχνες, αρχιτεκτονική, καλλιτεχνικού θεσμοί και ιδεολογήματα	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.) (Σ)
841	Μοντέρνα Τέχνη: Πόλεμος και Επανάσταση (1795-1855)	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
837	Ιστορία της Μεταπολεμικής Τέχνης στη Δύση: Μεταπολεμικός Μοντερνισμός (1945-1970)	Α. ΚΑΝΤΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
839	Ιστορία των Εκθέσεων των Μουσείων και των Συλλογών: Τέχνη και Αρχαιότητες στη Νεότερη Ευρώπη	Α. ΚΑΝΤΑ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
850	Η γέννηση της φωτογραφίας και ο κόσμος της τέχνης στην αυγή του Μοντερνισμού: επιδράσεις, συμπορεύσεις και ανταλλαγές	Μ. ΚΑΡΑΛΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
851	Φωτογραφία και Εθνική Προβολή: Η συμβολή των φωτογραφικών εικόνων στην κατασκευή του Ελληνικού εθνικού αφηγήματος από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι το 1967	Μ. ΚΑΡΑΛΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΛΑΟ	ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ		
451	Εισαγωγή στη Λαογραφία	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
461	Προφορικότητα και συλλογική μνήμη	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Γ' (Υπ.)
495	Έθιμα και τελετουργίες του χώρου και του χρόνου	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
493	Αρχαϊκή Εθνογραφία	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
471	Κοινωνικές δομές στον προβιομηχανικό κόσμο	Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)

**ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ**

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
ΑΡΧ 100	Αττική Ρητορεία	Κλασική Φιλολογία	Σ. Χρονόπουλος	Γ' (Υ)
ΑΡΧ 102	Ιστοριογραφία: Πολύβιος	Κλασική Φιλολογία	Π. Αθανασόπουλος	Ε' (Υ) ή Γ' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΦΙΝ 169	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία, 19 ^{ος} – 20 ^{ος}	Νέα Ελληνική Φιλολογία	Α. Σαμίου	Γ' (Υ)
ΑΡΧ 124	Ελληνική Παλαιογραφία και Κωδικολογία	Βυζαντινή Φιλολογία	Δ. Γεωργακόπουλος	Ζ' (Επ. Υπ.)
ΦΙΜ 125	Δημώδης Βυζαντινή Λογοτεχνία	Βυζαντινή Φιλολογία	ΕΔΒΜ	Ζ' (Επ. Υπ.)
ΦΙΜ 149	Ο βυζαντινός μοναχισμός στις φιλολογικές πηγές	Βυζαντινή Φιλολογία	Α. Αλεξάκης	Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΡΧ 122	Τραγωδία: Αισχύλου Χοηφόροι	Κλασική Φιλολογία	Ε. Γκαστή	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΑ 104	Αρχαία Ελληνική Μυθολογία	Κλασική Φιλολογία	Α. Ζωγράφου	Ζ' (Επ. Υπ.)
ΦΙΑ 132	Λυρική Ποίηση	Κλασική Φιλολογία	Χ. Αυγερινός	Ζ' (Επ. Υπ.) 70
ΛΑΤ 106	Λατινική Επική Ποίηση: Οβιδίου Μεταμορφώσεις	Λατινική Φιλολογία	Σ. Αλέκου	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΑ 116	Λατινικό Μυθιστόρημα	Λατινική Φιλολογία	Β. Παππάς	Ζ' (Επ. Υπ.) 70

**ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ**

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
ΦΠΦ101	Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Ι*	Φιλοσοφία	Κ. Πέτσιος	Ε' (Υ)
ΦΠΦ102	Νεότερη Φιλοσοφία Ι*	Φιλοσοφία	Γκ. Μαγγίνη	Ε' (Υ)

*Οι φοιτητές–τριες του Ε' εξαμήνου επιλέγουν υποχρεωτικά ένα από τα δύο μαθήματα

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Α.ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ			
ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΑΕ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
112α	Αρχαία Ελληνική Ιστορία: Από το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου ως την κατάκτηση της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Δ' (Υπ.) Ιστορίας
160	Ελληνιστική Ανατολή	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
165	Ιστορία της Μακεδονίας από την αρχαϊκή έως την ελληνιστική εποχή	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
122	Κοινά και Συμπολιτείες	Τ. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΕΠΙ	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ		
152	Εισαγωγή στην Επιγραφική	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Δ' (Υπ.)
ΙΡΩ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
171	Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Β' (Υπ.)
202	Γάιος Ιούλιος Καίσαρ	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
205	Η εποχή του Αυγούστου	Τ. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΙΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
205*	Η Μέση Βυζαντινή περίοδος Β'	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Δ' (Υ) Ιστορίας
212*	Το Δεσποτάτο της Ηπείρου: Κράτος – Κοινωνία - Τοπογραφία	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Δ' (Υ) Ιστορίας
213	Πολεμικές συγκρούσεις και στρατιωτικά κινήματα στο Βυζάντιο. Μέση και ύστερη περίοδος	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Στ', Η', (Σ) (Επ. Υπ.)
102	Βυζαντινές και μεταβυζαντινές επιγραφές της Ηπείρου	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Στ', Η', (Σ) (Επ. Υπ.)
210	Βυζάντιο και δύση τον 10 ^ο αιώνα	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Στ', Η', (Σ) (Επ. Υπ.)
114	Πολιτική ιδεολογία και συλλογικές ταυτότητες στην Βυζαντινή κοινωνία: αντιφάσεις και αμφίδρομες επιρροές	Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
253	Η περίοδος της εικονομαχίας και η πρόσληψη της στον Ανατολικό και Δυτικό Χριστιανικό κόσμο (8ος-9ος αι.)	Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
* Οι φοιτητές-τριες κατεύθυνσης Ιστορίας επιλέγουν ένα από τα δύο μαθήματα (ΙΒΥ205 ή ΙΒΥ212)			
ΙΕΠ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ		
403	Κοινωνία και οικονομία στη Δυτική Ευρώπη (1000-1500)	Π. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)

397	Μεσαιωνικά θρησκευτικά τάγματα (11ος-15ος αι.): Συγκρότηση, διάδοση και δράση τους στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο	Π. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΙΜΑ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ		
100	Εισαγωγή στην Ιστορία των λαών της Στέπας: Προέλευση, κοινωνία και πολιτική, μεταναστεύσεις και μετασχηματισμοί (5 ^{ος} -15 ^{ος} αιώνες)	Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ	Δ' (Υ) Ιστορίας
ΙΒΑ	ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
301	Μεσαιωνική ιστορία του σλαβικού κόσμου	Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ	Β' (Υπ.)

B. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΝΕ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
361	Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία.	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ (Α-Κ) Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ (Λ-Ω)	Β' (Υπ.)
372	Ελληνικό εργατικό κίνημα, 19ος-20ός αιώνας	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
386	Δημόσιες Τελετές και Εθνικές Επέτειοι στην Ευρωπαϊκή Νεωτερικότητα.	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
385	Ελληνική Διασπορά Κοινωνία, Οικονομία, Πολιτισμός από τις αυτοκρατορίες στα Έθνη-Κράτη (19ος – 20ός αιώνας)	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
413	Η Ήπειρος κατά τη νεότερη και σύγχρονη περίοδο (τέλη 18 ^{ου} – 20 ^{ου} αι.).	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
343	Η ελληνική χερσόνησος την περίοδο της οθωμανικής και βενετικής κυριαρχίας ΙΙ (18ος αι. – αρχές 19ου αι.)	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
362	Ελληνικές αφηγηματικές πηγές της πρώιμης νεωτερικότητας (16 ^{ος} αι. – αρχές 19ου αι.)	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
401	Ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος	Θ. ΡΑΖΑΚΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ		
470	Εισαγωγή στη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ 2024-25)	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	Β' (Υπ.)
464	Η Ευρώπη στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)

398	Η πολιτιστική ζωή στην Ευρώπη 19ος-20ος αι	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
399	Το φασιστικό φαινόμενο στην Ευρώπη.	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
418	Ιστορία της ρύθμισης διακρατικών σχέσεων στη νεότερη Ευρώπη – από την Ειρήνη της Βεστφαλίας στον ΟΑΣΕ	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
460	Ο Ψυχρός πόλεμος 1945-1990	Θ. ΡΑΖΑΚΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΑΠΡ	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
505	Το Αιγαίο και η Μεσόγειος κατά τη 2 ^η χιλιετία π.Χ.	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Δ' (Υ) Αρχαιολογίας
502	Ζητήματα εικονογραφίας του προϊστορικού Αιγαίου	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.) (Σ)
521	Η Παλαιολιθική περίοδος στην Ελλάδα	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
522	Τεχνολογικά συστήματα της εποχής του λίθου	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	ΣΤ', Η' (Σ) (Επ. Υπ.)
520	Ανασκαφική-Αρχαιολογία Πεδίου στην Ήπειρο	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Η' (Επ. Υπ.) Αρχαιολογίας
200	Αρχαίο περιβάλλον και παλαιοοικονομία	Γ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΑΚΛ	ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
602	Κλασική Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Δ' (Υ) Αρχαιολογίας
687	Θέματα αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	ΣΤ', Η' Αρχαιολογίας (Επ. Υπ.) (Σ)
700	Ιερά της αρχαίας Ελλάδας	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
670	Αρχαιολογία του θανάτου στην πρώιμη εποχή του σιδήρου και την πρωτοαρχαϊκή περίοδο	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.) (Σ)
667	Ρωμαϊκή Τέχνη	Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
673	Πλαστική των Ρωμαϊκών Χρόνων	Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
200	Παλιοπεριβάλλον και ανθρώπινη δραστηριότητα	Γ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

ΑΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
701	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Β' (Υ)
706	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική	ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ	Δ' (Υ) Αρχαιολογίας
751	Βυζαντινά εικονογραφημένα χειρόγραφα II	Α. ΜΑΝΤΑΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
737	Μνημειακή ζωγραφική της μεταβυζαντινής περιόδου	ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
780	Νομισματική και Σφραγιστική του Βυζαντινού κράτους	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
762	Τοπογραφία Βυζαντινής Ηπείρου	Ε. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
739	Βυζαντινές φορητές εικόνες I	Φ. ΛΥΤΑΡΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
743	Μεταβυζαντινές Φορητές Εικόνες (μέσα 15ου - Τέλη 17ου αιώνα)	Φ. ΛΥΤΑΡΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

ΙΝΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
804α	Εισαγωγή στη Θεωρία, την Ιστορία και τη Μέθοδο της Ιστορίας της Τέχνης. Επισκόπηση: από την Αναγέννηση στον 18ο αι.	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Β' (Υ)
844	Νέες Πραγματικότητες μετά το 1945: Τέχνη και Ζωή από τον Νέο Ρεαλισμό και τον Φωτορεαλισμό στη Land Art και τα Happenings.	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
822	Μοντερνισμός και Μοντέρνα Ζωή (1855–1905)	Α. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΗ	Δ' (Υ) Αρχ. ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.) Ιστ.
836	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης της Αναγέννησης και του Μπαρόκ	Α. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
807	Ιστορία της Σύγχρονης Τέχνης: Από τη μεταμοντέρνα στη σύγχρονη τέχνη (1970-2020)	Α. ΚΑΝΤΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
845	Πολιτική και Τέχνη: Δύση και Ανατολή στον Ψυχρό Πόλεμο	Α. ΚΑΝΤΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
852	Φωτογραφία, Κινηματογράφος και Μοντερνισμός. Η κοινωνία του θεάματος και ο κόσμος της εικόνας (1895-1940)	Μ. ΚΑΡΑΛΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
853	Αρχαιότητα και Φωτογραφία 1839-1940: οι περιπέτειες ενός εικονογραφικού θέματος	Μ. ΚΑΡΑΛΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΛΑΟ	ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ		
496	Έθνη, εθνοτικές ομάδες και ταυτότητες. Η περίπτωση των Βαλκανίων.	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Στ' Η' (Επ. Υπ.)
455	Υλικός Πολιτισμός	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Στ' Η' (Επ. Υπ.)
465	Η ιστορία των παραμυθιών	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Στ' Η' (Επ. Υπ.)
453	Συμβολική σκέψη και πολιτισμός	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Στ' Η' (Επ. Υπ.), (Σ)
458	Εισαγωγή στην Αστική Λαογραφία	Π. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	Στ' Η' (Επ. Υπ.)
506	Εισαγωγή στο Δημοτικό Τραγούδι	Π. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	Στ' Η' (Επ. Υπ.)
449	Πολιτισμός και Οικονομία	Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ	Στ' Η' (Επ. Υπ.)

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ				
ΚΩΔ.	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜ.
ΛΑΤ 100	Λατινικά: Ρωμαϊκή Βιογραφία	Λατινική Φιλολογία	Π. Αθανασόπουλος	Δ' (Υ)
ΑΡΧ 103	Ομήρου Ιλιάδα (Αυγερινός) Ομήρου Οδύσσεια (Ζέκας)	Κλασική Φιλολογία	Χ. Αυγερινός (Α-ΜΑ και παλαιότερων ετών ανεξαρτήτως επιθέτου) Χ. Ζέκας (ΜΕ-Ω)	ΣΤ' (Υ)
ΜΕΦ 113	Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι: Το έργο του Αγαθία του Σχολαστικού	Βυζαντινή Φιλολογία	Α. Αλεξάκης	Δ' (Υ) Ιστορίας
ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ				
ΚΩΔ.	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜ.
ΦΠΠ 175	Διδακτική της Γλώσσας: Το γλωσσικό μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεωρία και πράξη της	Διδακτική	Γκαρραβέλας Κ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ169	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Παιδαγωγικά	Ζάγκος Χ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 176	Ιστορία της Εκπαίδευσης ΙΙ	Παιδαγωγικά	Νέγρη Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 182	Επιστήμες της Εκπαίδευσης ΙΙ	Παιδαγωγικά	Νέγρη Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 180	Θεωρίες αγωγής και κοινωνικοποίησης	Παιδαγωγικά	Γούγα Γ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 106	Πολιτισμός και Εκπαίδευση: Σύμβολα και τελετουργίες στο σχολείο	Παιδαγωγικά	Γούγα Γ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 162	Παιδαγωγικά συμπεράσματα θεωριών κινήτρων	Παιδαγωγικά	Μίχου Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 183	Κοινωνιολογική θεωρία: Εκπαιδευτικές προεκτάσεις	Παιδαγωγικά	Ζάγκος Χ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 181	Εισαγωγή στην παιδαγωγική	Παιδαγωγικά	Γκαρραβέλας Κ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)

Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας θα ανανεώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές/τριες να ενημερώνονται συχνά από τις ιστοσελίδες όλων των εμπλεκόμενων Τμημάτων όπου είναι αναρτημένοι Οδηγοί Σπουδών.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΙΑΕ 103 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Στο μάθημα εξετάζεται η πολιτική ιστορία της Ελλάδος από την Εποχή του Χαλκού μέχρι και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Βασικούς άξονες θα αποτελέσουν, η επισκόπηση των χρονικών, αλλά και των θεματικών ενοτήτων (βαθμιαία διαμόρφωση και εξέλιξη των πολιτευμάτων, θεσμοί, κοινωνική και οικονομική διάρθρωση των πόλεων-κρατών, πνευματική ζωή και τέχνη). Παράλληλα θα συζητηθούν οι αρχαίες πηγές (φιλολογικές, επιγραφικές, νομισματικές), οι μέθοδοι προσέγγισης και αξιολόγησής τους και σε ειδικό μάθημα η εκπόνηση εργασίας.

ΙΑΕ 108 Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Η ιστορία της Αρχαίας Σπάρτης έχει αποτελέσει θέμα πολλών αντιπαραθέσεων. Η οργάνωση της κοινωνίας και του στρατού, τα πολιτειακά όργανα, η θέση των γυναικών και των ειλώτων εξακολουθούν να εγείρουν ζητήματα ερμηνείας. Το ίδιο ισχύει και με τον ρόλο που έπαιξε η Σπάρτη ως πηγή έμπνευσης σε μεταγενέστερες εποχές. Επίκεντρο του μαθήματος αποτελεί η ιστορική και ιστοριογραφική προσέγγιση των παραπάνω ζητημάτων μέσα από τον σχολιασμό φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών.

Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Διάγραμμα

I. Η διαμόρφωση του λακεδαιμονικού κράτους.

II. Η κοινωνική οργάνωση.

III. Το πολιτικό σύστημα.

IV. Η εξωτερική πολιτική της Σπάρτης (6^{ος}-4^{ος} αι. π.Χ.)

V. Η κρίση του 3^{ου} αι. π.Χ. και η παρέμβαση της Ρώμης.

VI. Η Σπάρτη κατά τη ρωμαϊκή περίοδο.

VII. Ο μύθος της Σπάρτης στους μεταγενέστερους.

ΙΑΕ 172 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ, ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Το μάθημα εξετάζει την ιστορία των ελληνικών πόλεων-κρατών και των θρακικών φύλων, καθώς και τις πολιτικές εξελίξεις στον γεωγραφικό χώρο της Θράκης από τον 7ο έως τον 4ο αιώνα π.Χ. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την ιστορία και την γεωγραφία της αρχαίας Θράκης από την περίοδο του ελληνικού αποικισμού έως και την κατάκτησή της από τον βασιλέα της Μακεδονίας Φίλιππο Β' (340 π.Χ.). Αναλύονται ζητήματα σχετικά με τις συνθήκες ίδρυσης των ελληνικών αποικιών και την ιστορία και αρχαιολογία των σημαντικότερων από αυτές. Εξετάζονται αναλυτικά τα θέματα που αφορούν στην κατάκτηση της Θράκης από τους Πέρσες, την αθηναϊκή πολιτική στη Θράκη από τον 6ο αι. π.Χ. και κατά την διάρκεια της Α' και της Β' Αθηναϊκής Συμμαχίας, τα θρακικά έθνη και βασιλεία -με κυριότερο το βασίλειο των Οδρυσών-, καθώς και στην ενσωμάτωση της Θράκης στο βασίλειο της Μακεδονίας. Συζητώνται η γεωστρατηγική θέση και σημασία της Θράκης καθώς και η φύση και ο χαρακτήρας των πολιτικών και πολιτιστικών σχέσεων και ανταλλαγών μεταξύ Ελλήνων και Θρακών. Το μάθημα βασίζεται στην κριτική πραγμάτευση των φιλολογικών πηγών, στην μελέτη των επιγραφών και στην παρουσίαση των πρόσφατων αρχαιολογικών ευρημάτων που έρχονται στο φως στο σταυροδρόμι της Θράκης, όπου οι Έλληνες επηρέασαν με καταλυτικό τρόπο την διαμόρφωση των ιστορικών, πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικές εργασίες με στόχο την εξοικείωσή τους με την επιστημονική έρευνα, τεκμηρίωση και παρουσίαση. Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται με γραπτές εξετάσεις.

ΙΑΕ 173 ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ: Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΦΥΛΙΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Στο μάθημα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της πολιτικής, στρατιωτικής, οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της περιόδου του Πελοποννησιακού πολέμου. Στόχος του μαθήματος είναι η μελέτη των γεγονότων του 27ετούς πολέμου, των αιτίων που οδήγησαν στην σύρραξη μεταξύ Αθήνας και Σπάρτης αλλά και των συνεπειών που είχε για τον ελληνικό κόσμο η γενικευμένη εμφύλια σύγκρουση. Εξετάζονται συστηματικά οι επιγραφικές και οι αρχαιολογικές μαρτυρίες που φωτίζουν τα γεγονότα και τις προσωπικότητες της Ιστορίας του Θουκυδίδη. Η διεξοδική ανάλυση των διαφόρων πτυχών του πολέμου επιτρέπει να εξαχθούν διδάγματα όσον αφορά στην πολιτική συμπεριφορά αλλά και την ιστορική και στρατηγική σκέψη. Στους φοιτητές ανατίθενται προαιρετικές εργασίες με στόχο την εξοικείωσή τους με την επιστημονική έρευνα, τεκμηρίωση και παρουσίαση. Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται με γραπτές εξετάσεις.

ΙΑΕ 154 ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΥΠΟ ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ (1^{ος} -3^{ος} ΑΙ. μ. Χ.)

(Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ)

Το μάθημα εξετάζει τη θέση των Ελλήνων στο πλαίσιο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, από την επικράτηση του Αυγούστου έως και την εποχή του Διοκλητιανού. Παρουσιάζονται οι επαρχίες και τα κοινά, αναλύονται οι θεσμοί των ελληνικών πόλεων (κυρίως της Ν. Ελλάδας και της Μ. Ασίας) κατά την περίοδο αυτή, και η σχέση τους με τη ρωμαϊκή διοίκηση και τον αυτοκράτορα. Επίσης, εξετάζονται οι κοινωνικές, οικονομικές, θρησκευτικές και ευρύτερες πολιτισμικές εξελίξεις.

ΙΑΕ 121 Η ΥΣΤΕΡΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ: 2^{ος}-4^{ος} αι. μ. Χ.: ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

(Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ)

Το μάθημα εξετάζει τους ευρύτερους μετασχηματισμούς στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και την Ανατολική Μεσόγειο, από την εποχή του Μάρκου Αυρηλίου ως την εποχή του Θεοδοσίου Α'. Παρουσιάζονται η πολιτική γεωγραφία και η δημογραφική σύνθεση, οι διοικητικοί θεσμοί των επαρχιών και των πόλεων, και ο ρόλος του αυτοκράτορα. Επίσης, εξετάζονται οι κοινωνικές, οικονομικές, θρησκευτικές και ευρύτερες πολιτισμικές εξελίξεις.

ΠΡΩ 179 Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ (343–31 π.Χ.)

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Η διείσδυση της Ρώμης στον μεσογειακό χώρο μεταξύ των ελληνιστικών κρατικών οντοτήτων και της Καρχηδόνας. Η λογική του επεκτατισμού και η σημασία του πολιτεύματος της Respublica για την επίτευξη των ρωμαϊκών γεωστρατηγικών στόχων. Οι Σαμνιτικοί πόλεμοι και ο εξελικτικός ειρωμαϊσμός της Ιταλίας. Η απόκρουση της εισβολής του Πύρρου. Οι Μακεδονικοί πόλεμοι. Ο πόλεμος του Αντιόχου. Οι Καρχηδονιακοί πόλεμοι. Η κατάκτηση της Μέσης Ανατολής και της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους.

Σκοπός του μαθήματος: η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η Respublica κατέκτησε μέσα σε τρεις αιώνες ολόκληρο τον μεσογειακό χώρο και η ανάλυση της διασύνδεσης μεταξύ του πολιτικού συστήματος της Ρώμης κατ' αυτή την περίοδο και της αποτελεσματικότητας στην υλοποίηση των επεκτατικών της βλέψεων.

Μαθησιακό αποτέλεσμα: Αναμένεται η δημιουργία εκ μέρους των φοιτητών σφαιρικής εικόνας των διαδραματισθέντων από την έναρξη του Α' Σαμνιτικού πολέμου έως τη ναυμαχία του Ακτίου και, συνάμα, συνειδητοποίηση της σημασίας που είχε για την εξέλιξη της Ιστορίας η στρατηγική στόχευση της Ρώμης να ελέγξει πλήρως, ως φυσικό της χώρο, την ιταλική χερσόνησο και στη συνέχεια να διευρύνει το *imperium* τόσο προς Δυσμάς όσο και προς Ανατολάς, σε βάρος της Καρχηδόνας και των ελληνιστικών κρατικών οντοτήτων.

ΠΡΩ 191 ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΑΣ

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Οι άρχοντες της φοινικικής Καρχηδόνας και η ιεράρχησή τους. Το σώμα των "παλαιών/ισχυρών" της Καρχηδόνας: η δομή του και οι αρμοδιότητές του. Το δικαστικό σώμα της πόλης: οι καλούμενοι *εκατόν*. Η λαϊκή συνέλευση: η σύνθεσή της και η επιρροή της στα πολιτικά δρώμενα. Η λειτουργική αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτειακών συνιστωσών. Η στρατηγία και οι ασκήσαντες αυτό το αξίωμα

στην Καρχηδόνα. Οι σχέσεις της Καρχηδόνας με τα Ελληνιστικά βασίλεια και η επιλογή της να συγκροσθεί με τη Ρώμη. Η χωροταξική διάταξη της πόλης, μέσα από τις περιγραφές που περιέχονται στην Αρχαία γραμματεία.

IBY 201 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ (ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Το μάθημα απαρτίζεται από 13 διαλέξεις, οι οποίες επικεντρώνονται στα πλέον βασικά ενδιαφέροντα των σύγχρονων βυζαντινών σπουδών. Στόχος του μαθήματος είναι, ανάμεσα σε άλλα, να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα τρέχοντα ενδιαφέροντα της Μέσης Εκπαίδευσης σχετικά με το μάθημα της Βυζαντινής Ιστορίας και τις βασικές τεχνικές διδακτικής των μεσαιωνικών μαθημάτων στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται τα παρακάτω ζητήματα:

Σκοποί του μαθήματος: εξοικείωση με την επιστήμη της Ιστορίας του Βυζαντίου, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου (αυτοκράτορες, σημαντικά γεγονότα/σταθμοί), του κοινωνικού πλαισίου και των δομών της διοίκησης του κέντρου και των επαρχιών και των βασικών αρχών της οικονομίας του κράτους. Προσέγγιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας.

Διάγραμμα μαθημάτων: Ιστορία των βυζαντινών σπουδών, πηγές της Βυζαντινής Ιστορίας, οι περιοχές του κράτους, ο αυτοκράτορας και οι θεσμοί, η κρατική οργάνωση, η εκκλησία, η διοίκηση (πολιτική και στρατιωτική), η οικονομία, ο πληθυσμός, εξωτερική πολιτική και σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς, η επιβίωση του Βυζαντίου μέχρι σήμερα και η προσφορά του στον πολιτισμό. Εξοικείωση με τη διδασκαλία του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας. Στην εξοικείωση συμπεριλαμβάνονται: Βασικές αρχές διδακτικής με πεδίο εφαρμογής τα μεσαιωνικού περιεχομένου μαθήματα [σχέδιο μαθήματος (αφόρμηση, παρουσίαση, συμπεράσματα), ανάπτυξη της διδακτέας ύλης, προσδιορισμός ειδικών και γενικών μαθησιακών στόχων και σκοπών, υλοποίηση και διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, μαθησιακά περιβάλλοντα και διδασκαλία, μορφές αξιολόγησης, γλωσσικών και ερμηνευτικών ασκήσεων / παρατηρήσεων, σχολικά εγχειρίδια και εποπτικά μέσα, διδακτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτικά λογισμικά και νέες τεχνολογίες, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και το μάθημα της βυζαντινής ιστορίας, ιστορία της διδασκαλίας και το νομικό πλαίσιο διδασκαλίας των μεσαιωνικών μαθημάτων, εξωσχολική εκπαίδευση και διαθεματική διδασκαλία (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.), σχέδιο δράσης (project)].

Στα πλαίσια του μαθήματος προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στην Άρτα και τη Νικόπολη.

IBY 311 ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Οι παραδόσεις εμπλουτίζονται με την μελέτη και ανάλυση αντιπροσωπευτικών πηγών (κυρίως κειμένων).

Το Βυζαντινό κράτος υφίσταται το 1204, με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, τον «φυσικό» περιορισμό του. Ο κατακερματισμός της βυζαντινής επικράτειας σε μικρές ηγεμονίες αλλάζει τον πολιτικό χάρτη και θέτει τις βυζαντινές δυνάμεις σε καθεστώς εξορίας. Εκεί, στη Νίκαια, την Ήπειρο και την Τραπεζούντα δημιουργούνται πυρήνες, από τους οποίους η Νίκαια θα είναι αυτή που θα πετύχει την αποκατάσταση της βυζαντινής εξουσίας. Το 1261 ξεινά η περίοδος εξουσίας των Παλαιολόγων, η οποία θα χαρακτηριστεί από εσωτερικές διαμάχες, εξωτερικές απειλές, οικονομική και πνευματική κρίση, αλλά και μια πρωτοφανή ανάπτυξη της παιδείας και της τέχνης. Στο μάθημα παρουσιάζονται οι πολιτικές συνθήκες, καθώς και πτυχές της κοινωνίας των παλαιολόγειων χρόνων.

IBY 238 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ: ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Σ) (ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Σεμιναριακό μάθημα στο οποίο επί τη βάση των εργασιών θα παρουσιαστεί η εικόνα της Κωνσταντινούπολης ως πρωτεύουσας του Βυζαντίου με τις παντοειδείς δομές της (πολιτικές, εκκλησιαστικές, οικονομικές, κοινωνικές) από την ίδρυσή της έως την κατάληψή της από τους Οθωμανούς το 1453.

Σκοπός του μαθήματος είναι πρωτίστως να εξοικειωθούν οι φοιτητές και φοιτήτριες με την επιστημονική έρευνα και τη συγγραφή επιστημονικών δοκιμίων στον χώρο των βυζαντινών σπουδών. Ακολούθως να αποκτήσουν μια πρώτη εικόνα για την πρωτεύουσα του Βυζαντίου με όλες τις λειτουργίες της ως πόλης, διοικητικού κέντρου και πόλου έλξης κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Η βαθμολόγηση των συμμετεχόντων θα γίνει αποκλειστικά επί τη βάση των γραπτών εργασιών που θα παραδώσουν και της παρουσίας αυτών.

Διάγραμμα μαθημάτων: Εισαγωγή και παρουσίαση των μεθόδων της έρευνας, *instrumenta studiorum*, παρουσίαση και εξήγηση των θεμάτων των σεμιναριακών εργασιών. Ακολουθώντας, σε κάθε μάθημα οι συμμετέχοντες θα παρουσιάζουν την πρόοδο της έρευνάς τους, θα ακολουθεί συζήτηση επί των προβλημάτων και θα παρουσιάζουν ξενόγλωσσα άρθρα σχετικά με την εργασία τους. Θα πραγματοποιηθεί εκπαιδευτική εκδρομή στην Κωνσταντινούπολη.

IBY 314 ΟΙ ΣΛΑΒΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΕΤΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ (7^{ος} – 10^{ος} ΑΙ.) (Σ)

(Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ)

Από τον 7ο αιώνα, εντονότερα όμως κατά τους τρεις επόμενους, παρατηρείται στον χώρο της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης η ανάπτυξη φυλετικών ενώσεων (*φυλαρχίες* με κεντρική εξουσία) οι οποίες, σε εξελιγμένη μορφή και μετά από ευρύτερες συνενώσεις, δημιούργησαν τα μεσαιωνικά σλαβικά κράτη. Η περίοδος των φυλετικών ενώσεων (ή προ-κρατική) αποτελεί το ενδιάμεσο στάδιο στην ιστορική και πολιτισμική εξέλιξη των Σλάβων κατά τον Μεσαίωνα, μεταξύ της μετανάστευσης (όπου άρχουν πολέμαρχοι/αρχηγοί σε μικρότερα φύλα) και της ίδρυσης κρατών (βασιλεία, δουκάτα κ.ά.). Από την πλευρά των ευρημάτων, κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί η δημιουργία οχυρωμένων κέντρων, συνήθως με εγκατάσταση μέσα σε αυτά, τα οποία αποτελούσαν και τοπικά κέντρα εξουσίας. Ορισμένα ωστόσο αποτελούσαν μάλλον χώρο συνάντησης ή καταφύγιο. Στην έρευνα παρατηρείται σε κάποιες περιπτώσεις η ταύτιση της επικράτειας μίας φυλετικής ένωσης με κάποιον πολιτισμό (π.χ. Tornow, Feldberg, Menkendorf) και αποδίδεται αντίστοιχο όνομα στους τύπους των οχυρών. Την ίδια εποχή αναπτύσσονται στις ακτές της Βαλτικής ορισμένα μεγάλα εμπορικά κέντρα τα οποία φέρνουν σε επαφή τους Σλάβους με τον περίγυρό τους. Το Σεμινάριο προσεγγίζει διεπιστημονικά τις νέες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στις φυλετικές ενώσεις (εμφάνιση κεντρικής εξουσίας, εξειδικευμένης εργασίας κ.ά.), την αντανάκλασή τους στον υλικό πολιτισμό, την ανάπτυξη των οχυρών, τις επιδράσεις από γειτονικούς πολιτισμούς κ.ά. Εξετάζοντας τις σχετικές πηγές επίσης (π.χ. *Κωνσταντίνος Ζ΄ Πορφυρογέννητος*, *Βαυαρός Γεωγράφος*, *Annales Regni Francorum*, *Πρώιμο Ρωσικό Χρονικό/Χρονικό του Νέστορα*) διακρίνονται τα ονόματα και άλλα χαρακτηριστικά αυτών των ενώσεων καθώς και οι τίτλοι που απαντούν για τους Σλάβους ηγεμόνες αυτής της περιόδου. Στη διάρκεια του Σεμιναρίου θα παρακολουθείται η πρόοδος των εργασιών των φοιτητών (μεθοδολογία, βιβλιογραφική ενημέρωση, υποσημειώσεις κ.ά.).

Τρόπος εξέτασης: Υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, τις οποίες οι φοιτητές παρουσιάζουν προφορικά και συντάσσουν γραπτά.

IBY 315 Ο «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ» ΣΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Σ)

(Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ)

Το Σεμινάριο επιχειρεί να διαμορφώσει μία συνολική εικόνα για τις «αυλές» (κέντρα εξουσίας και διοίκησης) των νομαδικών λαών κατά τον Μεσαίωνα, αναδεικνύοντας τα δομικά τους στοιχεία και το πώς αυτά μετεξελίσσονται εξαιτίας των επαφών και των επιδράσεων που δέχθηκαν οι νομάδες της Ευρασίας από τις αυλές των ισχυρών εδραίων αυτοκρατοριών, ιδιαίτερα όταν κάποιες νομαδικές ηγεμονίες απέκτησαν ισχύ αυτοκρατορίας. Τα ποικίλα ζητήματα που τίθενται υπό εξέταση σχετίζονται αφενός με τα πρόσωπα και αφετέρου με τις λειτουργίες που καταγράφονται στις πηγές εντός των νομαδικών «αυλών». Αναφορικά με τα πρόσωπα, το ενδιαφέρον στρέφεται στον ηγεμόνα-εικφραστή της πολιτικής ιδεολογίας και των θεσμών, τα συγγενικά του πρόσωπα και τους αξιωματούχους, μέλη της ανώτερης κοινωνικής τάξης, ενίοτε με εθνοτική πολυμορφία, που φέρουν τίτλους και αποτελούν τον «κρατικό μηχανισμό». Εκτός αυτών, την κοινωνία της «αυλής» συνθέτουν πολλά άλλα πρόσωπα με συγκεκριμένους ρόλους. Ως προς τις λειτουργίες αυτές, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν την προβολή της ισχύος του ηγεμόνα μαζί με τις αρχές και τα ήθη της νομαδικής κοινωνίας, την εθιμοτυπία έναντι των ξένων, την οργάνωση «γραμματείας», γιορτές, τελετές και ποικίλες άλλες εκδηλώσεις. Πολύτιμες πληροφορίες προσφέρει και ο πλούτος των νομαδικών «αυλών» ο οποίος περιλαμβάνει πολύτιμα αντικείμενα (αντικείμενα γοήτρου), μέρος των οποίων προερχόταν από αυτοκρατορικές δωρεές ή ευρύτερα την εισροή πλούτου από τις εδραίες αυτοκρατορίες, καθώς και οι μαρτυρίες των πηγών ή των ευρημάτων για την εικόνα της «πρωτεύουσας» (συχνά άγνωστης) των νομαδικών ηγεμονιών με τα οικοδομήματα ή άλλες κατασκευές που σχετίζονται με τα πρόσωπα και τις λειτουργίες της «αυλής». Για την προσέγγιση όλων των παραπάνω, εξετάζονται σχετικές μαρτυρίες των πηγών, με έμφαση στο ιστορικό έργο του Πρίσκου και του Μένανδρου Προτήκτορα, καθώς και αρχαιολογικά τεκμήρια. Στη διάρκεια του Σεμιναρίου θα παρακολουθείται η πρόοδος των εργασιών των φοιτητών (μεθοδολογία, βιβλιογραφική ενημέρωση, υποσημειώσεις κ.ά.).

Τρόπος εξέτασης: Υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, τις οποίες οι φοιτητές παρουσιάζουν προφορικά και υποβάλλουν γραπτά.

IBY 219 ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΝΔ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ (12^{ος}–15^{ος} αι.) (Σ)

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Το σεμινάριο αποσκοπεί στην παρουσίαση των πολιτικών συνθηκών στην περιοχή των ΝΔ Βαλκανίων και της Αδριατικής κατά τον ύστερο Μεσαίωνα. Στη συγκεκριμένη περιοχή εμπλέκονται ποικίλες δυνάμεις, δυτικές και βαλκανικές, που καθόρισαν την ιδιότυπη ιστορία της. Βυζαντινοί, Αλβανοί, Σέρβοι, Ιταλοί και Οθωμανοί συγκρούονται και ανταλλάσσουν πρακτικές και αντιλήψεις σε ποικίλα επίπεδα. Η συνδιαλλαγή αυτή διερευνάται μέσα από την ανάλυση πολεμικών γεγονότων, την κατανόηση της γεωστρατηγικής σημασίας του χώρου, όπως αυτή ορίζεται από τη διαπλοκή πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων και την εμβάθυνση στο πολιτισμικό υπόβαθρο των εμπλεκόμενων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους βαλκανικούς λαούς. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου δίδονται και συζητώνται εργασίες, που αφορούν σε ειδικότερα θέματα. Στο σεμινάριο παρέχονται εργασίες προς εκπόνηση.

IBY 103 ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ ΤΟΥ 12^{ου} ΑΙΩΝΑ (Σ)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα μελετηθούν οι προσπάθειες επιβίωσης των σταυροφορικών κρατών στην Ανατολή, μετά το τέλος της πρώτης σταυροφορίας, εν μέσω των επιθετικών διαθέσεων των Σελτζουκικών εμιράτων της Μικράς Ασίας, των Φατιμιδών της Αιγύπτου και των άλλων μωαμεθανών ηγεμόνων που τα περιέβαλλαν. Παράλληλα, θα εξεταστούν οι σχέσεις των φιλόδοξων ηγεμόνων τους με την αυτοκρατορική εξουσία της Κωνσταντινούπολης, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά και από τις αποτυχημένες σταυροφορίες του 1100. Μέσα από βυζαντινές, δυτικές, αραβικές, αρμενικές και άλλες πηγές θα διερευνηθούν οι σχέσεις Βυζαντίου και Δύσης στα πλαίσια της δεύτερης και της τρίτης σταυροφορίας, ενώ θα εξεταστούν οι σχέσεις των Φράγκων ηγεμόνων μεταξύ τους και ο ρόλος της παπικής εκκλησίας.

– Απαιτείται η τακτική παρουσία των φοιτητών στις παραδόσεις.

– Προϋπόθεση συμμετοχής στο μάθημα: γνώση της αγγλικής και μιας δεύτερης ξένης γλώσσας.

Μαθησιακοί στόχοι

Ανάδειξη του ρόλου των Σταυροφορικών κρατών στη μεταβολή του *status* της βυζαντινής αυτοκρατορίας στην ανατολική Μεσόγειο, καθώς και του καθοριστικού ρόλου της παπικής εκκλησίας στην εδραίωση του σταυροφορικού πνεύματος.

Τρόπος εξέτασης

– Υποχρεωτική εκπόνηση εργασίας.

Συνοπτικό διάγραμμα παραδόσεων

Η παπική εκκλησία και οι σταυροφορίες– Βυζάντιο και Νορμανδοί– Ο ρόλος των ιταλικών ναυτικών πόλεων– Στρατιωτικά τάγματα– Σχέσεις του Βυζαντίου με τους Σελτζούκους και τους Σταυροφόρους– Σχέσεις Βυζαντίου και Μουσουλμάνων στη Συρία και την Παλαιστίνη.

Φροντιστήρια

Στα πλαίσια των δίωρων φροντιστηριακών μαθημάτων αναλύονται και σχολιάζονται αποσπάσματα από βυζαντινές, λατινικές, αραβικές πηγές.

IBY 113 Η ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΡΩΜΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΠΙΚΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ (6ος-8ος ΑΙ.)

(Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της ελληνόφωνης κοινότητας της Ρώμης κατά την περίοδο που η Αιώνια Πόλη αποτελούσε τμήμα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η Ιουστινιάνειος κατάκτηση της Ιταλίας (535-554) έφερε την Ρώμη κάτω από τον έλεγχο της Κωνσταντινούπολης, όπου και παρέμεινε για περίπου δύο αιώνες (μέσα ογδού αιώνα). Στην διάρκεια αυτής της περιόδου η Ρώμη απέκτησε μία σημαντική ελληνόφωνη κοινότητα που διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην πολιτική και εκκλησιαστική σκηνή τόσο της πόλης όσο και ολόκληρης της αυτοκρατορίας. Το Λατεράνο συχνά διοικείτο από ελληνόφωνους πάπες, ελληνόφωνοι μοναχοί και κληρικοί εκπροσωπούσαν την εκκλησία της Ρώμης σε Οικουμενικές Συνόδους, ενώ ελληνόφωνοι αξιωματούχοι ήταν φορείς κοσμικής εξουσίας σε τοπικό επίπεδο. Στην διάρκεια αυτών των αιώνων μία σειρά πολιτικών και θεολογικών διενέξεων έφθιρε τις σχέσεις μεταξύ της Παλαιάς και της Νέας πρωτεύουσας της αυτοκρατορίας με αποτέλεσμα

την σταδιακή απομάκρυνση της Παλαιάς Ρώμης από την αυτοκρατορία (δεύτερο μισό του ογδόου αιώνα). Αυτή η διαδικασία συνοδεύτηκε από μία σταδιακή αύξηση της παπικής εξουσίας, σε βάρος της αυτοκρατορικής αρχής, η οποία κορυφώθηκε με την ανάδειξη του πάπα ως του de facto κυβερνήτη της κεντρικής Ιταλίας. Το μάθημα θα εστιάσει στον ρόλο που διαδραμάτισαν σε αυτές τις διενέξεις οι ελληνόφωνες κοινότητες της Ρώμης και θα αξιολογήσει την συμβολή τους στον θεσμό της παποσύνης και τα ιστορικά γεγονότα του έκτου, εβδόμου και ογδόου αιώνα. Στο μάθημα θα δοθούν σε όσους ενδιαφέρονται σεμιναριακές εργασίες.

IBY 220 ΠΡΩΙΜΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

(Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)

Αρχικά πρέπει να γίνει μια κριτική παρουσίαση των πηγών της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου. Στο πλαίσιο του μαθήματος απαιτείται ανάλυση των κυριότερων πολιτικών εξελίξεων και κοινωνικών μεταβολών που σημειώθηκαν στον ελληνορωμαϊκό κόσμο από τον 3ο έως τον 7ο αι. μ.Χ. και οδήγησαν προοδευτικά στη μετάβαση από τους ύστερους αρχαίους στους μεσαιωνικούς χρόνους και από το Ρωμαϊκό στο Βυζαντινό κράτος. Παρουσίαση των σπουδαιότερων γεγονότων που σημειώνονται στο εσωτερικό της αυτοκρατορίας αλλά και στις παρυφές της και στις σχέσεις της με τους γειτονικούς λαούς και κράτη από την εποχή της μονοκρατορίας του Κωνσταντίνου Α΄ μέχρι την άνοδο του Ηρακλείου στον θρόνο. Παρουσίαση και ερμηνεία των βασικών στοιχείων της πολιτικής θεωρίας αλλά και της διοικητικής και στρατιωτικής οργάνωσης του κράτους αυτής της περιόδου. Επισημάνση των λόγων της πτώσης της Ρωμαϊκής Δύσης κατά τον 5ο αι. αλλά και της πτώσης της ελληνορωμαϊκής Ανατολής τον 7ο αι. Κατανόηση των σπουδαιότερων μεταβολών σε όλες τις πτυχές του κοινωνικού βίου με έμφαση στην περιγραφή της αρχής και σταδιακής αλλά τελικά απόλυτης επιβολής του Χριστιανισμού έναντι της παλαιάς θρησκείας, των ενδοχριστιανικών δογματικών διαμαχών, του προοδευτικού εξελληνισμού του ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους, αλλά και της παρακμής των αστικών του κέντρων και της κάμψης των οικονομικών δραστηριοτήτων στον παλαιό ρωμαϊκό κόσμο.

ΙΕΠ 401 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ (4^{ος}-15^{ος} αι.)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Το μάθημα αυτό αποτελεί μία σύντομη ανασκόπηση της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης στη δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής περιόδου. Θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της εγκατάστασης των γερμανικών φύλων στα ρωμαϊκά εδάφη, την άνοδο της παποσύνης, τις περιφερειακές περιοχές όπως η Αγγλία και η Ιβηρική, την ύπαρξη δύο αυτοκρατοριών, τις Σταυροφορίες, και τις εξελίξεις στο μοναστικό, πολιτιστικό και οικονομικό τομέα. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές πτυχές της ιστορίας του δυτικού μεσαίωνα, μία πρώτη γνώση της κατηγοριοποίησης των πηγών, καθώς και μία πρώτη κριτική αποτίμηση της σημασίας θεσμών και γεγονότων που αναλύονται κατά τις παραδόσεις. Αποτέλεσμα του μαθήματος αναμένεται να είναι η μετέπειτα γνώση, έστω, βασικών πτυχών και εξελίξεων του Ευρωπαϊκού μεσαίωνα και η δυνατότητα να εντάξουν οι φοιτητές αυτά που έμαθαν μέσα στα πλαίσια των εξελίξεων στην Ευρώπη.

B. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΙΝΕ 393β ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (19^{ος} - 20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ): Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ (Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Το μάθημα εξετάζει το κορυφαίο γεγονός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 στην ευρωπαϊκή του διάσταση. «Αγαπημένο παιδί» της ελληνικής ιστοριογραφίας, ο δωδεκαετής αγώνας των Ελλήνων για ανεξαρτησία από την Οθωμανική αυτοκρατορία και συγκρότησης εθνικού νεοτερικού κράτους στην άκρη της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, έχει εμπλουτιστεί, τα τελευταία χρόνια, από αξιόλογες μελέτες της ευρωπαϊκής ερευνητικής παραγωγής. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, το μάθημα διερευνά τις ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις του ελληνικού επαναστατικού φαινομένου, αξιοποιώντας τις σύγχρονες, διεθνείς, ιστοριογραφικές προσεγγίσεις που τοποθετούν το συγκεκριμένο γεγονός στο ευρύτερο επαναστατικό κύμα το οποίο κατακλύζει την Ευρώπη και τον κόσμο στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το μάθημα θα διερευνήσει τα εθνικά-κρατικά αφηγήματα του 19ου και του 20ού αιώνα, σύμφωνα με τα οποία η Ελληνική Επανάσταση κατέχει κυρίαρχη θέση, στα πλαίσια των εθνικών επετείων και κάθε είδους δημόσιου λόγου όπου αποτυπώνονται τα εκάστοτε εθνικά οράματα/διεκδικήσεις.

Θα μας απασχολήσουν οι όροι υπό τους οποίους οι ελληνικές κοινωνίες της οθωμανικής επικράτειας προσέλαβαν τις ιδεολογίες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, οι οσμώσεις αλλά και οι αντιπαλότητες των νεοτερικών ιδεών με τον παραδοσιακό κόσμο των οθωμανοκρατούμενων περιοχών όπου ξέσπασε και επικράτησε ο αγώνας, τα πολιτικά-διοικητικά όργανα και τα κείμενα που συγκροτήθηκαν, οι κυριότερες πολεμικές επιχειρήσεις και τα όρια του ανταρτοπολέμου, οι Ευρωπαίοι και Βαλκάνιοι «μαχητές της ελευθερίας» που προσέτρεξαν στα μέτωπα καθώς και η διεθνής διπλωματία, όταν μετά τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου, τον Οκτώβριο του 1827, οι Μεγάλες Δυνάμεις ανταγωνίζονταν για το ελληνικό ζήτημα. Η θεσμοθέτηση της εθνικής επετείου το 1838 κατά την Οθωμανική βασιλεία, οι επετειακοί δημόσιοι λόγοι της πρώτης εκατονταετηρίδας της και η αναπαραγωγή ενός συγκεκριμένου νοήματος της Επανάστασης στα σχολεία του ελληνικού κράτους, θα ολοκληρώσουν τους βασικούς άξονες του μαθήματος.

ΙΝΕ 415 ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΥΛΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (19^{ος} – 20^{ος} ΑΙ.): ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΙΣ

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Η διεθνής ερευνητική παραγωγή γύρω από τον Εθνικισμό είναι ευρεία και διεπιστημονική. Ιστορικοί, ανθρωπολόγοι, πολιτικοί επιστήμονες, ανθρωπολόγοι, ανέλυσαν το φαινόμενο με πλούσια θεωρητική επιχειρηματολογία και εμπειρική τεκμηρίωση, ενώ κατέδειξαν τη στενή σχέση της ανόδου του Εθνικισμού με την αποικιοκρατία και την «λευκή υπεροχή» του Δυτικού ανθρώπου. Στην ελληνική βιβλιογραφία μελετήθηκαν τόσο ζητήματα της συγκρότησης του εθνικού λόγου, της δημιουργίας ιθαγένειας και ταυτότητας στο ελληνικό κράτος του 19ου αιώνα, όσο και αντιλήψεις φυλετικών θεωριών, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν στην πολιτική, την ιατρική αλλά και στις τέχνες κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα.

Αφετηρία του μαθήματος είναι η ευρεία ερευνητική παραγωγή ιστορικών και ανθρωπολογικών προσεγγίσεων γύρω από τις έννοιες, τις προσλήψεις και τις χρήσεις του Εθνικισμού και του Φυλετισμού, η μελέτη, δηλαδή, της «Ελληνικής Φαντασιακής Κοινότητας», σύμφωνα με την ανάλυση του κοινωνικού ανθρωπολόγου Μπένεντικτ Άντερσον (*Benedict Anderson, Φαντασιακές Κοινότητες. Στοχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού*, Νεφέλη, Αθήνα 1997) κατά τον 19ο και 20ό αιώνα.

Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα θεσμοθέτησης και συγκρότησης της «ελληνικότητας» στην νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία θα μελετηθεί τόσο «η αδιάρρηκτη σύζευξη φυλετικών ιδεών με τον κυρίαρχο ελληνικό εθνικισμό» (Εφη Αβδελά), όσο και η άποψη ότι «η φυλή παραμένει κρυμμένη πίσω από το έθνος» (Ευθύμιος Παπαταξιάρχης)

ΙΝΕ 408 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ

(Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα αναλύει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και εστιάζει την προσοχή του στην ανάλυση των μεταβαλλόμενων ή σταθερών δομών της πραγματικότητας στην Ελλάδα. Ειδικότερα, καλύπτεται χρονικά η περίοδος από την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 έως την έναρξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940. Στο μάθημα εξετάζονται, κατά θεματικό τρόπο, ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την οργάνωση του κράτους, την λειτουργία των πολιτικών θεσμών καθώς και την διαμορφούμενη εσωτερική και εξωτερική

πολιτική κατά την μεσοπολεμική περίοδο. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την προσφυγική ή υπερπόντια μετανάστευση, τις σταθερές και τις μεταβολές στην οικονομία όπως και τον αστικό εκσυγχρονισμό. Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, το εργατικό κίνημα και την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ληστείας. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν την πνευματική και πολιτισμική ζωή κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχειακό υλικό (βίντεο) για την περίοδο του Μεσοπολέμου από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ. Θα επιδιωχθεί η πραγματοποίηση μιας επίσκεψης στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.

ΙΝΕ 414 ΘΕΣΜΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ (Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξετάσει τα χαρακτηριστικά της θεσμικής συγκρότησης και αντίστοιχα εξέλιξης στο Ελληνικό κράτος. Με αφετηρία την Ελληνική Επανάσταση και απόληξη την μεταπολιτευτική περίοδο παρουσιάζονται, ερμηνεύονται και αναλύονται όλες οι θεσμικές πτυχές που αφορούν το κράτος, τη συγκρότησή του, τη δημόσια διοίκηση και τον θεσμικό εκσυγχρονισμό.

Αναλυτικότερα, στο μάθημα εξετάζονται ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την οργάνωση του κράτους, την λειτουργία των πολιτικών θεσμών καθώς και την θέσπιση των Συνταγμάτων. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την Πολιτειακή εξέλιξη και την αποτύπωση των φορέων της εξουσίας με έμφαση στην κοινωνική τους βάση και τις προγραμματικές τους αρχές κατά την διάρκεια ύπαρξης του Ελληνικού κράτους. Ο αστικός εκσυγχρονισμός και οι μεταβολές στην οικονομία φωτίζουν και επηρεάζουν τις πτυχές αυτής της θεσμικής εξέλιξης.

Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με την εξέλιξη του πολιτικού συστήματος και την εκλογική διαδικασία, την επιρροή της εκτελεστικής εξουσίας, την οργάνωση της δικαιοσύνης και τις παρεμβάσεις του στρατού. Ακόμα, το μάθημα παρακολουθεί τις διαδικασίες ένταξης της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Γενικότερα, στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για τη θεσμική συγκρότηση και αντίστοιχα εξέλιξη στο Ελληνικό κράτος. Ομοίως, να μυηθούν στην βασική για το θέμα βιβλιογραφία, στην κριτική προσέγγιση των πηγών (που παρουσιάζονται και αναλύονται κατά τις παραδόσεις) και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας.

ΙΝΕ 342 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ Ι (ΜΕΣΑ 15^{ου} - 17^{ου} ΑΙ.)

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξοικειώνει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με την εγκαθίδρυση της οθωμανικής κυριαρχίας στην ελληνική χερσόνησο και με τις θεσμικές, κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές πραγματικότητες που αυτή συνεπιφέρει από τα μέσα του 15^{ου} έως τα τέλη του 17^{ου} αιώνα. Παράλληλα παρουσιάζεται η κοινωνική, πολιτική και οικονομική δομή και εξέλιξη των περιοχών υπό βενετική κυριαρχία (Κρήτη, Ιόνια Νησιά, κτήσεις στην Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες).

Στο επίκεντρο του μαθήματος τίθεται η κομβική συνθήκη ανεκτικότητας και ανισότητας που διέπει το καθεστώς των μη μουσουλμάνων και καθορίζει τους τρόπους ενσωμάτωσής τους στο πολιτικοκοινωνικό εποίκοδόμημα. Έτσι αναλύονται οι σχέσεις και οι όροι συνύπαρξης των χριστιανικών, μουσουλμανικών και εβραϊκών πληθυσμών, ο θεσμικός ρόλος της Εκκλησίας, η δυναμική του εξισλαμισμού στο περιβάλλον της καθημερινής συνάφειας και η λειτουργία του παιδομαζώματος. Παράλληλα εξετάζονται τα αλληλένδετα ζητήματα της τιμαριωτικής γαιοκτησίας, της φορολογίας, του έντοκου δανεισμού, της αγροτικής και βιοτεχνικής παραγωγής και της ανάδυσης των κοινοτικών οργανισμών των μη μουσουλμάνων. Τα παραπάνω αντιπαρατίθενται με τις πραγματικότητες και εξελίξεις στις βενετικές κτήσεις: την αυστηρή κοινωνική διαστρωμάτωση και τις κοινωνικές συγκρούσεις που αυτή επιφέρει, τις φεουδαλικές σχέσεις γαιοκτησίας, τις αντιθέσεις πόλης – υπαίθρου, τη θέση των ορθόδοξων σε καθολική επικράτεια, την ιδιόρρυθμη θέση της Βενετίας ως αποικιακής μητρόπολης, και τη στενή σχέση με την ιταλική χερσόνησο. Ιδιαίτερη έμφαση, τόσο ως προς την οθωμανική όσο και ως προς τη βενετική επικράτεια, δίνεται στην εξέταση της κοινωνικής κινητικότητας, της μετανάστευσης και του εμπορίου στο πλαίσιο των οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

Τα παραπάνω παρουσιάζονται στην ιστορική δυναμική τους, με έμφαση στις μεταβολές και τους μετασχηματισμούς των φαινομένων. Έτσι τονίζεται η σημασία της κρίσης του 17^{ου} αιώνα και οι πολλαπλές της επιπτώσεις σε συνδυασμό με τις αλλαγές που επιφέρει η αύξηση των διεθνών εμπορικών ανταλλαγών, αλλά και με την πολιτική σημασία που προσλαμβάνουν οι διάφορες θρησκευτικές ομολογίες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται ο μακρός πόλεμος για την οθωμανική κατάκτηση της Κρήτης και τονίζονται οι κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις της κατάκτησης.

Στη διάρκεια του μαθήματος υπογραμμίζεται η ενότητα και η πολυμορφία της ιστορικής διαδικασίας της πρώιμης νεωτερικότητας στον ευρωπαϊκό και μεσογειακό κόσμο, μέρος του οποίου αποτελεί η ελληνική χερσόνησος. Σ' αυτό το πλαίσιο εξηγείται το ιδεολογικό βάρος που φέρουν ακόμα συγκεκριμένες όψεις της ιστορίας των ελληνορθόδοξων υπό οθωμανική (κυρίως) και βενετική κυριαρχία και αναδεικνύονται οι νεότερες συγκριτικές ιστορικές προσεγγίσεις που υπερβαίνουν τα εξηγητικά όρια της εθνοκεντρικής ιστορίας.

ΙΝΕ 382 ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΖΥΜΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Αντικείμενο αυτού του μαθήματος είναι ο νεοελληνικός Διαφωτισμός (όρος που εισήγαγε στην ιστοριογραφία μας ο Κ. Θ. Δημαράς) και οι ιδεολογικές ζυμώσεις- συγκρούσεις που συντελούνται στην ελληνική χερσόνησο στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αι. Ο Διαφωτισμός, ένα πανευρωπαϊκό διανοητικό και πολιτικοκοινωνικό κίνημα με κύρια χαρακτηριστικά του την πίστη στον ορθό λόγο και στην ιδέα της επιστημονικής προόδου, τον αντιληφτικισμό και την αποδέσμευση από την εκκλησιαστική αυθεντία, τη δυναμική της ανατροπής κατεστημένων πολιτικών κυριαρχιών και την αξίωση εγκαθίδρυσης νέων μηχανισμών εξουσίας, συναντήθηκε γόνιμα και πυκνά με τις αναζητήσεις και κοινωνικών ομάδων του υπό οθωμανική κυριαρχία ελλαδικού χώρου. Στο πλαίσιο αυτό, πρόσωπα και δίκτυα των ελληνορθόδοξων έγιναν ταυτόχρονα διαμεσολαβητές, υποδοχείς και συνδιαμορφωτές του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, εμπλουτίζοντάς τον με προτάγματα και προοπτικές που πήγαζαν από το ιδιαίτερο πολιτικοκοινωνικό και πολιτισμικό τους συγκείμενο, στο πλαίσιο του οποίου σημαντικό ρόλο έπαιξε η επεξεργασία μιας ελληνικής ταυτότητας μεταξύ της κληρονομιάς της αρχαιότητας και της νεωτερικότητας.

Το μάθημα εξετάζει την διαδικασία συγκρότησης του νεοελληνικού Διαφωτισμού και την πορεία από την ανάδυσή του στη διαμόρφωση της ριζοσπαστικής του εκδοχής, τους κυριότερους εκφραστές του (Βούλγαρης, Μοισιόδακας, Καταρτζής, Ρήγας, Κοραής κ. ά.), τα κανάλια μέσα από τα οποία διαχέονταν οι ιδέες και οι δραστηριότητές τους, τις ιδεολογικές ζυμώσεις και αντιδράσεις που προκάλεσαν, καθώς και το ιδιαίτερο αποτύπωμα του νεοελληνικού Διαφωτισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση του με τη θρησκεία, την Εκκλησία και την οθωμανική εξουσία, αλλά και στη διατύπωση πολιτισμικών ιδεωδών ως προς το συναίσθημα, τη νεότητα και τις έμφυλες σχέσεις. Παράλληλα θα εξεταστεί η ίδρυση και λειτουργία σχολείων προσανατολισμένων στη νεωτερική εκπαίδευση, η πολιτισμική και κοινωνική τους σημασία και οι συγκρούσεις που πυροδότησαν, σε συνδυασμό με τις κοινωνικές αντιθέσεις στο εσωτερικό των ελληνορθόδοξων. Από την πλούσια εκδοτική δραστηριότητα της εποχής θα αναλυθούν κείμενα που έπαιξαν σημαίνοντα ρόλο στις ιδεολογικές ρήξεις των προεπαναστατικών κοινωνιών, όπου αποτυπώθηκε η συγκρότηση νέων πολιτικών ταυτοτήτων και κοινωνικών αξιώσεων. Εκκινώντας από τις διαφορές ανάμεσα στους όρους δήλωσης της ταυτότητας (Γραικός, Έλληνας, Ρωμός) με βάση τα πολιτικά-πολιτισμικά τους συμφραζόμενα, θα συζητηθεί η συνεισφορά του Διαφωτισμού στη διαμόρφωση νέων οραμάτων για τη συγκρότηση της κοινωνίας και της πολιτικής εξουσίας.

ΙΕΠ 444 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Λ. ΦΛΙΓΟΥΡΗΣ)

Το μάθημα αποτελεί μια βασική εισαγωγή στην Ιστορία της σύγχρονης Ευρώπης από την Γαλλική Επανάσταση ως τα τέλη του 20ου αι. Μια πρώτη ενότητα εξετάζει την Ευρώπη της εποχής των μεγάλων πολιτικών και κοινωνικών Επαναστάσεων (1789,1830,1848). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περίοδο των ναπολεόντειων πολέμων, την ευρωπαϊκή σύγκρουση και την Παλινόρθωση. Η ανάδυση της δύναμης της αστικής τάξης αλλά και του εργατικού ζητήματος αποτελούν βασικά ζητήματα που θα εξεταστούν. Παράλληλα εξετάζεται η Ευρώπη της αποικιοκρατίας, της συγκρότησης των εθνικών κρατών και των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών στα τέλη του 19ου αι. . Η εμφάνιση και η επέκταση της «Μεγάλης Ύφεσης», καθώς και οι αλλαγές στην οικονομική πολιτική των κρατών στο πεδίο της βιομηχανικής ανάπτυξης, των εξωτερικών συναλλαγών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούν επίσης αντικείμενα του μαθήματος. Η οικονομική εξέλιξη των ευρωπαϊκών κρατών εξετάζεται παράλληλα με την διεθνοποίηση της οικονομίας και την εδραίωση της αγγλο-γερμανικής οικονομικής σύγκρουσης. Εξετάζεται επίσης η πορεία εκπροσώπησης των εργατικών στρωμάτων στα μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη, ο ανταγωνισμός των ευρωπαϊκών μονοπωλίων και ο σχηματισμός των συνασπισμών πριν την έκρηξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Μια δεύτερη ενότητα μελετάει τον Μεγάλο Πόλεμο, τα αίτια και τα αποτελέσματά του, τις συνθήκες ειρήνης και την διαμόρφωση της μεσοπολεμικής πραγματικότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην Επανάσταση των Μποσεβίκων, στην

σύγκρουση φιλελεύθερων δημοκρατιών και ολοκληρωτισμών, στην άνοδο του φασισμού και του ναζισμού και στην πορεία προς τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μελετάται η οικονομική κρίση του 1929 και οι επιπτώσεις της στις ευρωπαϊκές χώρες και εθνικές επιλογές ανάκαμψης. Η ενότητα ολοκληρώνεται με την αναφορά στον Β' Π.Π. και στο Ολοκαύτωμα. Τέλος, η Τρίτη ενότητα ασχολείται με την διαμόρφωση της μεταπολεμικής τάξης πραγμάτων, τις οικονομικές αλλαγές και συμφωνίες του Bretton Woods, το σχέδιο Μάρσαλ, την παγίωση του Ψυχρού Πολέμου, την αποαποικιοποίηση, την κοινωνική και οικονομική ευημερία της Δύσης και την δημιουργία των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, τις αμφισβητήσεις της δεκαετίας του 1960 και 1970 και τέλος την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και την κατάρρευση των λαϊκών δημοκρατιών.

ΙΕΠ 432 ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ»: ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ)

Στο μάθημα θα αναζητήσουμε τη Δύση ως αναπαράσταση στην περίοδο πριν από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, πριν κυριαρχήσει η ανησυχία ή και η αγωνία της παρακμής ως πνεύμα μιας εποχής (zeitgeist), όταν η ιδεολογία της φιλελεύθερης δημοκρατίας μπορούσε ακόμη να ενσωματώσει την ελληνική επιστήμη, το ρωμαϊκό δίκαιο, τη βιβλική εσχατολογία που μετατρέπει τον χρόνο από κυκλικό σε ευθύγραμμο, που κινείται μόνο μπροστά και αντιλαμβάνεται τον κόσμο ως Ιστορία, με τις προηγούμενες επαναστάσεις (αγγλικές: 1648, 1688, αμερικανική: 1775-1783, γαλλική: 1789-1792) αλλά και με τις επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα (1848, 1871). Θα εξετάσουμε τη συγκρότηση των φιλελεύθερων θεσμών στα σύγχρονα δυτικά κράτη: την αντιπροσωπευτική δημοκρατία, την καθολική ψηφοφορία, τον χωρισμό των εξουσιών, την ανεξάρτητη δικαιοσύνη, τη θρησκευτική ανοχή, την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας, τις ακαδημαϊκές ελευθερίες και την ελευθερία του τύπου, την ελευθερία της εργασίας και την ελευθερία του επιχειρείν, την προστασία της υλικής και άυλης ατομικής ιδιοκτησίας και τον σεβασμό των συμβολαίων. Θα εξετάσουμε το οικονομικό και πολιτικό σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών που διαμόρφωσαν αυτούς τους θεσμούς αλλά και τον γεωπολιτικό χώρο που κατέλαβαν μέσω της δουλείας και των κατακτήσεων, προβάλλοντας την αξίωση ότι κατείχαν μια αλήθεια που έπρεπε να εφαρμοστεί σε όλη την ανθρωπότητα.

ΙΕΠ 451 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ)

Θα αντιμετωπίσουμε την αφήγηση με δύο τρόπους: α. όπως σημείωνε ο Roland Barthes, ως κάτι «που απλώς βρίσκεται εκεί όπως η ίδια η ζωή... διεθνές, δια-ιστορικό, δια-πολιτισμικό», ως λύση στο πρόβλημα της μεταγραφής της γνώσης σε λόγο και β. ως ένα ζήτημα ιστοριογραφικό, καθώς η αφήγηση βρέθηκε για μεγάλο διάστημα στις παρυφές της ακαδημαϊκής ιστορίας. Ξεκινώντας από τον Leopold von Ranke και την εμπειρική σχολή που τακτοποιούσε τα συμβάντα σε αφήγηση, θα εξετάσουμε τις ιστοριογραφικές θεωρίες του 20^{ου} αιώνα που εισάγουν τον σχετικισμό και την απόρριψη της ιδέας ότι η ιστορία είναι μια σειρά γεγονότων που μπορούν να συγκροτήσουν ένα εμπειρικό πλαίσιο, αμφισβητώντας συγχρόνως τη θέση και τις προθέσεις της αφηγηματικής ιστορίας, στο όνομα της αδυναμίας του ιστορικού να στέκεται έξω από την ιστορία. Τις τελευταίες δεκαετίες η ιστοριογραφία επιδεικνύει μια αναβίωση της αφήγησης, όχι όμως εις βάρος της ανάλυσης ή της κριτικής χρήσης των πηγών, αλλά στη βάση της πρώτης ερμηνείας που δώσαμε στην αφήγηση, ως μεταγραφή της γνώσης, και με πρόθεση να ξεπεραστεί η αποστασιοποίηση του «αφηγητή» από το ιστορικό αφήγημα που περιόριζε την εμπειρική ιστοριογραφία. Θα εξετάσουμε την αναβίωση της αφήγησης και θα συζητήσουμε το νέο πλέγμα σχέσεων που διαμορφώνεται μεταξύ της ακαδημαϊκής και της δημόσιας ιστορίας.

ΙΕΠ 429 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

(Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Στο συγκεκριμένο μάθημα αρχικά γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην αποικιακή εξάπλωση της Ευρώπης στον κόσμο από το 16ο αιώνα ως τα μέσα του 19ου αιώνα. Η ισπανική και πορτογαλική εξάπλωση και η παρακμή του, το ολλανδικό παράδειγμα, η ανάδυση νέων δυνάμεων και οι μορφές του αποικιακού ανταγωνισμού. Βασικό κομμάτι του μαθήματος αποτελεί η παρουσίαση των αποικιακών πολιτικών της Βρετανίας και της Γαλλίας κατά το 19ο αιώνα, η ανάδυση νέων αποικιακών χωρών (Γερμανία, Ιταλία, ΗΠΑ, Ιαπωνία) καθώς και οι τρόποι αποικιακής εξάπλωσης που η κάθε χώρα εφάρμοσε στα τέλη του 19ου αιώνα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις πολιτισμικές διαστάσεις του φαινομένου. Χρονολογικό όριο της εξέτασης είναι ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και η άνοδος του αντιαποικιακού μεταπολεμικού ρεύματος.

ΙΕΠ 468 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Ένα από τα βαθύτερα σημεία καμπής στη σύγχρονη ιστορία της Ανατολικής Ευρώπης είναι ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Στην ουσία επρόκειτο για μία ολόκληρη αλυσίδα λίγο πολύ αλληλένδετων πολεμικών συγκρούσεων που διήρκεσαν μέχρι το τέλος του Ρωσικού Εμφυλίου και του Ελληνο-Τουρκικού Πολέμου 1922, και οι απαρχές της τοποθετούνται στους Βαλκανικούς 1912/13 ή ακόμα και τον Ιταλο-Οθωμανικό Πόλεμο 1911/12.

Το μάθημα προσφέρει μία ιστορική επισκόπηση εκείνης της περιόδου με αναλυτική εξέταση, των αιτιών και των σύνθετων πολιτικο-στρατιωτικών εμπλοκών που συχνά βρίσκονται στη «σκιά» της διεθνούς έρευνας του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου η οποία επικεντρώνεται περισσότερο στη Δυτική Ευρώπη. Έμφαση δίδεται επίσης στις οικονομικές, κοινωνικές και ιδίως στις ανθρωπιστικές επιπτώσεις των πολέμων, οι καταστροφικές διαστάσεις των οποίων συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση της εικόνας ενός πολιτισμο-γεωγραφικού χώρου ενδημικής βιαιότητας στις παρυφές της «πολιτισμένης Ευρώπης».

ΙΕΠ 467 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ, ΑΝΤΙΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (16^{ος} – 19^{ος} ΑΙ.)

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Η Μεταρρύθμιση και τα επακόλουθά της αποτελούν καιρία τροπή στην νεότερη ευρωπαϊκή ιστορία με πολλαπλές επιπτώσεις τόσο σε πολιτικό, όσο και σε κοινωνικο-πολιτισμικό πεδίο. Αυτές οι επιπτώσεις εξετάζονται στο μάθημα υπό την όψη της ομολογιοποίησης. Ο όρος αυτός περιγράφει την διαμόρφωση και εμπέδωση θρησκευτικών ταυτοτήτων ως αποτέλεσμα συντονισμένων διεργασιών – διασαφήνιση θεολογικών δογμάτων, διάδοση και επιβολή κανόνων, εσωτερίκευση του κανονιστικού συστήματος μέσω παιδείας, τελετουργιών κλπ., κοινωνική πειθάρχηση των οπαδών – οι οποίες καθιστούσαν θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την εξέλιξη σύγχρονης κρατικότητας στην Ευρώπη. Επεξεργασμένο αρχικά για τις χώρες της Προτεσταντικής Κεντρικής Ευρώπης και επεκτεινόμενο αργότερα στη Ρωμαιοκαθολική Δυτική και Νότια Ευρώπη, το παράδειγμα της ομολογιοποίησης εξελίχθηκε σε ένα πολύτιμο ερμηνευτικό εργαλείο για την ιστορική έρευνα της πρώιμης νεότερης εποχής, το οποίο δοκιμάζεται πλέον και για την Ορθόδοξη Ανατολική Ευρώπη όπως και για τον οθωμανικό χώρο σε διαθρησκευτικές διαστάσεις (Ισλάμ, Εβραϊσμός). Αυτές οι νέες ερευνητικές προσεγγίσεις θα συζητηθούν επίσης στο μάθημα.

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΠΡ 501 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει βασικές γνώσεις για τον κλάδο της Προϊστορικής Αρχαιολογίας. Παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιστημονικοί στόχοι του κλάδου, οι μέθοδοι και τεχνικές της έρευνας πεδίου, οι εργαστηριακές αναλύσεις στις οποίες υποβάλλονται τα προϊστορικά ευρήματα και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την χρονολόγησή τους και την ταύτιση των τρόπων κατασκευής τους. Τονίζεται ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της Προϊστορικής Αρχαιολογίας και η εξάρτησή της από επικουρικούς κλάδους, όπως η γεωμορφολογία, η φυσική ανθρωπολογία, η ταφονομία και η παλυνολογία. Παρουσιάζεται επίσης η διαδοχή των πολιτισμών στην Ηπειρωτική Ελλάδα και στον Αιγαϊακό χώρο κατά την Εποχή του Λίθου και την Εποχή του Χαλκού. Στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με βασικές έννοιες (ορολογία), με το χρονολογικό–πολιτισμικό πλαίσιο του προϊστορικού Αιγαίου, με τις πρακτικές που ακολουθεί η σύγχρονη Προϊστορική Αρχαιολογία καθώς και η κατανόηση των διαφορών της από γειτονικούς κλάδους, όπως η αρχαιολογία της ιστορικής περιόδου και η ιστορία.

Ο τελικός βαθμός βασίζεται σε γραπτή εξέταση.

ΑΠΡ 517 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΜΙΝΩΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξετάζει την αρχαιολογία της Εποχής του Χαλκού στην Κρήτη, από την εποχή των ανασκαφών του Μ. Καλοκαιρινού και του Α. Έβανς, όταν ο προϊστορικός πολιτισμός του νησιού ονομάστηκε «Μινωικός», έως σήμερα, εποχή συνολικής επανεκτίμησης των δεδομένων. Η Κρήτη εμφανίζει ήδη κατά την 3η χιλιετία π.Χ. και υπό την επίδραση των γειτονικών πολιτισμών, δυναμική πορεία στην ιστορική της διαδρομή. Η πορεία αυτή κορυφώνεται με την ίδρυση των ανακτόρων και την παγίωση σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών δομών, που χαρακτηρίζουν τη φυσιογνωμία του νησιού καθ' όλη τη 2η χιλιετία π.Χ. (Παλαιοανακτορική, Νεοανακτορική και Μεταανακτορική περίοδος).

Μέσα από την ανασκαφική τοπογραφία των θέσεων, την εξέταση των οικιστικών καταλοίπων, των ταφικών εθίμων και των τόπων λατρείας, τη γραφή και την τέχνη, το μάθημα προσφέρεται για μία εισαγωγική γνωριμία με τον Μινωικό πολιτισμό.

Εμπειριολογική εκδρομή στην Κρήτη.

Εργασίες προαιρετικές και παρουσίασή τους στο μάθημα.

ΑΠΡ 578 ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ 2^η ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Το μάθημα είναι υποχρεωτικό για φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης του δεύτερου έτους σπουδών.

Το μάθημα προσφέρει αναλυτικές γνώσεις – τόσο αρχαιολογικά δεδομένα όσο και συζήτηση προβλημάτων – για την παλαιότερη και πλέον μακρόχρονη περίοδο της Αιγαιακής προϊστορίας, από την Παλαιολιθική και τη Νεολιθική Εποχή μέχρι και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (3η χιλιετία π.Χ.). Περιλαμβάνει εποπτική εισαγωγή για την ιστορία της Αιγαιακής προϊστορίας και για τους θεσμούς της αρχαιολογικής πράξης στη σύγχρονη Ελλάδα, επίσης παρουσιάζει τη σχετική βιβλιογραφία καθώς και τη μορφή και δομή των δημοσιεύσεων των προϊστορικών ερευνών. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την πορεία των πολιτισμών στο Αιγαίο μέχρι το 2000 π.Χ. και η κατανόηση των μεθόδων με τις οποίες η Αιγαιακή προϊστορία τεκμηριώνει τα πορίσματά της.

ΑΠΡ 516 Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Το μάθημα εξετάζει πρωτίστως τα αρχαιολογικά και δευτερευόντως τα παλαιανθρωπολογικά δεδομένα που συνοδεύουν την πορεία της ανθρωπίνης εξέλιξης, από την εμφάνιση των πρώιμων ανθρωπίδων, του γένους *Homo* και των πρώτων λίθινων εργαλείων στα 2-3 εκατομμύρια χρόνια πριν από σήμερα, έως και την εξάπλωση των ανατομικά σύγχρονων ανθρώπων (*Homo sapiens*) από την Αφρική στην Ευρασία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διεπιστημονική προσέγγιση που χαρακτηρίζει την έρευνα της καταγωγής και εξέλιξης του ανθρώπου μέσα από τη μεθοδολογική σύγκλιση διαφορετικών επιστημονικών πεδίων (προϊστορική αρχαιολογία, παλαιοντολογία, αρχαιοζωολογία, αρχαιοβοτανική, γεωλογία/γεωαρχαιολογία, ταφονομία, παλαιανθρωπολογία, κοινωνική ανθρωπολογία, εθνογραφία/εθνοαρχαιολογία, βιολογία, γενετική, οικολογία, βιογεωγραφία).

Εστιάζοντας κυρίως στα αρχαιολογικά κατάλοιπα της Ευρώπης και της Αφρικής, στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές με το πολιτισμικό τοπίο της Παλαιολιθικής περιόδου και τα σύγχρονα ερευνητικά ερωτήματα γύρω από την κινητικότητα (mobility), τις στρατηγικές επιβίωσης, τα μοτίβα κατοίκησης, τις συμπεριφορικές προσαρμογές, τις κοινωνικές διεργασίες και τον τρόπο ζωής των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών της Παλαιολιθικής.

ΑΠΡ 512 ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΛΙΘΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ)

Το μάθημα εξετάζει τις κοινωνίες που αναπτύχθηκαν κατά την μακρά Παλαιολιθική και Μεσολιθική περίοδο στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο, με κύρια έμφαση σε εκείνες της Ελλάδας. Ο φοιτητής θα γνωρίσει τις ερευνητικές μεθόδους που ακολουθεί η Παλαιολιθική Αρχαιολογία στο πεδίο, θα διδαχθεί την τοπογραφία-κατοίκηση του Ελλαδικού και Αιγαιακού χώρου και μέσα από τα ευρήματα ανασκαφών και ερευνών σε υπαίθριες θέσεις, σπήλαια και βραχσοκιεπές θα παρακολουθήσει την εξέλιξη του ανθρώπου και τη συγκρότηση του τρόπου ζωής του.

ΑΠΡ 508 Η ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ (Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ)

Το μάθημα εξετάζει με ευθύνη τρόπο τη Νεολιθική περίοδο στα Βαλκάνια από την Αρχαιότερη μέχρι και τη Τελική Νεολιθική. Ο φοιτητής θα διδαχθεί τη γεωγραφική σημασία του βαλκανικού χώρου για την εξάπλωση του «Νεολιθικού πακέτου» (εξημερωμένα φυτά και ζώα, μόνιμοι οικισμοί, άρδευση), θα γνωρίσει τις κυριότερες θέσεις και «πολιτισμούς» (Vinča, Anza, Karanovo), θα εντυφώσει σε ζητήματα τοπογραφίας, οικιστικής, τέχνης, τεχνολογίας, οικονομίας και διαχείρισης φυσικών πόρων, και θα εξετάσει τις οικονομικές, περιβαλλοντικές, και πολιτισμικές παραμέτρους οι οποίες διαμόρφωσαν μερικές από τις πτυχές των πολιτισμών του Αιγαιακού και του Ευρωπαϊκού χώρου.

ΑΚΛ 601 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ (1100–31 π. Χ.) (Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Περιγραφή

Το μάθημα απευθύνεται σε πρωτοετείς φοιτητές, με λιγιστές έως ανύπαρκτες γνώσεις περί αρχαιολογίας με στόχο να μυηθούν στο αντικείμενο της κλασικής αρχαιολογίας και να γνωρίσουν κάποια από τα σημαντικότερα μνημεία της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Οι φοιτητές γνωρίζουν την ιστοριογραφία της κλασικής αρχαιότητας: Σχολές, μεθοδολογικά εργαλεία, ερευνητικές κατευθύνσεις. Αξιολογείται η σημασία των υλικών καταλοίπων και των γραπτών πηγών. Συζητείται το ζήτημα και η σχέση αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Παρουσιάζονται τα σημαντικότερα μνημεία της Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης: Αρχιτεκτονική Γλυπτική- Ζωγραφική- Αγγειογραφία- Μικροτεχνία.

Σκοποί

Το μάθημα στοχεύει στην απόκτηση των βασικών γνώσεων που αφορούν την επιστήμη της κλασικής αρχαιολογίας.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

ΑΚΛ 605 ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ) (Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Περιγραφή

Το μάθημα, υποχρεωτικό για δευτεροετείς φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης, εξετάζει διεξοδικά τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνεργα στον κυρίως ελλαδικό και νησιωτικό χώρο από το 12ο αιώνα έως το τέλος της Αρχαϊκής εποχής (480 π.Χ.).

Εξετάζονται η αρχιτεκτονική, γλυπτική, κεραμική, ειδωλοπλαστική, και μεταλλοτεχνία σε στενή συνάρτηση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρό τους, όπως και τα ποικίλα ερευνητικά ζητήματα που αφορούν τις πρώιμες αυτές περιόδους.

Σκοποί

Το μάθημα έχει διττό σκοπό. Αφενός, επιδιώκει την εξοικείωση των φοιτητών με τα υλικά μέσα έκφρασης, τα τέχνεργα, και τις τεχνικές δημιουργίας κατά τους Πρώιμους Ιστορικούς Χρόνους και την Αρχαϊκή εποχή. Αφετέρου, διδάσκεται η χρήση αυτών ως εργαλεία μελέτης και ανασύστασης της σύγχρονης κοινωνικής και ιστορικής τους πραγματικότητας. Οι φοιτητές καλούνται να προσεγγίσουν τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνεργα, αλλά και τους δημιουργούς τους ως προϊόντα κοινωνικών

διαδικασιών και αναπόσπαστα στοιχεία του περιβάλλοντος με το οποίο αλληλοεπιδρούν.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

ΑΚΛ 607 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική. Μέσα από τη γνωριμία με τα κυριότερα κτίρια και μνημεία της ελληνικής Αρχαιότητας και την προσέγγιση μιας ειδικής βιβλιογραφίας σε συνδυασμό με τη χρήση των γραπτών πηγών και την συνεξέταση των κοινωνικοπολιτικών δεδομένων της κάθε εποχής οι φοιτητές θα μπορέσουν να ελέγξουν και να συμπληρώσουν τις γνώσεις τους σε θέματα θρησκευτικής, αστικής, οικιστικής, αμυντικής αλλά και ταφικής αρχιτεκτονικής.

Σκοπός του μαθήματος είναι οι φοιτητές αφενός να κατανοήσουν τις συνθήκες γένεσης και εξέλιξης της αρχιτεκτονικής και αφετέρου να εξοικειωθούν με τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της, τα διαφορετικά υλικά, τις δομές, τους ρυθμούς, τους ποικίλους τύπους και λειτουργίες των ελληνικών οικοδομημάτων. Ειδικότερα θα εξεταστούν αντιπροσωπευτικά παραδείγματα ναών, καθώς και οι κυριότεροι τύποι δημόσιων οικοδομημάτων (θέατρα, γυμνάσια, βουλευτήρια, λουτρά κ.ά.), αλλά και ιδιωτικές κατοικίες, τύποι οχυρώσεων και ταφικά κτίσματα. Παράλληλα θα θιγούν γενικότερα θέματα σχεδιασμού και οργάνωσης των πόλεων, πολεοδομικά συστήματα και ζητήματα οργάνωσης των ιερών (αστικών, υπαίθριων και πανελλήνιας εμβέλειας). Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με βασικούς όρους και έννοιες της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής αλλά και με τα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία των σπουδαιότερων οικοδομημάτων της μητροπολιτικής Ελλάδας, της Μικράς Ασίας και των αποικιών της Δύσης.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Προβλέπεται εκπαιδευτική επίσκεψη σε θέση/εις αρχαιολογικού ενδιαφέροντος με παρουσίαση εργασιών των φοιτητών κατά τη διάρκεια της εκδρομής. Διαλέξεις προσκεκλημένων ομιλητών.

ΑΚΛ 621 ΚΕΡΑΜΙΚΗ & ΠΗΛΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ (Σ)

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα είναι σεμιναριακό και προσφέρεται ως επιλογή σε τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές κατεύθυνσης κυρίως αρχαιολογίας. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου, θα σκιαγραφηθεί η εξέλιξη της κεραμικής και της ειδωλοπλαστικής από το 12ο έως και το τέλος του 7ου αιώνα π.Χ. Κεραμική τεχνολογία, σχηματολογία λεπτής και χονδροειδούς κεραμικής, μέθοδοι διακόσμησης, χρήσεις και βιογραφίες αγγείων, ειδωλίων και προσωπογραφίες αγγειοπλαστών είναι μερικά από τα ζητήματα που θα συζητηθούν.

Η έμφαση θα δοθεί στο αρχαιολογικό συγκείμενο αγγείων και ειδωλίων και στη σημασία κυρίως της κεραμικής για την αρχαιολογία των πρώιμων ιστορικών χρόνων και την κατανόηση των σύγχρονων της κοινωνιών.

Το μάθημα επιδιώκει την εξοικείωση των φοιτητών με την αγγειοπλαστική και ειδωλοπλαστική των πρώιμων ιστορικών και αρχαϊκών χρόνων και κυρίως την κατανόηση της χρησιμότητας των αντικειμένων αυτών όταν εξετάζονται σε άμεση συνάρτηση με το αρχαιολογικό τους περιβάλλον. Μέσω της καταγραφής κεραμικού υλικού στη Διδακτική Συλλογή, θα δοθεί η δυνατότητα στους φοιτητές να κατανοήσουν το πως οι αρχαιολόγοι προσεγγίζουν και μελετούν αγγεία και ειδώλια και πως θέτουν τα σχετιζόμενα ερευνητικά ζητήματα.

Οι φοιτητές θα αναλάβουν υποχρεωτικά θέμα εργασίας που θα πρέπει να παραδοθεί σε γραπτή μορφή ενώ θα προηγηθεί προφορική παρουσίαση στο αμφιθέατρο.

Προβλέπονται ασκήσεις με το κεραμικό υλικό στη Διδακτική Συλλογή στο Μουσείο Εκμαγείων.

ΑΚΛ 668 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η πολεοδομία και η μνημειακή τοπογραφία των πόλεων της ιταλικής χερσονήσου και της ανατολικής Μεσογείου κατά τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο. Θα αναλυθεί ο πολεοδομικός σχεδιασμός αλλά και τα κτήρια, τόσο ως προς τα είδη, όσο και ως προς τις λειτουργίες τους, και η θέση αυτών μέσα στην πόλη. Επίσης, θα εξεταστούν οι ομοιότητες και οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις πόλεις της ανατολικής αυτοκρατορίας και εκείνες της δυτικής.

Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι φοιτητές αναμένεται να έχουν αποκτήσει εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με την τοπογραφία και τα αρχιτεκτονικά μνημεία των ιταλικών, μισρασιατικών και

κυρίως των ελληνικών πόλεων κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Προβλέπεται επίσκεψη στη Νικόπολη και τη Θεσσαλονίκη.

ΑΚΛ 682 ΠΛΑΣΤΙΚΗ

(Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ)

Το μάθημα είναι επιλογής και απευθύνεται σε τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές και των δύο κατευθύνσεων. Στόχος του είναι η εξέταση της εξέλιξης της ελληνικής μνημειακής γλυπτικής από την εμφάνισή της έως το τέλος της κλασικής αρχαιότητας. Στο πλαίσιο αυτό θα παρουσιασθούν, μέσα από αντιπροσωπευτικά παραδείγματα, οι κυριότερες κατηγορίες των έργων της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής γλυπτικής, όπως αρχιτεκτονικά γλυπτά, αγάλματα ιδεαλιστικά και εικονιστικά, και ελεύθερα στημένα ανάγλυφα. Όλα τα παραπάνω θα εξεταστούν αναλυτικά με γνώμονα την εξελικτική τους πορεία αλλά και την τεχνοτροπική τους ένταξη. Επίσης θα εξεταστούν ζητήματα τεχνικής, εργαστηρίου, εικονογραφίας αλλά και χρήσης των γλυπτών και συμβολισμού τους.

Οι φοιτητές που παρακολουθούν το μάθημα αναμένεται να αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις για το γνωστικό αντικείμενο της αρχαίας γλυπτικής, να κατανοήσουν τα τυπολογικά και τεχνικά χαρακτηριστικά των γλυπτών και να μπορούν να τα αξιολογήσουν συγκριτικά.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Προβλέπεται επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και το Μουσείο Ακρόπολης.

ΑΒΥ 703 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

(ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ)

Παρουσίαση της φυσιογνωμίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Βυζαντίου μέσα από αναφορές στις τεχνικές κατασκευές, τα υλικά δομής και τους αρχιτεκτονικούς τύπους.

Το μάθημα εστιάζεται στις ρωμαϊκές και ανατολικές απαρχές, στις επιρροές από τον αραβικό κόσμο και γενικότερα στα εξωγενή δάνεια που εμπλούτιζαν την βυζαντινή αρχιτεκτονική παράδοση σε όλη την ιστορία της. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ανάλυση της εκκλησιαστικής και ιοσημικής αρχιτεκτονικής της Κωνσταντινούπολης και στην πολεοδομική οργάνωση της. Θα παρουσιαστούν επίσης τα μέρη των ναών και η εξέλιξη των αρχιτεκτονικών τύπων.

ΑΒΥ 740 ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

(ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ)

Παρουσίαση της διακόσμησης των μνημείων της Παλαιολογίας περιόδου. Θα δοθεί έμφαση στα μεγάλα κέντρα (Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη, Μυστράς) αλλά και στη ζωγραφική των σερβικών και βουλγαρικών μνημείων

ΑΒΥ 782 ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ (Σ)

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Η δημιουργία των παλαιοχριστιανικών και βυζαντινών θρησκευτικών παραστάσεων είναι γνωστό ότι δεν οφειλόταν μόνο στον καλλιτέχνη, αλλά η επιλογή του θέματος, των προσώπων, καθώς και διαφόρων λεπτομερειών του καθοριζόταν από τον επίσκοπο, κατά κανόνα άνθρωπο μορφωμένο και με εξαιρετική γνώση των κειμένων. Έτσι οι συνθέσεις εμπλουτιζόνταν με στοιχεία που δεν αναφέρονται στην ευαγγελική αφήγηση, αλλά προέρχονται από απόκριφα ή εξηγητικά κείμενα, ύμνους, την αυτοκρατορική εικονογραφία κλπ. Στο μάθημα θα εξεταστεί η δημιουργία και η εξέλιξη των παραστάσεων σε όλα τα είδη της τέχνης (μνημειακή ζωγραφική, εικόνες, εικονογραφημένα χειρόγραφα), με ιδιαίτερη έμφαση στο ονομαζόμενο «Δωδεκάορτο».

Σεμιναριακό μάθημα με υποχρεωτική την ειπώνηση και παρουσίαση εργασίας, βάσει των οποίων θα γίνει η αξιολόγηση των φοιτητών.

Απαραίτητη είναι η γνώση μίας τουλάχιστον ξένης γλώσσας.

ΑΒΥ 714 ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ Ι

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Προσδιορισμός του όρου «μικροτεχνία» και αναφορά στις κατηγορίες έργων που περιλαμβάνει. Υλικά κατασκευής και τεχνική κατεργασίας τους, ζητήματα χρονολόγησης και απόδοσης σε εργαστήρια.

Παρουσίαση των αντικειμένων σύμφωνα με το υλικό κατασκευής. Θα εξετασθούν έργα τέχνης από ελεφαντοστά (κοσμικά και θρησκευτικά) και στεατίτες (πλακίδια, εικόνες κλπ.), με ιδιαίτερη αναφορά στο (υπερτονισμένο;) θέμα της «Μακεδονικής Αναγέννησης» Θα εξετασθούν τέλος τα βυζαντινά υφάσματα, και ιδιαίτερα τα περίφημα βυζαντινά μεταξωτά, και –μέσα από τις πηγές – η νομοθεσία που αφορούσε σε αυτά.

Στο πλαίσιο του μαθήματος προβλέπεται προαιρετική εκπόνηση σύντομης εργασίας και η παρουσίασή της.

INT 817β Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΟΝ ΜΑΚΡΥ 18ο ΑΙΩΝΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΓΚΡΑΝΤ ΤΟΥΡ ΣΤΟΝ ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΩΙΜΟ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟ

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται πολιτιστικά και καλλιτεχνικά φαινόμενα του 18ου και των αρχών του 19ου αι. Αυτή είναι η περίοδος της ανακάλυψης της ιστορίας και της αρχαιολογίας με τη σημερινή σημασία των όρων, της επικράτησης του κριτικού και επιστημονικού λόγου στην περιγραφή της φύσης και της ζωής – δηλ. το ρεύμα που συνήθως αποκαλούμε Διαφωτισμό –, και του τελικού θριάμβου της βιομηχανικής επανάστασης στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση της ζωής. Αυτές οι κοσμοϊστορικές αλλαγές συνοδεύονται από επίσης τεκτονικά ρήγματα στον ίδιο τον ορισμό, την παραγωγή και κατανάλωση της τέχνης. Η ακαδημαϊκή αναδιοργάνωση του καλλιτεχνικού επαγγέλματος και η νέα του σχέση με την ιστορία και την αρχαιότητα οδηγεί στο ευγενές στυλ του Νεοκλασικισμού το οποίο αποκτά διαμετρικά αντίθετες πολιτικές διαστάσεις ανάλογα με τη χώρα στην οποία επιβάλλεται. Επίσης, μία νέα πιο άμεση, αυθεντική και δυναμική σχέση με τα φαινόμενα της φυσικής και εμπειρικής πραγματικότητας οδηγεί την ίδια περίοδο σε μία εξαιρετική ποικιλία φυσιοκρατικών ρευμάτων αλλά και προ-ρομαντικών τάσεων που εστιάζουν στο πάθος, την εκφραστικότητα και την αύξηση της αισθητηριακής έντασης των καλλιτεχνικών έργων. Αυτή είναι η εποχή των μεγάλων πολέμων και επαναστάσεων στην Ευρώπη και την Αμερική, η περίοδος κατά την οποία η τέχνη επικεντρώνεται στην παραγωγή όλο και εντονότερων συγκινήσεων σε άμεση αντιστοιχία με τις αύξουσες απαιτήσεις του καλλιτεχνικού κοινού για όλο και ισχυρότερες συναισθηματικές εμπειρίες από την τέχνη (ρομαντισμός και προ-ρομαντικές τάσεις, θεωρία του Υπέροχου και καταφυγή στις περιοχές του παράλογου και της φαντασίας).

Στα πλαίσια του μαθήματος θα παρουσιαστούν και εξηγηθούν οι τρεις μεγάλοι υφολογικοί άξονες της τέχνης αυτής της περιόδου – «νεοκλασικισμός», φυσιοκρατία, «ρομαντισμός». Θα εξεταστούν οι νέες κοινωνικές λειτουργίες και ο νέος ιστορικός ρόλος του καλλιτέχνη. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τη δημιουργία νέων δικτύων παραγωγής αλλά κυρίως προαγωγής και πώλησης καλλιτεχνικών έργων (μία νέα αγορά τέχνης). Επιπλέον, θα παρουσιαστεί η εισαγωγή νέων μορφών κριτικού λόγου και αξιολόγησης του καλλιτεχνικού έργου και τέλος, θα διερευνηθεί η διαμόρφωση ενός νέου αστικού κοινού για την τέχνη με πολλαπλές επενδύσεις στο έργο τέχνης αλλά και ιδιαίτερες αισθητηριακές και πολιτικές απαιτήσεις από αυτό. Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 826 ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ 6: Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΛΥΠΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Το μάθημα αυτό θα εστιάσει στη νεωτερική ιστορία των γλυπτών του Παρθενώνα στη Βρετανία, από τα μέσα του 18ου αι. μέχρι σήμερα. Θα εξετάσουμε τις πολύπλοκες ιστορικές δυνάμεις – κοινωνικές, καλλιτεχνικές, θεωρητικές και πολιτικές – που συνέβαλαν στη μεταφορά τους από το αρχικό περιβάλλον τους στην περιφέρεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – την Αθήνα – στο μητροπολιτικό κέντρο της ισχυρότερης αυτοκρατορίας της εποχής – το Λονδίνο. Το μάθημα θα παρουσιάσει με λεπτομέρεια την (αρνητική) έκπληξη που τα γλυπτά αρχικά προκάλεσαν, τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους υπονόμισαν υπάρχουσες προσδοκίες διαμορφωμένες κάτω από την επίδραση του νεοκλασικισμού και άλλων επίσημων μοντέλων αισθητικής πρόσληψης. Σκοποί – να συντελεστεί μία πρώτη εξοικείωση των φοιτητών με τον πολύπλοκο και πολυστρωματικό κόσμο της τέχνης κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την πολιτιστική ιστορία του ταξιδιού και των συλλογών 54 που βρίσκεται στη βάση του εγχειρήματος του Έλγιν – να παρουσιαστεί το ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών κινήσεων και φιλοδοξιών της εποχής – να διερευνηθεί η νέα και ριζοσπαστική αισθητική που τα γλυπτά εισήγαγαν στον καλλιτεχνικό κόσμο της Αγγλίας, και κυρίως η θέση τους στην πορεία προς ένα είδος ρομαντισμού με φυσιοκρατικές και επιστημονικές διαστάσεις που συνδέεται αποφασιστικά με τα γλυπτά αυτά – να εξεταστούν οι πολυάριθμες και μεταβαλλόμενες χρήσεις των έργων αυτών από το Βρετανικό Μουσείο αλλά και τους καλλιτέχνες και κριτικούς της εποχής – να εντάξουμε τις δραστικές μεταβολές της σημασίας των γλυπτών μέσα στην γενικότερη

ιστορία των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εξελίξεων της περιόδου αυτής Σκοποί Τρεις είναι οι κύριοι στόχοι αυτού του μαθήματος – πρώτον, να κατανοήσουμε τον αποφασιστικό ρόλο που οι διαδικασίες δημόσιας υποδοχής παίζουν στην ιστορία της τέχνης – δεύτερον, να εξετάσουμε την κομβική θέση αυτών των έργων στη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία της Βρετανίας – τρίτον, να αποκτήσουμε μέσα από την ιστορικό-κριτική διερεύνηση του ζητήματος μία οξυδερκέστερη κατανόηση της τρέχουσας προσκόλλησης των Βρετανών στη συλλογή αυτή και, άρα, να διευρύνουμε τη βάση της συζήτησης που γίνεται εδώ και χρόνια σχετικά με τις ελληνικές διεκδικήσεις για την επιστροφή των γλυπτών. Στο ίδιο πλαίσιο, ο απώτατος στόχος είναι να δείξουμε την εξέχουσα θέση που κατέχει η συζήτηση γύρω από τα Γλυπτά του Παρθενώνα ως προς τις σύγχρονες αναζητήσεις σχετικά με μία ιστορικά ενημερωμένη και ηθική διαχείριση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Τρόπος Εξέτασης Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα σε εθελοντική βάση εκπόνησης ατομικών ή ομαδικών εργασιών, μεταφράσεις συγκεκριμένων πρωτογενών πηγών από τα αγγλικά ή αυτόνομα δοκίμια πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και βιβλιογραφία. Οι εργασίες θα αξιολογηθούν και θα συνυπολογισθούν στην τελική βαθμολογία.

INT 806 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ 19^{ου} ΑΙΩΝΑ: ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΗΜΑΤΑ (Σ)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την καλλιτεχνική δημιουργία στη διάρκεια της πρώτης εκατονταετίας από την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους. Με βασικό άξονα τη μελέτη της εξέλιξης των εικαστικών τεχνών, επιχειρείται μια συνολική προσέγγιση της περιόδου, με σκοπό να διερευνηθούν τα αφηγήματα με βάση τα οποία διαμορφώθηκε ο χαρακτήρας της νέας ελληνικής τέχνης. Θα εξεταστούν ζητήματα όπως το δίπολο λαϊκή και λόγια τέχνη, η έννοια της περιφέρειας σε σχέση με τη μελέτη της ελληνικής τέχνης, το ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι καλλιτέχνες κλήθηκαν να δημιουργήσουν τα έργα τους, οι επιδράσεις που δέχθηκαν από τις καλλιτεχνικές μητροπόλεις της δυτικής Ευρώπης, οι θεσμοί, κρατικοί και ιδιωτικοί που δημιουργήθηκαν για να υποστηρίξουν την καλλιτεχνική παραγωγή της περιόδου καθώς η ανταπόκριση των καλλιτεχνών στις εκάστοτε προκλήσεις.

Το μάθημα είναι σεμιναριακό. Απαιτείται η φυσική παρουσία των φοιτητών/φοιτητριών στη διάρκεια των διαλέξεων. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα κληθούν να εκπονήσουν μια σειρά από μικρές εβδομαδιαίες εργασίες, να αναλάβουν την εκπόνηση μιας εργασίας δοκιμίου σε θέματα που θα επιλεγούν σε συνεργασία με τη διδάσκουσα καθώς και την προφορική παρουσίαση της εργασίας τους πριν από την τελική παράδοση. Το σύνολο των εργασιών που θα παραδοθούν θα αποτελέσει το κριτήριο βαθμολόγησης στο τέλος του εξαμήνου. Δεν θα υπάρξουν γραπτές εξετάσεις. Εφόσον οι συνθήκες το επιτρέψουν το μάθημα θα ολοκληρωθεί με εκδρομή στην Αθήνα και επισκέψεις σε πινακοθήκες και μουσεία τέχνης, όπου θα γίνουν ολιγόλεπτες προφορικές παρουσιάσεις από τους/τις συμμετέχουσες/συμμετέχοντες.

INT 841 ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ: ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1795–1855)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την ανάδυση της έννοιας του μοντέρνου στην τέχνη, όπως αυτό συνδέεται άρρηκτα με τις αλλαγές που παρατηρούνται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες στο α' μισό του 19^{ου} αιώνα. Η εδραίωση του νεοκλασικισμού στην Ευρώπη και η άμεση σύνδεσή του με τις εκάστοτε πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας, η ανάδυση του ρομαντισμού σε συσχέτιση με κοινωνικές και εθνικές εξεγέρσεις και επαναστάσεις που ξεσπούν σε διαφορετικές χώρες, η βιωματική εμπειρία της Βιομηχανικής Επανάστασης και η «ρεαλιστική» στάση των καλλιτεχνών απέναντι σε αυτή, η εφεύρεση της φωτογραφίας και η ανάγκη για τη νατουραλιστική απεικόνιση είναι από τους βασικούς άξονες με τους οποίους διαμορφώνεται το μάθημα, με έμφαση στις εικαστικές τέχνες, αλλά και την αρχιτεκτονική. Παράλληλα εξετάζεται η επίδραση του φιλελληνισμού στην Ελληνική Επανάσταση και η διαμόρφωση του εικαστικού τοπίου στην Ελλάδα τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, με τον «εισαγόμενο» Νεοκλασικισμό, τον «υβριδικό» Ρομαντισμό και τον αναπόφευκτο φορμαλισμό στην πρόσληψη των δυτικοευρωπαϊκών καλλιτεχνικών κινήματων.

INT 837 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΔΥΣΗ: ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ (1945-1970)

(Α. ΚΑΝΤΑ)

Το μάθημα μελετά την «επανεφεύρεση», ανανέωση και εξέλιξη μοντερνιστικών τάσεων στη Δυτική Ευρώπη και Βόρεια Αμερική μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και έως τα τέλη της δεκαετίας του '60. Το μάθημα προσφέρει μια πολυδιάστατη κατανόηση του μεταπολεμικού μοντερνισμού, μέσα από την εξέταση των ποικίλων εκφάνσεων του στα πεδία των εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών, καθώς και στην αρχιτεκτονική. Ενδεικτικά και μεταξύ άλλων θα μελετηθούν τάσεις όπως ο αφηρημένος

εξπρεσιονισμός και η μονοχρωματική ζωγραφική, η αφηρημένη και κινητική γλυπτική, η μεταπολεμική υποδοχή της σχολής του Bauhaus όπως επίσης και η Ποπ Αρτ, ο Φωτορεαλισμός, ο Νέος Ρεαλισμός και μία σειρά από τάσεις όπως η τέχνη του Μινιμαλισμού, η εννοιολογική τέχνη, fluxus, art informel, happenings, εγκαταστάσεις και άλλες παρόμοιες τάσεις σε Ευρώπη και ΗΠΑ. Παράλληλα, το μάθημα εξοικειώνει τους φοιτητές με κομβικές θεωρητικές συζητήσεις γύρω από τον ορισμό του «μοντερνισμού», καθώς και με τις μεθοδολογικές δυσκολίες περιοδολόγησης του.

INT 839 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ: ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ

(Α. ΚΑΝΤΑ)

Το μάθημα εξετάζει την ιστορία του θεσμού του μουσείου και την εξέλιξη εκθεσιακών και συλλεκτικών πρακτικών από τον 19^ο αιώνα έως και σήμερα. Μελετώνται οι ποικίλες συνθήκες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του νεωτερικού μουσείου, η διαπλοκή του θεσμού με το αποικιακό έθνος-κράτος, καθώς και ο σύγχρονος του ρόλος. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις διαχρονικές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στο μουσειακό θεσμό και στο πεδίο της μελέτης και συγγραφής της Ιστορίας της Τέχνης.

INT 850 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΥΓΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ: ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ, ΣΥΜΠΟΡΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΕΣ

(Μ. ΚΑΡΑΛΗ)

Το μάθημα εξετάζει την ιστορική εξέλιξη του φωτογραφικού μέσου από τα πρώτα βήματα της εφεύρεσής του ως τα τέλη του 20ου αιώνα. Θα εξεταστεί το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εφευρέθηκε η φωτογραφία τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, οι αλλαγές που επέφερε στην αντίληψη για την απεικόνιση του ορατού κόσμου, η συμπίεσή της με τα εικάστοτε σύγχρονα εικαστικά κινήματα του 19ου και του 20 αιώνα, οι τεχνολογικές εξελίξεις στο φωτογραφικό μέσο που σχετίζονται άμεσα με τις πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές, ο ρόλος της φωτογραφίας στην αποτύπωση των αρχαιολογικών δεδομένων, η αποδοχή ή όχι της φωτογραφίας ως καλλιτεχνικής έκφρασης, φωτογράφοι και εκθέσεις φωτογραφίας που σηματοδότησαν αλλαγές στον τρόπο υποδοχής του μέσου, η φωτογραφία ως μέσο προπαγάνδας, η σημασία της εκλαΐκευσης του μέσου και οι αλλαγές που επέφερε η ψηφιακή επανάσταση. Σε κάθε ιστορική περίοδο θα εξετάζεται παράλληλα ο θεωρητικός και κριτικός λόγος που αναπτύχθηκε, ενώ θα συζητηθεί διεξοδικά η διαδεδομένη, ακόμα και σήμερα, αντίληψη για τον φωτογραφικό «αντικειμενικό» ρεαλισμό.

INT 851 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 19^{ου} ΑΙΩΝΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1967

(Μ. ΚΑΡΑΛΗ)

Με φόντο την είσοδο και τα εκατό πρώτα χρόνια εξέλιξης της φωτογραφίας στην ελληνική πολιτισμική σκηνή, το μάθημα εστιάζει και πραγματεύεται την επίδραση των φωτογραφικών εικόνων στην ιστορική διαδικασία ομογενοποίησης και χωρική συγκρότηση του ελληνικού κράτους και, πιο συγκεκριμένα, στη διαμόρφωση εννοιών όπως: εθνική ταυτότητα, συλλογική μνήμη, εθνική κληρονομιά αλλά και στην εμπέδωση της έννοιας της πατρίδας ως πολιτισμικής όσο και γεωγραφικής οντότητας. Παράλληλα, η ενότητα εξετάζει το πλαίσιο πρόσληψης των μηχανικά παραγόμενων εικόνων, αφενός από τη σκοπιά της τεχνολογικής προόδου και αφετέρου από τη σκοπιά της καλλιτεχνικής και πολιτισμικής εγχώριας παραγωγής και στάθμης. Μέσω της εξέτασης ειδικών θεματικών πεδίων όπως: το φωτογραφικό γεωφυσικό τοπίο, η αποτύπωση μνημείων και η αρχαιολογική φωτογραφία, η ηθογραφία και συνολικότερα η επιτελεστική προβολή της ιστορίας, αλλά και συγκεκριμένα παραδείγματα φωτογράφων. Θα διερευνηθεί η διάχυση συγκεκριμένων πολιτικο-αισθητικών τάσεων στην ελληνική πολιτισμική πραγματικότητα και η συμβολή και δυναμική τους στην εικαστική αλλά και ιδεολογική διαμόρφωση της εικόνας της σύγχρονης Ελλάδας.

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΛΑΟ 451 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Κατ' αρχάς προσεγγίζονται εννοιολογικά οι όροι «λαογραφία», «λαϊκός πολιτισμός», «παράδοση» και καταβάλλεται προσπάθεια να αντιληφθούν οι πρωτοετείς φοιτητές τη σύγχυση που έχει προκαλέσει η τρέχουσα χρήση των όρων στο πλαίσιο των ερασιτεχνικών, φολκλορικών και άλλων δραστηριοτήτων και ενασχολήσεων. Γίνεται συγκεκριμένη και αναλυτική, με βάση τα κείμενα, αναφορά στους ορισμούς της επιστήμης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η Λαογραφία ως επιστήμη σε σχέση με τις ευρύτερες κοινωνικές και ανθρωπιστικές σπουδές. Γίνεται εκτενής αναφορά στα πνευματικά και ιδεολογικά ρεύματα αλλά και το πολιτικό σκηνικό μέσα στο οποίο προκύπτει η ενασχόληση με τους λαϊκούς πολιτισμούς και τους λαούς ως φορέων τους. Στο παραπάνω πλαίσιο παρουσιάζεται με όρους ιστορικούς το νεωτερικό φαινόμενο του έθνους-κράτους και η αντίστοιχη ιδεολογία του εθνικισμού και εξηγείται η σχέση της Λαογραφίας με αυτά.

Με υπόβαθρο τα παραπάνω, γίνεται στη συνέχεια αναλυτική αναφορά στα ρεύματα του διαφωτισμού και του ρομαντισμού, όπως αυτά εμφανίζονται στον ευρωπαϊκό χώρο, και προσεγγίζεται η επίδρασή τους στη σκέψη των Ελλήνων διανοουμένων με άξονα αναφοράς τόσο τη νεωτερική σύλληψη του έθνους-κράτους όσο και τη ρομαντική έννοια του έθνους. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται η προεπιστημονική και πρωτοεπιστημονική φάση της Λαογραφίας.

Στη συνέχεια προσεγγίζονται τα πρώτα στάδια της Λαογραφίας ως επιστήμης με εκτενή αναφορά στο Νικόλαο Πολίτη, την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία και το περιοδικό *Λαογραφία*. Με βάση τα παραπάνω παρουσιάζεται η θεωρία της εθνικής συνέχειας, η συγκριτική μέθοδος του Πολίτη και ιστορική μέθοδος του Στ. Κυριακίδη. Αναλύεται η διαδικασία επικράτησης της συλλεκτικής-λημματογραφικής μεθόδου με άξονα προσανατολισμού τη σύνδεση του νεώτερου λαϊκού πολιτισμού με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αναφορά στη γραμμική αντίληψη του ιστορικού χρόνου και στη συγκρότηση της εθνικής αφήγησης, που παράγει τις έννοιες της συνέχειας στον εθνικό χρόνο και της ενότητας στον εθνικό χώρο.

Η μετέπειτα πορεία της επιστήμης παρακολουθείται μέσα από το πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάζουν τη σκέψη των Λαογράφων. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται αναφορά στους ακαδημαϊκούς αλλά και τους ερασιτέχνες Λαογράφους του Μεσοπολέμου και έτσι ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πρώτης φάσης της επιστήμης.

Στα επόμενα μαθήματα η προσοχή μας εστιάζεται στις μεταπολεμικές εξελίξεις με αναφορά κυρίως στην περίπτωση του Γεωργίου Μέγα και ακολούθως σ' αυτή του Δημητρίου Λουκάτου. Με τον Δ. Λουκάτο εγκαινιάζεται ουσιαστικά μια νέα φάση της επιστήμης με τη στροφή προς έναν συγχρονικό προσανατολισμό και το συνδυασμό της κλασικής λαογραφικής μεθόδου με την εθνογραφική. Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο της Λαογραφίας, που εντοπίζεται χρονικά στη δεκαετία του 1960, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, καθώς προετοιμάζεται το έδαφος για τη «Νέα Λαογραφία», που ανατέλλει ουσιαστικά την επόμενη δεκαετία.

Έτσι, περνάμε στη νέα φάση, η οποία χαρακτηρίζεται από τη ριζική αλλαγή προσανατολισμού της επιστήμης. Η Λαογραφία αφήνει τον κατά βάση εθνικό της προσανατολισμό και αποκτά περισσότερο κοινωνικά και ουσιαστικά ιστορικά χαρακτηριστικά. Έτσι προκύπτει η κοινωνικο-ιστορική μέθοδος αλλά και η συνάντηση της Λαογραφίας με την Κοινωνιολογία, την Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία. Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται εκτενής αναφορά στη λεγόμενη γενιά του 1970, που εκπροσωπούν κατά κύριο λόγο ο Μ. Μερταλός και η Α. Κυριακίδου-Νέστορος.

Σε μια επόμενη ενότητα παρουσιάζεται το έργο τους με ιδιαίτερες αναφορές στον ιδεολογικό προσανατολισμό και την επιστημολογική του σημασία και αξία. Στην ίδια βάση εξηγούνται οι μετέπειτα εξελίξεις φτάνοντας μέχρι σήμερα, όπου προσεγγίζονται οι κύριες τάσεις και βασικοί τους εκπρόσωποι.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη σχέση της Λαογραφίας με τις συγγενείς επιστήμες και ιδιαίτερα με την Κοινωνική Ανθρωπολογία. Έτσι παρουσιάζονται οι κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες (εξελικτισμός, λειτουργισμός, δομο-λειτουργισμός, μαρξιστική και μετα-μοντέρνα ανθρωπολογία) αλλά και η εθνογραφική μέθοδος από τη λεγόμενη «ρεαλιστική εθνογραφία» μέχρι την «πολιτισμική κριτική». Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη σχέση της Λαογραφίας με την Οικολογία με παρουσίαση και του νεώτερου σχετικά κλάδου της Πολιτισμικής Οικολογίας.

Οι κριτικές που έχουν ασκηθεί στην επιστήμη της Λαογραφίας μας απασχολούν στη συνέχεια, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση του Στ. Δαμιανάκου, ο οποίος ασχολήθηκε με το λαϊκό πολιτισμό από τη σκοπιά της Κοινωνιολογίας και άσκησε ουσιαστική κριτική στην ακαδημαϊκή Λαογραφία σε μια σειρά δημοσιευμάτων του. Με τις κριτικές ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πορείας της επιστήμης

μέσα στο χρόνο και το ενδιαφέρον μας στη συνέχεια εστιάζεται στη γενικότερη σύγχρονη προβληματοθεσία και στα ανάλογα επιστημολογικά ζητούμενα.

Έτσι, επιστρέφουμε ξανά στους ορισμούς, στο γνωστικό αντικείμενο και στην «ύλη», την οποία επιχειρούμε να αναδιατάξουμε υπό το φως των νέων δεδομένων και των νεότερων θεωρητικών εξελίξεων.

Τα μαθήματα ολοκληρώνονται με προσεγγίσεις, θεωρητικές και μεθοδολογικές, συγκεκριμένων θεμάτων, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά έχουν ακούσει στα προηγούμενα μαθήματα.

Οι στόχοι του μαθήματος είναι: Να κατανοήσουν οι φοιτητές τους ιστορικούς όρους γένεσης και εξέλιξης της επιστήμης, να αντιληφθούν πώς επηρεάζεται η θεωρία και μέθοδος της από ευρύτερα ιδεολογικά ζητούμενα, να ανιχνεύσουν τη σχέση της με τον ευρύτερο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών, να γνωρίσουν τα θεωρητικά και ευρύτερα πνευματικά ρεύματα που καθόρισαν τον προσανατολισμό της. Επίσης, να προσεγγίσουν με κριτικό τρόπο τα προγραμματικά κείμενα σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο παραγωγής τους αλλά και τα βιογραφικά των συγγραφέων τους. Να εξοικειωθούν με την επιστημονική ορολογία, να γνωρίσουν τις σχετικές επιστημονικές θεωρίες και τους εκπροσώπους τους διαχρονικά. Να μάθουν να εφαρμόζουν όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά ακούν πάνω σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Οι φοιτητές μπορούν να εκπονήσουν προαιρετικές εργασίες, οι οποίες λαμβάνονται συμπληρωματικά υπόψη για την τελική τους αξιολόγηση. Επίσης υπάρχει δυνατότητα, στο πλαίσιο κυρίως του προαιρετικού φροντιστηρίου, να ασκηθούν στην επιτόπια έρευνα εκπονώντας και ανάλογες εργασίες.

ΛΑΟ 461 ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

(Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Το μάθημα διατρέχει δύο μεγάλες περιοχές των πολιτισμικών σπουδών - την προφορικότητα και την συλλογική μνήμη, οι οποίες αφενός παράγουν φαινόμενα και πρακτικές, όπως οι προφορικές παραδόσεις, οι τελετουργίες, οι συλλογικές αναπαραστάσεις και οι κοσμοθεωρίες, και αφετέρου διαμορφώνουν καθοριστικά τη συλλογική ταυτότητα των φορέων τους, αλλά και τις ίδιες τις κοινωνικές δομές, μέσω της μνήμης και της λήθης. Το μάθημα δίνει έμφαση στην ανθρωπολογική οπτική των φαινομένων, και αντλεί τα παραδείγματά του από τη λαογραφία, την (αφηγηματική) ιστορία του πολιτισμού, και την επικαιρότητα του σύγχρονου κόσμου. Το υλικό του μαθήματος παρουσιάζεται πάνω σε δύο άξονες, έναν σταθερό που αφορά στη θεωρητική παρουσίαση των δύο θεματικών του τίτλου, δηλαδή την προφορικότητα και τη συλλογική μνήμη, μέσα από βασικές αναφορές της διεθνούς βιβλιογραφίας και ανάλυση της σχετικής ορολογίας. Ο δεύτερος άξονας διαφοροποιείται τακτικά ως προς το περιεχόμενό του προκειμένου να καλύψει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος παραδειγμάτων, που θεωρούνται εξίσου σημαντικά για την κατανόηση της ύλης του μαθήματος.

ΛΑΟ 495 ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Θεωρητικά ζητήματα αναφορικά με την κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση του χώρου και του χρόνου. Από τη θεωρία της αντανάκλασης στη θεωρία της «κατασκευής». Πώς το φυσικό μετατρέπεται σε πολιτισμικό τοπίο. Η ιστορικότητα του τοπίου. Φυσικό περιβάλλον και κοινωνικές σχέσεις παραγωγής. Φύση και κοινωνία στη μικρή κλίμακα. Ο τόπος και η κοινότητα. Τοπόσημα και μνημονικοί τόποι. Ο τόπος και οι πολιτισμικές διαδικασίες. Λαογραφικές αναφορές και εθνογραφικά παραδείγματα.

Η κοινωνική συγκρότηση του χρόνου. Κυκλικός και γραμμικός χρόνος. Ο χρόνος της παραγωγής και ο χρόνος των ρολογιών. Για την αρχή και το τέλος. Η «αιώνια επιστροφή» και ο «ενιαύσιος δαίμων». Ο χρόνος και η κοινότητα. Ο οικολογικός και ο δομικός χρόνος. Ο κύκλος του χρόνου και ο κύκλος της ζωής. Ανθρωπολογικές και θρησκευτολογικές προσεγγίσεις. Λαογραφικές αναφορές και εθνογραφικά παραδείγματα.

ΛΑΟ 493 ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ (Σ)

(Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Σεμινάριο με ερευνητικό και διαδραστικό χαρακτήρα πρακτικού προσανατολισμού, το οποίο δίνει έμφαση στις μεθοδολογικές αρχές της εθνογραφικής έρευνας πεδίου και στην αρχειοθέτηση των δεδομένων της. Παρουσιάζεται η ιστορία των αρχείων και των σωστικών καταγραφών της ελληνικής και της διεθνούς λαογραφίας, όπως και οι βασικές επιλογές των αρχειακών ταξινομήσεών τους. Η «εθνογραφία», ως ποιοτική μέθοδος διεξαγωγής της επιτόπιας έρευνας, συνιστά μια διπλή διαδρομή ιστορικού και ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος κατά τη μελέτη των πολιτισμικών φαινομένων, ενώ η ανάδειξη των σύγχρονων συμφραζομένων των λαογραφικών συλλογών μέσα από τις εθνογραφικές

πηγές τους και την ανθρωπολογική εμπειρία στο πεδίο αποτελεί ουσιώδη παράμετρο της. Το σεμινάριο διαχειρίζεται βασικά ζητήματα μεθοδολογίας και δεοντολογίας της εθνογραφικής έρευνας αρχείου και πεδίου, και μπορεί να συνδυαστεί με την Πρακτική Άσκηση σε κάποιον αρμόδιο φορέα. Η συμμετοχή στις παραδόσεις είναι υποχρεωτική και ολοκληρώνεται με την παρουσίαση ερευνητικών αποτελεσμάτων από την πλευρά των φοιτητών/τριών.

ΛΑΟ 471 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ)

Το μάθημα θα αναπτυχθεί σε δύο ενότητες.

Η πρώτη εστιάζεται στη θεωρητική προσέγγιση της έννοιας των κοινωνικών δομών ως αντικείμενου μελέτης της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας. Θα παρουσιαστούν βασικές έννοιες, θεωρητικά ρεύματα, σχολές αλλά και ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της σπουδής του ανθρώπου και του πολιτισμού ως γνωστικό πεδίο που αναδειχτηκε μέσα από τον διάλογο των ανθρωπιστικών σπουδών αλλά και ως αντικείμενο έρευνας και διδασκαλίας στην Ελλάδα.

Η δεύτερη ενότητα θα επικεντρωθεί στην ανάλυση της έννοιας «προβιομηχανικός κόσμος» καθώς και στις χωρικές και χρονικές συσχετίσεις του με τις «παραδοσιακές» κοινωνίες του ελλαδικού χώρου και ευρύτερα του βαλκανικού κόσμου. Μέσα από τα παραδείγματα που θα παρουσιαστούν θα αναλυθούν οι έννοιες του χώρου, του χρόνου, τη συγγένειας και της ιστορικότητας ως βασικές παράμετροι μίας συνολικής ανθρωπολογικής προσέγγισης των κοινωνιών που είναι εγκατεστημένες στο χώρο και διαβιβούν στο εσωτερικό των ιστορικών εξελίξεων.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΙΑΕ 112α ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Περιληπτική παρουσίαση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περίοδος από το τέλος του 5ου ως το τέλος του 1ου αι. π.Χ. Εξετάζονται οι αλλαγές που επέφερε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος στην πολιτική, την κοινωνία και τον πολιτισμό των ελληνικών πόλεων κατά τη διάρκεια του 4ου αι., καθώς και η εμφάνιση νέων πρωταγωνιστών, όπως η Μακεδονία. Παρουσιάζεται η συμβολή των βασιλέων της Μακεδονίας στη δημιουργία της ελληνιστικής οικουμένης και αναλύονται βασιικές πολιτειακές και κοινωνικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων (Αντιγονιδών, Σελευκιδών, Πτολεμαίων και Ατταλιδών). Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με τον ρόλο της Ρώμης στα ελληνικά πράγματα και την υποταγή του ελληνικού κόσμου στη νέα κοσμοκράτειρα.

Στόχοι

Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση μιας ευρύτερης περιόδου της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας. Στόχος είναι να αναδείξει τις συνέχειες και τις τομές μεταξύ της ύστερης κλασικής και της ελληνιστικής περιόδου, σε βασιικές έννοιες και θεσμούς, τόσο στην πολιτική, όσο και στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

Έμφαση δίνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ιστορική έρευνα, καθώς και στην ανάλυση αντιπροσωπευτικών γραμματειακών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών της περιόδου, αλλά και σε νεότερες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις της ύστερης κλασικής και ελληνιστικής ιστορίας.

Στα πλαίσια του μαθήματος οργανώνεται εκπαιδευτική εκδρομή.

ΙΑΕ 160 ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας

Στόχοι του μαθήματος: 1. Κατανόηση των διαφορετικών γεωγραφικών και δημογραφικών διαστάσεων ενός σύνθετου γεωπολιτικού όρου χώρου όπως η «Ανατολή». 2. Αναγνώριση των συνισταμένων που οδηγούν στην κατάκτηση, έλεγχο και διαχείριση της εξουσίας κατά τη διάρκεια της ελληνιστικής περιόδου. 3. Αξιολόγηση της πολιτισμικής παραμέτρου ως ιστορικής αναλυτικής κατηγορίας. 4. Ανάδειξη της αλληλεπίδρασης μεταξύ ελληνικών και μη-ελληνικών τρόπων κοινωνικής και πολιτικής συγκρότησης. 5. Εξοικείωση με τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιούν οι ιστορικοί των αρχαίων ανατολικών πολιτισμών.

Περιληπτική παρουσίαση: Οι κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου άλλαξαν ριζικά τη γεωπολιτική κατάσταση της Ανατολικής Μεσογείου και έφεραν αλλαγές στους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς. Στο μάθημα εξετάζονται οι επιπτώσεις της κατάκτησης στην ευρύτερη Ασία και την Αίγυπτο, έναν χώρο που διακρινόταν για την πολυμορφία του και που συχνά αποτέλεσε το θέατρο των συγκρούσεων μεταξύ των Διαδόχων και των Επιγόνων του Αλεξάνδρου. Αναλύεται η θέση των ελληνικών πόλεων (π.χ. της Αλεξάνδρειας, της Περγάμου, της Αντιόχειας, της Βαβυλώνας) στη νέα πραγματικότητα, η δημιουργία των ελληνιστικών βασιλείων της περιοχής (ιδ. των Σελευκιδών και των Πτολεμαίων), καθώς και η θέση των γηγενών πληθυσμών (ιδ. της Μεσοποταμίας, της Βακτριανής και της ΒΔ Ινδίας). Η προσέγγιση γίνεται με τη βοήθεια φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών. Έμφαση δίνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ιστορική έρευνα, καθώς και στην ανάλυση αντιπροσωπευτικών γραμματειακών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών της περιόδου που αφορούν την Ανατολή.

ΙΑΕ 165 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Το μάθημα εμβαθύνει στη μελέτη της ιστορίας της αρχαίας Μακεδονίας, από τις απαρχές της έως την ρωμαϊκή κατάκτηση. Βασικά θέματα περιλαμβάνουν την άνοδο του μακεδονικού βασιλείου, τις βασιλείες του Φιλίππου Β' και του Μεγάλου Αλεξάνδρου, την Ελληνιστική περίοδο, καθώς και τον πολιτιστικό, κοινωνικό και πολιτικό αντίκτυπο της μακεδονικής κυριαρχίας στον αρχαίο κόσμο. Στόχος του μαθήματος είναι να αναλυθούν οι πολιτικές και στρατιωτικές στρατηγικές των Μακεδόνων βασιλέων και να γίνει κατανοητή η ιστορική εξέλιξη του βασιλείου της Μακεδονίας, η ιστορική γεωγραφία και η πληθυσμιακή του σύσταση, η γλώσσα, οι θεσμοί και η θρησκεία των Μακεδόνων μέσα από την μελέτη των αρχαίων συγγραφέων, των επιγραφών και των νομισμάτων. Στους φοιτητές προτείνονται προαιρετικές εργασίες. Εκπαιδευτική Εκδρομή.

ΙΑΕ 122 ΚΟΙΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

(Γ. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ)

Η ευρύτερη πολιτικο-κοινωνική κατάσταση κατά την ύστερη κλασική και ελληνιστική περίοδο (4ος-1ος αι. π.Χ.). Η ανάγκη των ελληνικών πόλεων για συνασπισμούς κατά την περίοδο αυτή και προδρομικές μορφές συνομοσπονδιών. Η περίπτωση της ιστορίας του Βοιωτικού Κοινού: Οργάνωση, λειτουργία, θεσμικά όργανα και ιστορική εξέλιξη. Οι περιπτώσεις της Αιτωλικής και Αχαϊκής Συμπολιτείας: Οργάνωση, λειτουργία, θεσμικά όργανα και ιστορική τους εξέλιξη.

ΕΠΙ 152 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Το μάθημα είναι μια γενική εισαγωγή στη μελέτη των αρχαίων ελληνικών επιγραφών και αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο της ελληνικής Επιγραφικής. Στο πλαίσιο του μαθήματος προσδιορίζεται το γνωστικό αντικείμενο της Επιγραφικής καθώς και τα χρονικά και γεωγραφικά όρια που καλύπτει, ενώ παρουσιάζεται η ιστορία της Επιγραφικής ως επιμέρους κλάδου και οι σχέσεις της με τις άλλες αρχαιογνωστικές επιστήμες. Παρουσιάζεται μια επισκόπηση της ιστορίας της γραφής στον αρχαίο ελληνικό κόσμο με συνοπτική παρουσίαση των αρχαιότερων προ-αλφαβητικών συστημάτων γραφής και των σταδίων εξέλιξης της αρχαίας ελληνικής αλφαβητικής γραφής από τις απαρχές ως την ρωμαϊκή αυτοκρατορική εποχή. Αναλύονται οι κυριότερες κατηγορίες αρχαίων ελληνικών επιγραφών με εξέταση αντιπροσωπευτικών παραδειγμάτων (νόμων, ψηφισμάτων, τιμητικών, αναθηματικών, επιτύμβιων κλπ.). Εξετάζονται επιγραφές που αναδεικνύουν την σημασία τους για την μελέτη της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας (διεθνής βίος, νομοθεσία, θεσμοί πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης κλπ.), της θρησκείας (λατρείες, θρησκευτικές παραδόσεις και δοξασίες, κανονισμοί λειτουργίας ιερών, κατηγορίες αναθημάτων κλπ.), της φιλολογίας (γραφή, γλώσσα, λογοτεχνία κλπ.) και διαφόρων άλλων τομέων της επιστήμης της Αρχαιότητας. Παρουσιάζεται η μέθοδος μελέτης, σχολιασμού και έκδοσης των επιγραφών, ενώ οι φοιτητές εξοικειώνονται με την καταγραφή των επιγραφών και της μορφής των φορέων τους, καθώς και με την σχετική βιβλιογραφία και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις ιστοσελίδων ελληνικών και διεθνών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων (Corpora επιγραφών, Supplementum Epigraphicum Graecum Bulletin épigraphique κλπ.). Πραγματοποιούνται ασκήσεις ανάγνωσης επιγραφών στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων και εντός του μαθήματος. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικά γραπτές εργασίες.

ΠΡΩ 171 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Γ. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Πηγές της Ρωμαϊκής Ιστορίας. Επισκόπηση των περιόδων της Βασιλείας, της *Respublica* και της Ηγεμονίας.

Σκοπός του μαθήματος: εξοικείωση των πρωτοετών φοιτητών με τις πηγές οι οποίες αφορούν στη ρωμαϊκή ιστορία, και η εξέταση των στοιχείων που τοποθετούν σε εξελικτική προοπτική την πορεία των Ρωμαίων στο ιστορικό γίγνεσθαι (γιατί, πώς και πότε συντελέστηκαν οι αλλαγές εκείνες, πολιτικές και κοινωνικές, που διαχωρίζουν την ιστορία της Ρώμης στις τρεις προεκτεθείσες περιόδους).

Μαθησιακό αποτέλεσμα: η απόκτηση βασικών γνώσεων για την Αρχαία Ρώμη, οι οποίες θα καθιστούν ήδη αντιληπτή την ιδιοσυστασία της ρωμαϊκής συμβολής στην παγκόσμια Ιστορία.

ΠΡΩ 202 ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

(Γ. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Η πολιτική και στρατιωτική σταδιοδρομία του Ιουλίου Καίσαρα. Από την ηγεσία των *populares* στην ισόβια δικτατορία. Οι θεσμικές επιλογές και μεταρρυθμίσεις του.

Σκοπός του μαθήματος: πέραν της, αυτονόητης, εκμάθησης των στοιχείων που συνθέτουν μια ιστορική προσωπικότητα του βελγνεκού του Ιουλίου Καίσαρα, σκοπός είναι η κατανόηση από τους φοιτητές της χρησιμότητας που έχει μια ιστορική βιογραφία και η εξήγηση της μεθοδολογίας της προσωπογραφίας.

ΠΡΩ 205 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

(Γ. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ)

Η πολιτικο-κοινωνική κατάσταση στο ρωμαϊκό κράτος κατά την ύστερη *res publica* και το δεύτερο μισό του 1ου αι. π.Χ. Οικογενειακές καταβολές του Αυγούστου και επικράτησή του μέσα από τις εμφύλιες διαμάχες. Η διαμόρφωση της ιδεολογίας και της πρακτικής του *principatus* και η *rex romana*. Διοίκηση, στρατός, κοινωνία, οικονομία και πολιτικοί θεσμοί. Το πρόβλημα της διαδοχής. Ο αντίκτυπος της αυγούστειας ιδεολογίας και η πολιτισμική παραγωγή στην πόλη της Ρώμης και στις επαρχίες μέχρι την αρχή του 1ου αι. μ.Χ.

ΙΒΥ 205 Η ΜΕΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' (843-1081)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στο μάθημα θα εξεταστούν η κρατική οργάνωση και η διοίκηση του βυζαντινού κράτους κατά τη μέση βυζαντινή περίοδο. Θα γίνει αναφορά και στα πολιτικά γεγονότα της περιόδου, τη βυζαντινή πολιτιστική επίδραση, τις σχέσεις με τη Δύση μέσω της μελέτης σχετικών πηγών. Θα παρουσιαστούν η λαμπρή περίοδος της μακεδονικής δυναστείας, η συμβολή των επιγόνων του Βασιλείου Β' στην κρίση του 11ου αιώνα, οι εξελίξεις που οδήγησαν στο σχίσμα του 1054, αλλά και η ενίσχυση της νορμανδικής απειλής στον νότο της Ιταλίας, που προκάλεσε σοβαρά προβλήματα στον ανεληθόντα το 1081 στον θρόνο Αλέξιο Κομνηνό.

Μαθησιακοί στόχοι:

Κατανόηση των αλλαγών που επήλθαν στο status της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τα μέσα του 9ου αιώνα στο πλαίσιο της ανάπτυξης νέων ισχυρών πολιτικών οργανισμών στην Δύση, των αξιώσεων των δυτικών ηγεμόνων και της Παπικής Εκκλησίας στη ρωμαϊκή κληρονομιά.

ΙΒΥ212 ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΑΤΟ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ. ΚΡΑΤΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Το λεγόμενο Δεσποτάτο της Ηπείρου ήταν ένα βυζαντινό–ελληνικό κρατικό μόρφωμα, που αναπτύχθηκε στον χώρο της Μεσαιωνικής Ηπείρου μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204) και σε συνθήκες ρευστότητας, αμφισβήτησης και πολιτικού κατακερματισμού του βυζαντινού κόσμου. Η ιδρυτική δυναστεία των Κομνηνοδουκάδων συνέβαλε στην ισχύ του συγκεκριμένου κράτους κατά τον 13ο αι., καθώς ανέπτυξε ένα πολιτικό πρόγραμμα αυτονομίας και ανεξαρτησίας, ενώ παράλληλα διεκδίκησε τη βυζαντινή ηγεμονία. Η ισχύς του «Δεσποτάτου» διατηρήθηκε ως τις αρχές του 14ου αι., οπότε πλήθος διεκδικητών οδήγησαν στη διάσπασή του σε μικρές επικράτειες, με σημαντικότερες το σερβικό «δεσποτάτο» των Ιωαννίνων και το αλβανικό «δεσποτάτο» της Άρτας, στα μέσα του ίδιου αιώνα. Η εμφάνιση του ιταλού ηγεμόνα Καρόλου Α' Τόκκο στις αρχές του επόμενου αιώνα συνέβαλε σε αναβίωση του παλαιού Δεσποτάτου, το οποίο όμως άρχισε να καταλαμβάνεται σταδιακά από τους Οθωμανούς κατά τη διάρκεια του 15ου αι. Στο μάθημα παρουσιάζεται η πολιτική ιστορία του «Δεσποτάτου», περιγράφεται η οργάνωση της κοινωνίας και αναδεικνύεται ο χώρος ως σημαντικός παράγων της κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης.

ΙΒΥ 213 ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (Σ)

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Ο πόλεμος αποτελεί ένα φαινόμενο με ιστορική και πανανθρώπινη διάσταση, το οποίο συνοδεύει διαχρονικά την εξέλιξη του πολιτισμού. Στους χρόνους του Βυζαντίου έλαβε σχεδόν ενδημικές διαστάσεις και υπήρξε, πέρα από μια αναπόφευκτη και τραγική πραγματικότητα, μέσο επιβίωσης μιας αυτοκρατορίας, που εξελίχθηκε κατά καιρούς σε υπερδύναμη. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ιδεολογικό οπλοστάσιο της πολιτικής θεωρίας των Βυζαντινών, που παρήγαγε μια «υψηλή» στρατηγική, υπεύθυνη για τη δημιουργία του μακροβιότερου κέντρου διεθνούς ισχύος στην ιστορία του δυτικού πολιτισμού. Στο σεμινάριο εξετάζεται η διεξαγωγή και εξέλιξη του πολέμου στο Βυζάντιο κατά τη μέση και ύστερη περίοδο. Παρουσιάζεται η πολεμική εμπειρία των Βυζαντινών (π.χ. τακτική και στρατηγική του πολέμου, επιχειρησιακές δυνατότητες, εξοπλισμός του βυζαντινού στρατού, πολιορκητική τέχνη, ναυτικός πόλεμος, κ.ά.), και αναλύεται η πολεμική τους ιδεολογία. Ο πόλεμος αντιμετωπίζεται ως προϊόν ενός ολοκληρωμένου συστήματος παραδόσεων, πεποιθήσεων και ιδεών, ως μία πτυχή του βυζαντινού πολιτισμού.

ΙΒΥ 102 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (Σ)

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα εξεταστούν οι επιγραφές ως ομάδα ιστορικών πηγών για την ιστορία της ευρύτερης περιοχής της βυζαντινής Ηπείρου αλλά και των πρώιμων χρόνων της οθωμανικής κατάκτησης. Θα δοθούν υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, οι οποίες θα παρουσιαστούν και προφορικά. (Εκπαιδευτική εκδρομή).

Αντικειμενικός σκοπός του μαθήματος είναι η απόκτηση ικανότητας ανάγνωσης των επιγραφών και χρήσης τους ως πηγών για την ιστορία και την ιστορία της τέχνης.

IBY 210 ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ ΔΥΣΗ ΤΟΝ 10ο ΑΙΩΝΑ (Σ)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στο σεμινάριο θα διερευνηθούν οι πολιτισμικές και άλλες επαφές που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στο ανατολικό φραγκικό κράτος και το Βυζάντιο κατά τον 10ο αιώνα. Θα μελετηθούν οι σχέσεις του Βυζαντίου με την αυλή των Οθώνων πριν και μετά τον γάμο της βυζαντινής πριγκίπισσας Θεοφανώς με τον διάδοχο του γερμανικού θρόνου, Όθωνα Β', το 972. Θα εξεταστούν οι σχέσεις του Βυζαντίου με την παπική εκκλησία κατά τον 10ο αιώνα, καθώς και οι σχέσεις της τελευταίας με τους Σάξονες ηγεμόνες. Μέσω της «οθωνικής ιστοριογραφίας» θα αναζητηθεί η «εικόνα» του Βυζαντίου στην αυλή των Οθώνων, ενώ θα μελετηθεί η «ιταλική» πολιτική τους, καθώς και ο ανταγωνισμός τους με το Βυζάντιο για τη βυζαντινή επιρροή νότια Ιταλία και τον ρωμαϊκό αυτοκρατορικό τίτλο.

Μαθησιακοί στόχοι:

Κατανόηση της θεώρησης της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής ιδέας από Εκκλησία και Κράτος στη Δύση, και ανάδειξη της σε παράγοντα που καθόρισε τις ανταγωνιστικές σχέσεις Βυζαντίου και Γερμανικής αυτοκρατορίας όσον αφορά τον ρωμαϊκό αυτοκρατορικό τίτλο και την κυριαρχία στη νότια Ιταλία.

IBY 114 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΦΙΔΡΟΜΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ

(Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτικών ιδεολογιών και συλλογικών ταυτοτήτων στην Βυζαντινή κοινωνία. Στην μακροαίωνη ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας πολιτικές, θεολογικές και κοινωνικές εντάσεις αποτυπώθηκαν σε ρητορικές φορτισμένες ιδεολογικά. Πολύ συχνά το ιδεολογικό πλαίσιο καθόριζε τον τρόπο με τον οποίο διάφορες ομάδες (κοινωνικές, θρησκευτικές, εθνοτικές κ.α.) αντιλαμβάνονταν την ύπαρξή τους μέσα στα πλαίσια του κράτους, αλλά και του Χριστιανικού κόσμου. Η αλληλεπίδραση ιδεολογίας και συλλογικών ταυτοτήτων πολλές φορές γίνεται αισθητή μέσω σημασιολογικών αλλαγών στους όρους με τους οποίους δηλώνεται τόσο η ταυτότητα όσο και η ετερότητα. Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα μελετήσουν επιλεγμένα κείμενα στα οποία θα διαφαίνονται διαφορετικές ιδεολογικές ατζέντες και διαφορετικές θεωρήσεις συλλογικών ταυτοτήτων σε μία δεδομένη περίοδο της Βυζαντινής ιστορίας. Επίσης, θα εξοικειωθούν με τον τρόπο που οι σύγχρονοι ιστορικοί της βυζαντινής ιστορίας προσεγγίζουν τα ζητήματα ταυτότητας και ιδεολογίας.

IBY 253 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΟΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (8ος-9ος ΑΙ.)

(Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)

Η θεολογική διαμάχη σχετικά με την λατρευτική χρήση των ιερών εικόνων διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο στις ιστορικές εξελίξεις του ογδόου και ενάτου αιώνα. Η πρώτη περίοδος της εικονομαχίας (δεκαετία 730- 787) συνέπεσε με την πτώση του εξαρχάτου της Ραβέννας (751) και την στρόφη της παποσύνης προς τους Φράγκους. Στο τέλος της δεύτερης περιόδου της εικονομαχίας (814-842) ο Χριστιανικός/Ρωμαϊκός κόσμος είχε πια διχοτομηθεί μεταξύ δύο αυτοκρατόρων και δύο εκκλησιαστικών κέντρων (Ρώμης-Κωνσταντινούπολης). Στο εσωτερικό πάλι της αυτοκρατορίας, η διαμάχη των εικόνων είχε αποκτήσει τόσο πολιτική όσο και κοινωνική διάσταση. Η τελική επικράτηση των ομάδων που τάχθηκαν υπέρ της λατρευτικής χρήσης των εικόνων συνοδεύτηκε από μία χειραγώγηση της ιστορικής μνήμης καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι λεγόμενοι εικονομάχοι θα γίνονταν γνωστοί στους επόμενους αιώνες. Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα μελετήσουν επιλεγμένα κείμενα στα οποία θα διαφαίνεται η πρόσληψη αυτής της διαμάχης τόσο στον Δυτικό όσο και στον Ανατολικό Χριστιανικό κόσμο, θα εξοικειωθούν με τις απόψεις των σύγχρονων ιστορικών, και τέλος θα κληθούν να αξιολογήσουν τον ρόλο της εικονομαχίας στις ιστορικές εξελίξεις του ογδόου και ενάτου αιώνα.

IEΠ 403 ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ (1000-1500)

(Π. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ)

Παρουσίαση των σημαντικών κοινωνικών και οικονομικών φαινομένων στην Ευρώπη κατά τον μέσο και ύστερο Μεσαίωνα. Πρόκειται για μια περίοδο μεγάλης πληθυσμιακής, οικονομικής και εδαφικής

επέκτασης και της άνθισης του μεσαιωνικού πολιτισμού (1000-1300), σε αντιδιαστολή με την κρίση του δέκατου τέταρτου αιώνα και την διαδικασία αναδιάρθρωσης και επανεκκίνησης κατά τον ύστερο μεσαίωνα. Απαιτείται έμφαση στη διασύνδεση των οικονομικών με τις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα τη συγκεκριμένη περίοδο

ΙΕΠ 397 ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΑΓΜΑΤΑ (110Σ-150Σ ΑΙ.): ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΔΙΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ (Π. ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗΣ)

Τα μοναστικά τάγματα ήταν κεντρικά στην εξέλιξη της δυτικής θρησκείας και πνευματικότητας και έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην επέκταση της λατινικής χριστιανοσύνης μετά τον ενδέκατο αιώνα. Τον δέκατο τρίτο αιώνα, μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους στρατούς της Τέταρτης Σταυροφορίας, Κιστεριανοί, Βενεδικτινοί, Φραγκισκανοί, Δομινικανοί και Ναΐτες εγκαταστάθηκαν και στα πρώην εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Το μάθημα εξετάζει τις συνθήκες που οδήγησαν στην εμφάνιση, συγκρότηση και διάδοση των θρησκευτικών και ιπποτικών ταγμάτων στη Δυτική Ευρώπη, καθώς και τους πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και στρατιωτικούς όρους της δράσης τους στη Μεσόγειο μέχρι τον 15^ο αι.

ΙΜΑ 100 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΣΤΕΠΑΣ: ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (5^{ος}-15^{ος} ΑΙΩΝΑΣ) (Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ)

Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση της ιστορίας, του πολιτισμού και της κοινωνίας των λαών της ευρασιατικής στέπας από τον 5^ο έως τον 15^ο αιώνα, καθώς και το πλαίσιο των επαφών τους με τις γειτονικές τους αυτοκρατορίες και τους Σλάβους. Μέσα από τις σχετικές πληροφορίες κατά τις παραδόσεις και την ανάλυση των πηγών, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να εξοικειωθούν με τις νομαδικούς λαούς και να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα επάνω στα ζητήματα που τίγονται και αναλύονται.

Περίγραμμα μαθημάτων: Στις αρχικές παραδόσεις προσεγγίζονται, μεταξύ άλλων, η έννοια του νομαδισμού, τα χαρακτηριστικά της ευρασιατικής στέπας και η εικόνα αυτών των λαών στον περίγυρό τους. Με εξαίρεση τους ιρανογενείς Αλανούς, τίθεται υπό εξέταση μία σειρά τουρκικών ή μογγολικών λαών οι οποίοι μετανάστευσαν από την Κεντρική Ασία προς την Ευρώπη και δημιούργησαν εφήμερες ή μεγαλύτερης διάρκειας ηγεμονίες (Ούννοι, πρώιμοι Τούρκοι, Άβαροι, Πρωτοβούλγαροι, Χάζαροι, Ούγγροι, Πετσενέγκοι, Ούζοι, Κουμάνοι και Μογγόλοι). Η πραγμάτευση αυτών των λαών, με την αξιοποίηση σχετικών αποσπασμάτων από τις πηγές και τα αρχαιολογικά ευρήματα, εστιάζει στην πολιτική και κοινωνική τους οργάνωση, τις μεταβολές που επέφεραν οι διπλωματικές, πολιτισμικές, εμπορικές κ.ά. σχέσεις τους με τις εδραίες αυτοκρατορίες (όπως το Βυζάντιο και η Κίνα), καθώς και στις σχέσεις των νομάδων με τους Σλάβους γείτονές τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι νομάδες αποτέλεσαν καταλυτικό παράγοντα για τον ιστορικό βίο σλαβικών ηγεμονιών ή τη διαμόρφωση μικτών πολιτισμών.

Τρόπος Εξέτασης: Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

ΙΒΑ 301 ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΛΑΒΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ)

Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης του μεσαιωνικού σλαβικού κόσμου από τον 5^ο έως τον 15^ο αιώνα. Μέσα από τις σχετικές πληροφορίες κατά τις παραδόσεις και την ανάλυση των πηγών, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν την πορεία από τη σλαβική εθνογένεση έως τη διαμόρφωση και ανάπτυξη των μεσαιωνικών σλαβικών κρατών και να προσεγγίσουν κριτικά τα ζητήματα που τίγονται και αναλύονται.

Περίγραμμα μαθημάτων: με αρχή την σλαβική εθνογένεση στην Ανατολική Ευρώπη καθώς και ορισμένα χαρακτηριστικά των πρώιμων Σλάβων (πολιτικές και κοινωνικές δομές, θρησκευτικές αντιλήψεις κ.ά.), εξετάζεται η σλαβική επέκταση στον ευρωπαϊκό χώρο και, λαμβάνοντας υπόψη τα σύγχρονα σλαβικά κράτη (ή άλλες σημαντικές σλαβικές κοινότητες), καταγράφεται η ιστορική και πολιτισμική εξέλιξη του καθενός κατά τον Μεσαίωνα. Τις ευρύτερες ομάδες αποτελούν οι Σλάβοι στην Κεντρική, Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ταυτόχρονα, γίνεται κατανοητή η μετάβαση από την εποχή της μετανάστευσης σε εκείνη των φυλετικών ενώσεων και τέλος στα μεσαιωνικά σλαβικά κράτη, η εγκαθίδρυση των οποίων συνδέεται με τον εκχριστιανισμό και την εθνογένεση των σύγχρονων σλαβικών λαών. Αναφορικά με την Κεντρική Ευρώπη προσεγγίζονται οι ηγεμονίες που διαμορφώθηκαν στην Πολωνία, την Τσεχία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία καθώς και οι ζώσες σλαβικές κοινότητες στην

Αυστρία και τη Γερμανία. Στην Ανατολική Ευρώπη το ενδιαφέρον στρέφεται στη λεγόμενη Ρωσία του Κιέβου που κάλυπτε τη σημερινή Ουκρανία, τη Λευκορωσία και τμήμα της Ρωσίας, ενώ στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Βαλκάνια) προσεγγίζεται η μεσαιωνική ιστορία της Κροατίας, της Σερβίας και της Βουλγαρίας μετά τον εκχριστιανισμό της. Σημαντική παράμετρο αποτελούν οι έξωθεν επιδράσεις σε αυτές τις ομάδες από ισχυρούς γείτονες, οι οποίες συνέβαλαν στη διαμόρφωση των πολιτισμικών τους χαρακτηριστικών.

Τρόπος Εξέτασης: Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

B. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

INE 361 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Α. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ (Α-Κ) - Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ (Λ-Ω))

Εισαγωγικό μάθημα στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία. Βασικοί άξονες αποτελούν: α) η περιοδολόγηση της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, β) η ιστοριογραφική ανάλυση των εννοιών που χρησιμοποιεί η ιστορική επιστήμη για να ορίσει την νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία ως «ιστορία του νέου ελλητισμού», «ιστορία του κατακτημένου ελληνικού έθνους», «βενετοκρατία», «τουρκοκρατία», «οθωμανική κυριαρχία», «ιστορία του ελληνικού κράτους», «σύγχρονη ιστορία» κ.ο.κ..

Ταυτόχρονα στο μάθημα παρουσιάζεται η έννοια της ιστορικής πηγής, του αρχείου και εξετάζεται συνοπτικά η κριτική μέθοδος και η επεξεργασία των πηγών. Παρουσιάζονται και συζητούνται σώματα πηγών της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, βασικά εργαλεία έρευνας (βιβλιογραφίες, περιοδικά) και τα κύρια γενικά ιστορικά έργα (λ.χ. Ιστορία του Νέου Ελλητισμού του Α. Βακαλόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Ιστορία του Νέου Ελλητισμού 1770–2000 σε επιμέλεια Β. Παναγιωτόπουλου, Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα σε επιμέλεια Χ. Χατζηιωσήφ, κ.ο.κ.).

Στο μάθημα περιλαμβάνονται επισκέψεις σε ιστορικά αρχεία και βιβλιοθήκες.

INE 372 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ, 19^{ος} -20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ

(Α. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Εξετάζεται η εργατική συλλογική δράση και η δημιουργία του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα και τον 20^ο αιώνα (ως το 2000). Ειδικότερα αναλύονται στην ιστορική τους διάσταση οι διεκδικήσεις και τα αιτήματα των εργαζομένων, η γυναικεία εργατική δράση και οι αποκλεισμοί των γυναικών από τα εργατικά σωματεία, οι τρόποι έκφρασης της εργατικής συλλογικής δράσης (από τις πρώτες απεργίες στη Σύρο το 1879 ως την «λαϊκή εξέγερση» του Μαΐου 1936 στη Θεσσαλονίκη και τις απεργίες της Μεταπολίτευσης, οι διαδηλώσεις, οι εορτασμοί της εργατικής πρωτομαγιάς), η οργανωτική διάρθρωση του εργατικού κινήματος πριν και μετά την ίδρυση της ΓΣΕΕ (1918), οι κρατικές παρεμβάσεις στο εργατικό και συνδικαλιστικό κίνημα, οι σχέσεις συνδικάτων-πολιτικών κομμάτων, η πολιτική έκφραση του εργατικού κινήματος. Η ιστορία του ελληνικού εργατικού κινήματος παρουσιάζεται μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης του βιομηχανικού καπιταλισμού και συνδυάζεται με την ιστορία του διεθνούς εργατικού κινήματος.

INE 386 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΤΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΕΟΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ.

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Το ότι οι γιορτές αποτελούν πια, δικαιωματικά, αντικείμενο της ιστορίας, το οφείλουμε στην παρακίνηση της λαογραφίας, της εθνολογίας και της ανθρωπολογίας. Η επαφή με αυτές τις επιστήμες έμαθε στον ιστορικό να ενδιαφέρεται για το όπλο που προσφέρει στην ανθρώπινη ύπαρξη η τελετουργικότητα, ακόμα κι όταν είναι ανώνυμη, ακόμα κι όταν δεν έχει σαφή κανονισμό ή συνειδητή συνοχή. Ταυτοχρόνως, η ψυχανάλυση μας διδάξε το ενδιαφέρον που μπορεί να έχει το φαινομενικά «ασήμαντο».

Αφετηρία του μαθήματος είναι η ευρεία ερευνητική παραγωγή ανθρωπολογικών και πολιτισμικών προσεγγίσεων γύρω από τις έννοιες και τις πρακτικές της «τελετουργίας», της «επιτέλεσης» και των «συμβόλων» οι οποίες εμπλούτισαν την ιστορική έρευνα των «εθνικών συμβόλων και επετείων» των νέων, δημόσιων «επινοημένων παραδόσεων»: οι τελευταίες, σύμφωνα με τον ιστορικό Eric Hobsbawm, συγκροτήθηκαν στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ου αιώνα. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα θεσμοθέτησης δημόσιων τελετών και εθνικών επετείων στην Βρετανία, την Γερμανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, το Ισραήλ, την Ιταλία και την Ελλάδα του 19ου και του 20ου αιώνα, θα μελετηθούν διάφοροι δημόσιοι εορτασμοί ως πεδία συγκρότησης εθνικών ταυτοτήτων, κληρονομιάς, μνήμης και κοινής ιστορίας.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο το μάθημα διερευνά τις τελετουργίες και τη λαϊκή κουλτούρα παλαιότερων εποχών όπως π.χ. τις παραδοσιακές τελετουργικές συμπεριφορές της Γαλλικής και της Αγγλικής μοναρχίας (βλ. το πρωτοποριακό έργο του Marc Bloch, *Les rois thaumaturges*), τις δημόσιες τελετές στην Κέρκυρα κατά τη Βενετική κυριαρχία (βλ. τη μελέτη της Αλίκης Νικηφόρου, *Δημόσιες Τελετές στην Κέρκυρα κατά την περίοδο της Βενετικής Κυριαρχίας, 14ος – 18ος αιώνας*), ή τις γιορτές, τα πανηγύρια και τα καρναβάλια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης (όπως έχουν διερευνηθεί από τον Μιχαήλ Μπαχτίν στο περίφημο βιβλίο του *Ο Ραμπελαί και ο Κόσμος του. Για τη λαϊκή κουλτούρα του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης*).

ΙΝΕ 385 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΕΣ ΣΤΑ ΈΘΝΗ-ΚΡΑΤΗ (19^{ος} – 20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη νεοελληνική ιστορία εξαρτάται εν πολλοίς από το πώς αντιλαμβανόμαστε την ιστορία των ομογενών επιχειρηματιών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της διασποράς. Από τον 18ο αιώνα έως το τέλος του 20ού, η οικονομική ισχύς των Ελλήνων της Διασποράς ήταν καθοριστική και για τις άλλες επιδράσεις τους στην νεότερη ελληνική κοινωνία – ιδεολογικές, πολιτισμικές, κοινωνικές και πολιτικές. Ιδιαίτερα σημαντικός ήταν ο ρόλος τους κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας: επί τέσσερεις, περίπου, αιώνες οι παροικίες της δυτικής και της κεντρικής Ευρώπης μετακένωναν στην Ελληνική Ανατολή τα στοιχεία εκείνα που αποτέλεσαν καταλύτες στην οικονομική ανάπτυξη και στο σταδιακό κοινωνικό της μετασχηματισμό. Οι πολιτικές, εξάλλου, πρωτοβουλίες των ομογενών συνέβαλαν αποφασιστικά στην τελική διαμόρφωση του ιδεολογικού πλαισίου μέσα στο οποίο προετοιμάστηκε ο απελευθερωτικός αγώνας των Ελλήνων. Αλλά και μετά τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και την ανάδειξή του σε αδιαμφισβήτητο εθνικό κέντρο, οι ελληνικές κοινότητες του Εξωτερικού διατήρησαν ένα μέρος του προγενέστερου πολιτικού τους ρόλου, ο οποίος, μάλιστα, αναβαθμιζόταν κατά τις περιόδους των εθνικών κρίσεων του Ελληνικού Κράτους.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση και η ερμηνεία της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής δραστηριότητας των Ελλήνων ομογενών της Μεσογείου στην ιστορική μετάβαση από τις Αυτοκρατορίες (όπως η Οθωμανική) στα Έθνη-Κράτη (όπως το Ελληνικό). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα μελετηθούν τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά μέσα που διέθεταν, οι στρατηγικές των δικτύων τους, ο «Εθνικός Κοσμοπολιτισμός» των φορέων τους καθώς και οι πολλαπλές ταυτότητες που διαμόρφωσαν οι Έλληνες της Διασποράς σε σχέση με τις χώρες υποδοχής τους.

Ο σκοπός του μαθήματος είναι διττός: επιχειρείται μέσα από το παράδειγμα της Ελληνικής Διασποράς πρώτον, να αναδειχθεί, ο ρόλος συγκεκριμένων ελίτ στη διαμόρφωση των Εθνών-Κρατών του 19ου αιώνα και δεύτερον, να διαγραφούν οι σύγχρονες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, μέσα στις οποίες παράγεται το έργο της ιστορίας. Με άλλα λόγια, ο φοιτητής καλείται να εμβαθύνει, πρωτίστως, στην ερμηνεία των ιστορικών δομών, θεσμών και δρώντων υποκειμένων, σε σχέση με την ελληνική αλλά και την ευρύτερη οικονομικό-κοινωνική πραγματικότητα, αλλά και στην ερμηνεία της ιστοριογραφίας, δηλαδή «στην ιστορία της ιστορίας».

ΙΝΕ 413 Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (ΤΕΛΗ 18^{οο} – 20^{οο} ΑΙ.)

(Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα αναλύει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας κατά τους νεότερους χρόνους και εστιάζει την προσοχή του στην ανάλυση των μεταβαλλόμενων ή σταθερών δομών της πραγματικότητας στον Ηπειρωτικό χώρο. Ειδικότερα, καλύπτεται χρονικά η περίοδος από τα τέλη του 18ου αιώνα έως περίπου τα μέσα του 20ού αιώνα.

Αναλυτικότερα, στο μάθημα εξετάζονται, κατά θεματικό τρόπο, ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την πορεία του Ηπειρωτικού ελληνισμού, την κοινοτική οργάνωση, την λειτουργία των θεσμών καθώς και την διαμορφούμενη εσωτερική και εξωτερική πολιτική τόσο κατά την Οθωμανική περίοδο όσο και μετά την ένταξη της Ηπείρου στο σύγχρονο ελληνικό κράτος. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την καθοριστική παρουσία του Αλή Πασά στην Ήπειρο, τη συμβολή των Ηπειρωτών στον αγώνα της Ανεξαρτησίας και τις εσωτερικές εξελίξεις στο βιλαέτι των Ιωαννίνων.

Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με τις εκπαιδευτικές εξελίξεις, την πολιτιστική ζωή και τη λογιόσυνη στην Ήπειρο στο πλαίσιο του Ελληνικού κράτους. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν την προσφυγική ή υπερπόντια μετανάστευση, τις σταθερές και τις μεταβολές στην οικονομία και την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ληστείας. Ακόμα, θα αναλυθεί η συμμετοχή και παρουσία των Ηπειρωτών κατά του Βαλκανικού πολέμου, τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, την κατοχή και τις εμφύλιες συγκρούσεις.

Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχειακό υλικό (βίντεο) για την περίοδο από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ, ενώ θα υπάρξουν επισκέψεις στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, στο Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή, στο ιστορικό Αρχείο του Δήμου Ιωαννιτών και στο Κάστρο και το νησί των Ιωαννίνων.

ΙΝΕ 343 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΙΙ (18^{οο} ΑΙ. – ΑΡΧΕΣ 19^{οο} ΑΙ.)

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα αυτό είναι, χρονολογικά, συνέχεια αυτού που διδάχθηκε κατά το χειμερινό εξάμηνο σχετικά με την ελληνική χερσόνησο μεταξύ του 15^{ου} και 17^{ου} αιώνα. Καλύπτει δηλαδή την υπό οθωμανική και βενετική κυριαρχία περίοδο από τις αρχές του 18ου αι. έως το 1821. Μέσα στο γενικότερο πλαίσιο των πολιτικοκοινωνικών και οικονομικών μετασχηματισμών που λαμβάνουν χώρα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία την περίοδο αυτή, εξετάζονται οι εξελίξεις και αλλαγές στη διοίκηση (αποδυνάμωση κεντρικής διοίκησης και ενδυνάμωση των αγιάνηδων, των τοπικών ισχυρών των επαρχιών), στη γαιοκτησία (πέραςμα από τα τιμάρια στα τσιφλίκια) και την κτηνοτροφία (τσελιγκάτα), στη φορολογία (γενίκευση της εκμίσθωσης των φόρων), καθώς και στο εν πολλοίς διεθνοποιημένο εμπόριο που απλώνει τα δίκτυά του στο Αιγαίο, τα Βαλκάνια και την ανατολική Μεσόγειο. Τα παραπάνω αναλύονται ιδιαίτερα ως προς τη σημασία τους για τους ελληνορθόδοξους πληθυσμούς, κυρίως σχετικά με τη συμμετοχή τους στα δίκτυα ανταλλαγών (εμπόριο, ναυτιλία, εμπορική διασπορά), τη δυναμική άνοδο των σχετιζόμενων κοινωνικών στρωμάτων, την ενδυνάμωση των κοινοτικών θεσμών, την αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων και τις σχέσεις τους με τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς. Παράλληλα, εξετάζεται η ισχυροποίηση του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και η ανάδυση της τάξης των Φαναριωτών, όπως και οι ιδεολογικοί-πολιτισμικοί μετασχηματισμοί της εκκοσμίκευσης, της νεωτερικής εκπαίδευσης και του Διαφωτισμού, στο ευρωπαϊκό πλαίσιο των οποίων οι ελληνορθόδοξοι είναι παράλληλα υποδοχείς και συνδιαμορφωτές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο συγκρουσιακό δυναμικό που, σε συνδυασμό με τις κοσμογονικές πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη, απελευθερώνουν τα παραπάνω, από τα Ορλωφικά του 1770 μέχρι το επαναστατικό όραμα του Ρήγα Βελεστινλή και την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας. Η διαδικασία αυτή παρουσιάζεται σε συνδυασμό με την ανάλυση του κλεφταρματολικού φαινομένου στην ελληνική χερσόνησο και με την απώλεια νομιμοποίησης της οθωμανικής εξουσίας.

Ως προς τις βενετικές κτήσεις των Ιονίων Νήσων, τονίζονται ιδιαίτερα οι αλλαγές που επιφέρουν η σταδιακή απώλεια της βενετικής ισχύος, η δυναμική είσοδος του ευρωπαϊκού εμπορίου, η άνοδος των αστικών κοινωνικών ομάδων και, μετά την κατάλυση του βενετικού κράτους, η ολιγόχρονη μαθηματική παρουσία των δημοκρατικών Γάλλων που λειτουργεί ως «εργαστήριο» εισόδου στον κόσμο της νεωτερικότητας ήδη πριν την Επανάσταση του 1821. Παράλληλα εξετάζεται η σύντομη βενετική παρουσία στην Πελοπόννησο (1688-1715) και οι κληρονομίες που αφήνει.

Το μάθημα εξηγεί τη σταδιακή αλλά όχι ευθύγραμμη πορεία προς την εθνική συγκρότηση, τις πολιτισμικές της παραμέτρους, τους κοινωνικούς της εκφραστές και τις πολλαπλές συγκρούσεις που πυροδοτεί.

ΙΝΕ 362 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΙΜΗΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (16^{ος} ΑΙ. – ΑΡΧΕΣ 19^{ου} ΑΙ.)

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξετάζει τη φυσιογνωμία και την εξέλιξη των αφηγηματικών πηγών στη δημόδη ελληνική γλώσσα από τον 16ο έως τις αρχές του 19ου αιώνα. Στόχος του είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με τα εν λόγω κείμενα, και να τους εισαγάγει στις μεθόδους της επεξεργασίας και της ανάλυσής τους. Η διδασκαλία επικεντρώνεται σε σημαντικά έργα που καλύπτουν το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και εκτείνονται σε ένα θεματικό φάσμα από την ιστοριογραφία και τη χρονολογία έως την αγιολογία και το προσωπικό ημερολόγιο. Κατά την εξέταση των κειμένων τίθενται ερωτήματα ως προς το κοινωνικό και πολιτισμικό συγκείμενο της εποχής τους, τις αφηγηματικές στρατηγικές των συγγραφέων, τις κοινωνικές πραγματικότητες και νοοτροπίες που αποκαλύπτουν ή και προσπαθούν να διαμορφώσουν, τον τρόπο διάθεσης των κειμένων, το κοινό για το οποίο προορίζονταν, και τις σχέσεις των ατόμων – δημιουργών με το κοινωνικό τους περιβάλλον. Παράλληλα, εξηγείται η διάκριση μεταξύ της παραγωγής κειμένων σε λόγια ή δημόδη γλώσσα ως τρόπος επιβολής ή άρσης κοινωνικών αποκλεισμών και αξιώσεων ισχύος. Για την ολοκληρωμένη εξοικείωση με τη γλώσσα και την ευρύτερη σημασία των πηγών, οι φοιτητές και φοιτήτριες εκπονούν γραπτές εργασίες στηριγμένες σε συγκεκριμένα αποσπάσματα, τα οποία καλούνται να αναδιατυπώσουν στα σημερινά ελληνικά και να αναλύσουν με τη βοήθεια ειδικής βιβλιογραφίας.

ΙΝΕ 401 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

(Θ. ΡΑΖΑΚΟΣ)

Πρόκειται για ένα μάθημα σύγχρονης πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας με επίκεντρο την Ελλάδα στη δεκαετία του 1940, που θέτει προβληματισμούς και για τις εξελίξεις της δεκαετίας του 1950, μέσω της μελέτης των δομών του μετεμφυλιακού κράτους. Αρχικά χρειάζεται να γίνει μια διερεύνηση των προβλημάτων περιοδολόγησης και ερμηνείας της ελληνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας της δεκαετίας του 1940. Το μάθημα θα πρέπει να περιλαμβάνει, με ελευθερία στον προγραμματισμό του εξαμήνου, τις εξής ενότητες: ελληνική κοινωνία και οικονομία στη δεκαετία του 1930, ο Πόλεμος και η Κατοχή: οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις, η Αντίσταση και η Απελευθέρωση, ο βρετανικός

παράγοντας και τα Δεκεμβριανά, η Βάρκιζα, οι εκλογές και το δημοψήφισμα του 1946, ο διεθνής παράγοντας: ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Βρετανία, Γιουγκοσλαβία κατά τον πρώτο χρόνο του Εμφυλίου, οι διεθνείς και εσωτερικές ισορροπίες του 1948, η ήττα του ΔΣΕ, οι συνέπειες του Εμφυλίου, το σχέδιο Μάρσαλ στην Ελλάδα, σύγκριση με άλλες χώρες της νότιας Ευρώπης.

ΙΕΠ 470 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ-Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει μία εισαγωγική επισκόπηση της νεότερης και σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας από την Εποχή των Ανακαλύψεων έως το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα, κάνοντας αναφορά σε κεντρικές πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και ιδεολογικές εξελίξεις. Σκοπός είναι, πέρα από τη βασική πραγματολογική ενημέρωση, μία διαφοροποιημένη ιστορική προσέγγιση η οποία περιλαμβάνει τόσο τη δυτική όσο και την ανατολική Ευρώπη με ιδιαίτερη έμφαση στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών περιφερειών και στις ανταλλαγές που εκτυλίσσονται μεταξύ τους στο πέρασμα των αιώνων στο επίπεδο της πολιτικής, της οικονομίας, της διάνοησης και της ιδεολογίας. Λέξεις κλειδιά: αποικιοκρατία, ιμπεριαλισμός και παγκοσμιοποίηση / τράπεζες και καπιταλισμός / τυπογραφία και πυροβόλα / Ουμανισμός και Διαφωτισμός / γραφειοκρατίες και τακτικοί στρατοί / Μεσόγειος / δυτική Ευρώπη / κεντρικές δυνάμεις / «παγκόσμιος πόλεμος» και Παγκόσμιος Πόλεμος / απολυταρχία και επανάσταση / πόλεμος, οικονομική κρίση, φασισμός, ολοκληρωτισμός.

ΙΕΠ 464 Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ)

Ως το τέλος του 1941 η Ευρώπη από τα Πυρηναία μέχρι την καρδιά της ευρωπαϊκής Ρωσίας και από το Βόρειο Ακρωτήριο μέχρι την Κρήτη, με εξαίρεση τις ουδέτερες χώρες (Σουηδία, Ελβετία), είχε καταληφθεί από τους Γερμανούς. Στο μάθημα εξετάζουμε την πολιτική της Γερμανίας στην κατεχόμενη Ευρώπη, πολιτική που παρουσίαζε αξιοσημείωτη ανομοιομορφία, με σημαντικότερη διαφορά εκείνη της συμπεριφοράς των αρχών κατοχής μεταξύ δυτικής και ανατολικής Ευρώπης. Ξεκινούμε εξετάζοντας τα ασαφή σχέδια του Χίτλερ για τη «Νέα Ευρωπαϊκή Τάξη» που διαμορφώνονται σταδιακά από τη δεκαετία του 1930: περιοχές εποίκισμου για τους γερμανούς αγρότες, περιοχές τροφοδοσίας της ηπείρου της οποίας τον οικονομικό έλεγχο θα έχει η Γερμανία, ζώνες που τιμητικά εντάσσονταν στο γερμανικό έθνος και προηγμένα κράτη της δυτικής Ευρώπης, που θα μπορούσαν υπό όρους να απολαμβάνουν κάποια μορφή ανεξαρτησία. Εξετάζουμε τους δρόμους μέσω των οποίων οι Γερμανοί διαπίστωσαν το «εβραϊκό πρόβλημα», τη σταδιακή εξέλιξη της πολιτικής τους προς την «τελική λύση» και την αντίσταση και τη διαμαρτυρία των ανθρώπων που ενεπλάκησαν στην πραγματοποίηση του σχεδίου εξολόθρευσης. Προσπαθούμε να χαρτογραφήσουμε τις μορφές αντίστασης που διαμορφώθηκαν στις κατεχόμενες χώρες: χειρονομίες απείθειας, προσωπικές διαμαρτυρίες, δολιοφθορά, παράνομες οργανώσεις που δρούσαν στον αστικό χώρο, ανταρτοπόλεμος μικρής ή μεγαλύτερης κλίμακας και αντίστοιχα τους γερμανικούς μηχανισμούς καταστολής. Στο πλαίσιο αυτό προσεγγίζουμε τις σχέσεις μεταξύ των Συμμάχων, τα δίκτυα απόδρασης που διαμορφώνονται και τις διαδρομές των ευρωπαϊκών πληθυσμών εντός και εκτός Ευρώπης. Τέλος εξετάζουμε τις επιπτώσεις που είχε η νέα διαίρεση του Ψυχρού Πολέμου στην πρόσληψη των όρων «δωσιολογισμός» και «αντίσταση» στην κατεχομένη Ευρώπη.

ΙΕΠ 398 Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ 19^{ου} – 20^{ου} ΑΙ.

(Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Στο μάθημα αυτό προτείνουμε την εξέταση των όψεων του ευρωπαϊκού πολιτισμού κατά τη διάρκεια της ιστορικής περιόδου την οποία συχνά σήμερα περιγράφουμε ως το «γύρισμα του αιώνα». Επίκεντρο του μαθήματος είναι η πνευματική και εν γένει πολιτιστική κίνηση στην Ευρώπη από το 1870 ως το 1914, εποχή έντονων εθνικών ανταγωνισμών αλλά και καλλιτεχνικών και πνευματικών πρωτοποριών. Η Ευρώπη της «Μπέλ επόν», της διαμόρφωσης της μαζικής λαϊκής κουλτούρας, των ρευμάτων στις τέχνες και τα γράμματα, των λογοτεχνικών καφέ και των εκδοτικών επιτευγμάτων αποτελούν το πεδίο της μελέτης. Παράλληλα ασχολούμαστε με την ανάπτυξη των διεθνών πολιτισμικών σχέσεων (απευθείας σχέσεις μεταξύ των καλλιτεχνών, συγγραφέων, διανοούμενων των διαφόρων κρατών, ανταλλαγές μέσω δημοσιεύσεων, εκθέσεων...) αλλά και την μεταμόρφωση των τρόπων στέγασης, εργασίας, διασκέδασης των Ευρωπαίων.

Στόχος: Η κατανόηση της μετάβασης της Ευρώπης στην νέα εποχή του 20ου αι. μέσω των αλλαγών των καθημερινών νοοτροπιών και της πνευματικής παραγωγής.

ΙΕΠ 399 ΤΟ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

(Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Στο μάθημα γίνεται ανάλυση των αιτιών γένεσης και εξέλιξης του φασιστικού φαινομένου στον ευρωπαϊκό χώρο από το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ως το 1945. Μελετάται ειδικότερα η Ιταλία ως χώρος επινόησης του φαινομένου, εξετάζεται ο ιστορικός του χαρακτήρας και προτείνονται ερμηνευτικά πλαίσια. Έμφαση δίνεται στην οργάνωση του φασιστικού μύθου, της εικόνας του Ηγέτη και της διαδικασίας συγκρότησης του «νέου ανθρώπου» και του «νέου Κράτους» στο φασιστικό ολοκληρωτικό εργαστήριο. Επιπλέον εξετάζονται οι ιστοριογραφικές προσεγγίσεις του φαινομένου, οι σύγχρονες «αναθεωρητικές» προσπάθειες, γίνεται σύγκριση του ιταλικού παραδείγματος με παρόμοια πολιτικά ιδεολογικά συστήματα που εμφανίστηκαν σε άλλες χώρες της Ευρώπης (Γερμανία, Ισπανία, Πορτογαλία κτλπ.) και γίνεται μια πρώτη εξέταση των επιγόνων του στην μεταπολεμική Ευρώπη. Αριθμός φοιτητών: Το μάθημα μπορεί να δηλωθεί χωρίς περιορισμό από φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας και από τα υπόλοιπα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής.

ΙΕΠ 418 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ – ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΤΗΣ ΒΕΣΤΦΑΛΙΑΣ ΣΤΟΝ ΟΑΣΕ

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει μία ανασκόπηση, σε μορφή ιστορικής διαμήκους τομής, της εξέλιξης των διακρατικών σχέσεων στην Ευρώπη από τον 17ο αιώνα έως σήμερα. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκονται σχέδια και κατευθυντήριες ιδέες για την ανάπτυξη συστημάτων διεθνούς ισορροπίας, ασφαλείας και διαχείρισης κρίσεων, η διαμόρφωσή τους ενώπιον της εμφάνισης δημοκρατικών και ανθρωπιστικών αρχών καθολικής αξίωσης (όπως δικαιώματα του ανθρώπου, εθνική αυτοδιάθεση κλπ.), οι οποίοι θα συζητηθούν με κριτική αντιπαραβολή θεωρητικών στόχων και πολιτικής πραγματικότητας. Χρονική αφετηρία αποτελούν οι Συνθήκες της Βεσφαλίας 1648 και της Ουτρέχτης 1713. Κέντρο βάρους του μαθήματος αποτελεί ωστόσο ο 19ος και 20ός αιώνας. Σημεία αναφοράς: Βιέννη 1815, Βερολίνο 1878, Χάγη 1899/1907, Παρίσι 1919 και 1920, Λωζάννη 1923, Πότσδαμ 1945, Σαν Φρανσίσκο 1945, Ουάσιγκτον 1949, Βαρσοβία 1955, Ρώμη 1957, Ελσίνκι 1975 και 1995.

ΙΕΠ 460 Ο ΨΥΧΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1945-1990

(Θ. ΡΑΖΑΚΟΣ)

Η περίοδος που θα εξεταστεί εκτείνεται από τα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι και την πτώση του τείχους του Βερολίνου. Το μάθημα αναφέρεται στους παράγοντες που διαμόρφωσαν τις διεθνείς εξελίξεις, την επίδραση που είχαν στην εσωτερική πολιτική κατάσταση των δυτικών κρατών αλλά και στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις του διπολισμού του Ψυχρού Πολέμου στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Έννοιες και λέξεις κλειδιά: αμερικανοσοβιετικός ανταγωνισμός, πόλεμος Κορέας, σοβιετοποίηση αν. Ευρώπης, αντικομμουνισμός στη Δύση, αποσταλινοποίηση αν. Ευρώπης, πυρηνική απειλή και MAD (mutual assured destruction), ύφεση (détente), αποαποικοιοποίηση, χειραφέτηση Τρίτου Κόσμου, κινήματα και ψυχροπολεμικός πολιτισμός, περίοδος Reagan και Γκορμπατσόφ, Περεστρόικα, κατάρρευση ΕΣΣΔ και λαϊκών δημοκρατιών της Ευρώπης.

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΠΡ 505 ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ 2^η ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Στο μάθημα γίνεται επισκόπηση των πολιτισμών του Αιγαϊκού χώρου, με αναφορές στις σχέσεις με τους άλλους πολιτισμούς και στις ευρύτερες εξελίξεις στη Μεσόγειο κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. Εξετάζονται ζητήματα ιστορικής γεωγραφίας, πολιτιστικών δομών, γραφής, διοίκησης και εμπορίου, και αναλύεται η μορφή και η έκταση των επαφών μεταξύ των ανακτορικών πολιτισμών του Αιγαίου και του ευρύτερου χώρου της Κεντρικής και Ανατολικής Μεσογείου. Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Δυνατότητα προαιρετικής εργασίας και παρουσίασή της στο μάθημα. Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε θέσεις της μέσης και Ύστερης Εποχής του Χαλκού.

ΑΠΡ 502 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (Σ)

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξετάζει την εικονογραφία της Εποχής του Χαλκού στο Αιγαίο ξεκινώντας από την τέχνη της βραχογραφίας και τις ερμηνείες των επίκρουστων παραστάσεων της 3ης χιλιετίας π.Χ., εστιάζει όμως στην εικονογραφία των νησιωτικών κέντρων (Κυκλάδες) και των ανακτορικών πολιτισμών (Μινωική Κρήτη - Μυκηναϊκή Ελλάδα) της 2ης χιλιετίας π.Χ. Θα δοθεί έμφαση σε δύο ανόμοιες, αλλά συγκλίνουσες στην αφηγηματικότητα και τους συμβολισμούς τέχνες, την μικρής κλίμακας σφραγιδογλυφία και την μνημειακή επιτοίχια ζωγραφική (τοιχογραφία).

Η τοιχογραφία εμφανίζεται στα πρώτα ανάκτορα της Μινωικής Κρήτης και απογειώνεται κατά τη Νεοανακτορική περίοδο, με επίκεντρο πάντοτε την Κνωσό, στη διαμόρφωσή της, όμως, έχει συμβάλει καθοριστικά η εικονιστική κεραμική των Κυκλάδων. Η Μυκηναϊκή Ελλάδα ακολουθεί τους αιγαϊκούς συρμούς διακόσμησης των ανακτόρων και των πλούσιων οικιών, εκφράζοντας μέσα από τις στερεοτυπικές σκηνές των τοιχογραφιών την αισθητική, την ιδεολογία και την προπαγάνδα των δικών της ηγεμόνων.

Το μάθημα είναι σεμιναριακού χαρακτήρα. Περιλαμβάνει παραδόσεις, ειδικά σεμινάρια, επιτόπιες επισκέψεις και εκπαιδευτικές δράσεις με υποχρεωτική παρακολούθηση και ανάληψη εργασίας, η οποία παρουσιάζεται στο μάθημα.

Εκπαιδευτικές ενδρομές στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Αρχαιολογικό Μουσείο Θήβας και τη Θήρα (Αιρωτήρι)

ΑΠΡ 521 Η ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Η φυσιογραφική ποικιλομορφία, η βιοποικιλότητα και τα μωσαϊκά περιβάλλοντα του ελλαδικού ηπειρωτικού και νησιωτικού χώρου καθιστούν την περιοχή 'φυσικό εργαστήριο' για την αξιολόγηση ερμηνευτικών μοντέλων σχετικά με το ρόλο της τοπογραφίας και του κλίματος στην προσαρμογή της ανθρώπινης συμπεριφοράς και τις στρατηγικές διαβίωσης των Παλαιολιθικών κυνηγών-τροφοσυλλεκτών. Το μάθημα παρουσιάζει μια συνθετική θεώρηση της Παλαιολιθικής περιόδου στον ελλαδικό χώρο, εξετάζοντας τις σημαντικότερες θέσεις και εντάσσοντας την αρχαιολογική μαρτυρία μέσα στα γεωμορφολογικά, παλαιοπεριβαλλοντικά, πολιτισμικά και κοινωνικο-οικονομικά συγκείμενα. Τα πρωτογενή αρχαιολογικά δεδομένα συναξιολογούνται στο ευρύτερο πλαίσιο της προβληματικής σχετικά με τις μετακινήσεις πληθυσμών και την πρώιμη κατοίκηση της Ευρώπης στην Κατώτερη Παλαιολιθική, τις πολιτισμικές αλλαγές της Μέσης Παλαιολιθικής μέχρι την εξαφάνιση των Νεάντερταλ, και την εξάπλωση των *Homo sapiens* στην Ανώτερη Παλαιολιθική. Το μάθημα εστιάζει κυρίως στα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει από τις ανασκαφικές και εργαστηριακές έρευνες των τελευταίων 20-30 χρόνων, πολλές από τις οποίες συνέβαλαν στην επαναθεώρηση του ρόλου της ελλαδικής χερσονήσου στην ανθρωπογεωγραφία της ευρωπαϊκής ηπείρου κατά την Παλαιολιθική περίοδο.

Οι φοιτητές-τριες θα βρουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διδασκαλίας και εξέτασης, στις ιστοσελίδες των μαθημάτων στο ecourse.

ΑΠΡ 522 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ (Σ)

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Το ανθρώπινο είδος χαρακτηρίζεται από την ικανότητα να αναδημιουργεί και να προσαρμόζει τις συνθήκες της ζωής και της εξέλιξής του μέσω της χρήσης τεχνουργημάτων και μέσω της αλληλεπίδρασης του με τον υλικό κόσμο. Το μάθημα εξετάζει την εξέλιξη της τεχνολογίας από την

πρώτη εμφάνιση εργαλείων στην Κατώτερη Παλαιολιθική, έως και τις τεχνολογικές αλλαγές που επέρχονται με την εμφάνιση της παραγωγικής οικονομίας κατά την νεολιθική περίοδο. Στο μάθημα θα συζητηθούν οι εξής θεματικές ενότητες:

1) Η εμφάνιση της παραγωγής και χρήσης εργαλείων: χρήση εργαλείων από μη-ανθρώπινα πρωτεύοντα ("αρχαιολογία των πρωτευόντων") και από τους πρώτους ανθρώπιδες. 2) Το τεχνολογικό σύμπλεγμα Oldowan ("Mode 1") στην Αφρική και την Ευρασία. 3) Το Αχελαιό τεχνολογικό σύστημα: ορισμός, διάρκεια, προέλευση, χωροχρονική κατανομή, λειτουργικές ιδιότητες και εξελικτικές επιπτώσεις. 4) Η καθιέρωση των τεχνικών προετοιμασμένου πυρήνα και η εμφάνιση της πυροτεχνολογίας στη Μέση Παλαιολιθική. 5) Τεχνολογικές καινοτομίες στην Ανώτερη Παλαιολιθική: λιθοτεχνίες λεπίδων και η "σύνθετη βλητική τεχνολογία". 6) Τεχνολογικά συστήματα των μεσολιθικών πληθυσμών: οι μικρόλιθοι και οι αλλαγές στη θηρευτική/συλλεκτική τεχνολογία κατά το πρώιμο Ολόκαινο. 7) Η τεχνολογία της Νεολιθικής: γεωργία, μόνιμη εγκατάσταση και εξάπλωση των εργαλείων συγκομιδής. 8) Οργανική τεχνολογία: τα οστά και το ξύλο ως πρώτες ύλες στην Εποχή του Λίθου. 9) Πότε οι αλλαγές στην τεχνολογία "αξίζουν τον κόπο"; Εξετάζοντας το κόστος και τα οφέλη της κατασκευής εργαλείων από την σκοπιά της συμπεριφορικής οικολογίας (behavioral ecology). 10) Μαθαίνοντας την κατασκευή εργαλείων: σύγχρονες προσεγγίσεις για τη διδασκαλία και τη μάθηση δημιουργίας και χρήσης κατεργασμένου λίθου στην προϊστορία. 11) Η τεχνολογία των σύγχρονων κυνηγών-τροφοσυλλεκτών και τα ζητήματα γύρω από τη χρήση εθνογραφικών αναλόγων στην αρχαιολογία. 12) Τεχνολογική πολυπλοκότητα και καινοτομία στις πρώιμες ανθρώπινες κοινωνίες: πώς "μετράμε" την πολυπλοκότητα και πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε τον ρυθμό της καινοτομίας στο αρχαιολογικό αρχείο; 13) Πράγματα, αντικείμενα, τεχνουργήματα: θεωρητικές προσεγγίσεις της τεχνολογίας και της υλικότητας στην αρχαιολογία.\

Σεμιναρικό μάθημα με υποχρεωτικές παρουσιάσεις από τους φοιτητές επιλεγμένων θεμάτων σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα. Οι φοιτητές-τριες θα βρουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διδασκαλίας και εξέτασης, στις ιστοσελίδες των μαθημάτων στο ecourse

ΑΠΡ 520 ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΠΕΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ - Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ – Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα είναι επιλογής και απευθύνεται σε τεταρτοετείς φοιτητές κατεύθυνσης Αρχαιολογίας. Στόχος του μαθήματος είναι να μυήσει τους φοιτητές στη μεθοδολογία της ανασκαφής τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά, στο πεδίο, μέσω της συμμετοχής τους στις ανασκαφικές εργασίες στον αρχαιολογικό χώρο της Δουρούτης εντός της Πανεπιστημιούπολης, υπό τη διεύθυνση των διδασκόντων.

Η άσκηση στο πεδίο συνδυάζεται με σειρά παραδόσεων στο αμφιθέατρο, όπου θα συζητηθούν διεξοδικά τα στάδια από την σύλληψη ενός αρχαιολογικού ερωτήματος, το σχεδιασμό και υλοποίηση μιας αρχαιολογικής έρευνας (είτε πεδίου, είτε συστηματική/σωστική) έως και τη μελέτη και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της στο υπάρχον πλαίσιο νόμου και επιστημονικής δεοντολογίας. Οι παραδόσεις θα εστιάζουν στην επιφανειακή έρευνα, τις τεχνικές συστηματικής και σωστικής ανασκαφής, τις υποβρύχιες έρευνες, αλλά και στη χρήση νέων τεχνολογιών στις σύγχρονες έρευνες πεδίου. Γεωφυσικές, γεωτρητικές και γεωχημικές έρευνες, χρήση δορυφορικών συστημάτων, τηλεπισκόπηση και αεροφωτογράφιση, εκτεταμένη ή/και επισταμένη επιφανειακή έρευνα θα συζητηθούν πριν τη διδασκαλία της μεθοδολογίας που υιοθετείται στην ανασκαφική έρευνα ανάλογα με τον τύπο της ανασκαφής (χερσαία, υποβρύχια, σωστική, συστηματική, ανασκαφή σε σπήλαιο). Έμφαση θα δοθεί στις ανασκαφικές και άλλες αρχαιολογικές έρευνες στην Ήπειρο, με άξονα τις οποίες θα διδαχθούν οι κύριες προϊστορικές, κλασικές και ρωμαϊκές θέσεις (οιμισμοί, ιερά, νεκροταφεία) στην περιοχή.

Στόχοι

Το μάθημα επιδιώκει να φέρει σε επαφή και να εξοικειώσει τους φοιτητές με τη μεθοδολογία και τις τεχνικές της ανασκαφής πεδίου τις οποίες και θα θέσουν σε εφαρμογή. Θα κατανοήσουν τη σημασία του αρχαιολογικού συγκειμένου ή συνάφειας (context) και αυτή της πρωτογενούς έρευνας στο πεδίο, ενώ θα αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις για το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την έρευνα αυτή.

Επιπλέον, θα διδαχθούν τη διαχείριση των ευρημάτων που προκύπτουν από την συστηματική ανασκαφή (συλλογή, αποθήκευση, καταγραφή, σχεδίαση, φωτογράφιση).

Τρόπος Εξέτασης

Η τελική βαθμολογία για το μάθημα λαμβάνει υπόψιν την επίδοση στη γραπτή εξέταση, αλλά και την απόδοση στο πεδίο κατά τη διάρκεια της ανασκαφής (1 εβδομάδα για κάθε φοιτητή).

Για την συμμετοχή στην ανασκαφή, μετά το τέλος των πρώτων πέντε παραδόσεων στο αμφιθέατρο, απαιτείται η επιτυχής απόδοση σε μια γραπτή πρόοδο-εργασία.

Απευθύνεται αποκλειστικά σε φοιτητές κατεύθυνσης αρχαιολογίας 8^{ου} εξαμήνου.

ΑΠΡ 200 **ΑΡΧΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

(Γ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ)

Το μάθημα επιχειρεί να προσεγγίσει τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό του περιβάλλον στην αρχαιότητα μέσω της μελέτης των βιοαρχαιολογικών καταλοίπων (οστά, σπόροι, γύρη), τα οποία μέχρι πριν λίγα χρόνια αποτελούσαν παραγνωρισμένα αρχαιολογικά ευρήματα. Θα εξεταστούν ζητήματα που αφορούν στη διατήρηση τους στο αρχαιολογικό αρχείο και τη συλλογή τους στην ανασκαφή, θα παρουσιαστούν οι μέθοδοι και τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την μελέτη τους, και θα επιχειρηθεί να αναδειχθούν ζητήματα παλαιοοικονομίας με απώτερο στόχο την προσέγγιση και την κατανόηση μοτίβων ανθρώπινης συμπεριφοράς στις προϊστορικές κοινωνίες.

ΑΚΛ 602 **ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)**

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η τέχνη και ο υλικός πολιτισμός της κλασικής περιόδου εν γένει. Ειδικότερα, εξετάζονται αντιπροσωπευτικά έργα αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, αγγειογραφίας, μεγάλης ζωγραφικής, πηλοπλαστικής και μεταλλοτεχνίας από το 480 ως το 336 π.Χ. Παράλληλα με τη μελέτη και το σχολιασμό των αρχαιολογικών καταλοίπων και των τεχνέργων της κλασικής περιόδου συνεξετάζονται κείμενα της αρχαίας ελληνικής και λατινικής γραμματείας σε μια προσπάθεια να αναζητηθούν πληροφορίες για τις ιστορικές, κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής.

Σκοποί

Στόχος του μαθήματος είναι, εκτός από την εξοικείωση με τα μνημεία της κλασικής περιόδου, οι φοιτητές του 4ου εξαμήνου Αρχαιολογικής κατεύθυνσης να ασκηθούν στη χρήση των αρχαιολογικών δεδομένων ως εργαλείων μελέτης της σύγχρονης κοινωνίας και να προσεγγίσουν θεωρητικά ζητήματα ερμηνείας του φαινομένου του κλασικού, μέσα από την παρουσίαση της βασικής και ειδικής βιβλιογραφίας.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Προβλέπεται εκπαιδευτική επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων όπως και τρίωρη εκπαιδευτική άσκηση στο Μουσείο Εκμαγείων.

ΑΚΛ 687 **ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ (Σ)**

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Η Ζωγραφική, την οποία σύμφωνα με τις πηγές θαύμαζαν περισσότερο από κάθε άλλη μορφή τέχνης στην Αρχαιότητα, διαδραμάτισε έναν εξέχοντα ρόλο στη διαμόρφωση των κοσμοθεωριακών αντιλήψεων των αρχαίων Ελλήνων αλλά και της ιδέας της τελειότητας και της υποδειγματικότητας της αρχαίας τέχνης και της υστεροφημίας εντέλει του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού.

Στο πλαίσιο του σεμιναριακού μαθήματος εξετάζονται ζητήματα που αφορούν την εξέλιξη της Ζωγραφικής από τους Πρώιμους Ιστορικούς Χρόνους έως και την Ελληνιστική Εποχή (χρωστικές ύλες, τεχνικές ζωγραφικής, τεχνοτροπικές τάσεις, εικονογραφικές επιλογές και τέλος, περιεχόμενο και λειτουργία των έργων ζωγραφικής). Τα έργα της ελληνικής μνημειακής ζωγραφικής (σωζόμενα και μη) μελετώνται ενταγμένα στο κοινωνικοπολιτικό τους πλαίσιο, παράλληλα με τις μαρτυρίες των αρχαίων γραμματειακών πηγών και τις αντανάκλασες τους σε άλλες μορφές τέχνης, όπως ήταν η αγγειογραφία και το ψηφιδωτό. Με ζητούμενο την πληρέστερη κατανόησή της γίνεται, επίσης, μια επισκόπηση της μνημειακής ζωγραφικής στον ελλαδικό χώρο κατά την Εποχή του Χαλκού αλλά και κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους (1^{ος}-3^{ος} αι. μ.Χ.), ενώ παρουσιάζονται με κριτική διάθεση οι μεθοδολογικές αρχές της σύγχρονης έρευνας. Ένα τμήμα του μαθήματος παραδίδεται με τη μορφή διαλέξεων, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εργασίες που εκπονούνται από τους φοιτητές, στους οποίους προσφέρεται η δυνατότητα να εμβαθύνουν σε επιμέρους τομείς μέσα από τις επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία αλλά και την πραγματοποίηση ενός βιωματικού εργαστηρίου που θα αφορά υλικά και τεχνικές των αρχαίων.

Σκοπός του μαθήματος είναι οι φοιτητές μέσα από τη συνδυαστική μελέτη υλικών καταλοίπων, των αντανάκλασεων τους σε άλλες μορφές τέχνης αλλά και των γραπτών μαρτυριών: α) να γνωρίσουν σημαντικά έργα της αρχαιοελληνικής ζωγραφικής όπως και τη ζωή και το έργο μεγάλων ζωγράφων της αρχαιότητας, β) να τα εντάξουν τα έργα αυτά στο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής τους, γ) να κατανοήσουν και στη συνέχεια να είναι σε θέση να συζητήσουν για τη Μεγάλη Ζωγραφική και τη διαμόρφωσή της ως αυτόνομου καλλιτεχνικού είδους και, τέλος, δ) μέσω της εκπόνησης εργασίας να εξοικειωθούν με τη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας και να εξασκηθούν στην προφορική και γραπτή παρουσίαση τεκμηρίων, ιδεών και επιχειρημάτων.

Το μάθημα προσφέρεται στους φοιτητές-τριες κατεύθυνσης Αρχαιολογίας, οι οποίοι αναλαμβάνουν υποχρεωτικά εργασία, την οποία παρουσιάζουν καταρχήν προφορικά στο μάθημα, ενώ στη συνέχεια την παραδίδουν και σε γραπτή μορφή.

ΑΚΛ 700 ΙΕΡΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Τα αρχαία ελληνικά ιερά και οι σχετιζόμενες λατρευτικές πρακτικές προσελκύουν ολοένα και περισσότερο το ερευνητικό ενδιαφέρον κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές έχουν φέρει στο φως νέους χώρους λατρείας, ενώ νέες ερευνητικές προσεγγίσεις φωτίζουν τη λατρευτική ζωή των αρχαίων ελληνικών πόλεων-κρατών.

Το μάθημα διερευνά την εξέλιξη και τις λειτουργίες των ιερών του αρχαίου ελληνικού κόσμου κατά τη διάρκεια των ιστορικών χρόνων. Έμφαση δίνεται στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και την τοπογραφία τους, καθώς και στα σχετιζόμενα ευρήματα όλων των τύπων. Εξετάζονται οι διαφορετικοί τύποι ιερών σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα σε αυτά. Μέσω της μελέτης τους, το μάθημα αποσκοπεί να εισαγάγει τους φοιτητές στην αρχαιολογία της αρχαίας ελληνικής θρησκείας, στις πρακτικές της και εν γένει στη θρησκευτική ζωή των αρχαίων Ελλήνων από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως το τέλος των Ελληνιστικών χρόνων. Επιπλέον, εφόσον τα ιερά αυτά λειτουργήσαν ως πόλοι έλξης σημαντικών αφιερωμάτων και ως κέντρα καλλιτεχνικών αλληλεπιδράσεων, οι φοιτητές θα γνωρίσουν πολλά από τα σημαντικότερα μνημεία, αλλά και τέχνεργα της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

Στα πλαίσια του μαθήματος θα συζητηθούν ζητήματα συνέχειας και ασυνέχειας των τελετουργικών πρακτικών και της φύσης των ιερών και λατρευόμενων θεών από τη Μυκηναϊκή περίοδο στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου. Μετά την εξέταση της γένεσης των πρώτων ιερών των ιστορικών χρόνων και της ανάπτυξής τους, θα παρουσιασθούν αναλυτικά τα σημαντικότερα ιερά του αρχαίου ελληνικού κόσμου, ενώ θα συζητηθεί η αλληλεπίδραση θεών, ανθρώπων, αντικείμενων και μνημείων στους ιερούς αυτούς χώρους.

Τέλος, ένας από τους στόχους του μαθήματος είναι να εισαγάγει τους φοιτητές στις πιο πρόσφατες επιστημονικές προσεγγίσεις της λατρευτικής ζωής των αρχαίων Ελλήνων. Συγκεκριμένα, οι ποικίλοι τύποι αφιερωμάτων, αλλά και τα οργανικά κατάλοιπα, όπως τα οστά ζώων, θα διδαχθούν ως μέθοδοι μελέτης των αρχαίων ελληνικών ιερών.

ΑΚΛ 670 Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (Σ) (Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το αντικείμενο του σεμιναριακού μαθήματος είναι η διαχείριση του θανάτου και της απώλειας κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου και την Πρωτοαρχαϊκή περίοδο (7ος αιώνας π.Χ.). Οι ταφικές πρακτικές, τα σχετιζόμενα αρχαιολογικά κατάλοιπα (ταφικά μνημεία, κτερίσματα), οι εσχατολογικές αντιλήψεις, η διαχείριση και ο μετασχηματισμός του νεκρού σώματος είναι μερικές μόνο από τις πτυχές που καλύπτει το φάσμα του σεμιναρίου.

Σκοποί

Οι φοιτητές καλούνται να κατανοήσουν τις βαθιές κοινωνικές και ιδεολογικές προεκτάσεις του θανάτου για τις πρώιμες κοινωνίες και τη σημασία της μελέτης των ταφικών πρακτικών για την ανασύνθεση των αρχαίων κοινωνιών.

Τρόπος Εξέτασης

Οι φοιτητές θα αναλάβουν υποχρεωτικά θέμα εργασίας που θα πρέπει να παραδοθεί σε γραπτή μορφή ενώ θα προηγηθεί προφορική παρουσίαση.

ΑΚΛ 667 ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ (Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ)

Το μάθημα εξετάζει την εξέλιξη της ρωμαϊκής τέχνης κατά τη διάρκεια της ύστερης ρεπουμπλικανικής και της αυτοκρατορικής περιόδου στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο με κύρια έμφαση στον ιταλικό και τον ελλαδικό χώρο. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τον ρωμαϊκό πολιτισμό μέσα από τις κυριότερες κατηγορίες της ρωμαϊκής τέχνης και η κατανόηση της λειτουργία τους σύμφωνα με το πολιτισμικό τους πλαίσιο. Η εξάπλωση της Ρώμης και η επαφή της με τον ελληνικό πολιτισμό οδήγησε στη διαμόρφωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ρωμαϊκής τέχνης.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα μπορούν να διακρίνουν τα στάδια εξέλιξης της ρωμαϊκής τέχνης και να ξεχωρίζουν τις διαφορές της Ρώμης από τις ρωμαϊκές επαρχίες, κυρίως αυτές του ελληνικού χώρου.

ΑΚΛ673 ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ (Ε. ΓΟΥΝΑΡΗ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελούν τα ιδεαλιστικά έργα της πλαστικής της ρωμαϊκής περιόδου και συγκεκριμένα τα αντίγραφα των έργων της ελληνικής πλαστικής. Θα εξεταστούν ορισμένα από τα πιο χαρακτηριστικά ολόγλυφα έργα της κλασικής περιόδου που σώζονται μόνο σε ρωμαϊκά αντίγραφα και θα παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο μέσα από τη σύγκριση των αντιγράφων, σε συνδυασμό με τις γραπτές πηγές και όποια άλλα στοιχεία υπάρχουν, μπορούμε να ανασυστήσουμε ένα χαμένο σήμερα πρωτότυπο.

Παράλληλα, θα εξεταστούν θεωρητικά ζητήματα που αφορούν τα αντίγραφα, όπως για παράδειγμα η χρονολόγησή τους ή το κατά πόσο είναι επηρεασμένα από την εποχή στην οποία δημιουργήθηκαν. Επιπλέον, θα εξεταστεί και η κατηγορία των κλασικιστικών έργων, ώστε να γίνει κατανοητό ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα σε αυτά και τα αντίγραφα κλασικών έργων.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να ξεχωρίζουν ένα αντίγραφο από ένα πρωτότυπο ή ένα κλασικιστικό έργο, να αναγνωρίζουν τον τύπο στον οποίο ανήκει και να το χρονολογούν. Παράλληλα, θα έχουν κατανοήσει ποια είναι η σημασία των αντιγράφων, πώς μπορούμε να τα αξιολογήσουμε και με ποιο τρόπο μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε για τη μελέτη της πλαστικής.

ΑΚΛ 200 ΠΑΛΙΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Γ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ)

Στο μάθημα θα εξεταστούν ζητήματα οικονομίας, κοινωνικής οργάνωσης και χρήσης του χώρου στην αρχαιότητα, υπό το πρίσμα της σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό του περιβάλλον και όπως αυτά εξετάζονται από τις βιο-αρχαιολογικές επιστήμες. Η ενότητα επίσης θα καλύψει τις τελετουργικές, τις λατρευτικές και τις συμβολικές πτυχές της σχέσης ανθρώπου-περιβάλλοντος, και ενώ θα επικεντρώνεται στην αρχαιολογία, θα κάνει χρήση τόσο εθνογραφικών, όσο και ιστορικών και εικονογραφικών πηγών.

ΑΒΥ 701 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ (Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Το μάθημα αναλύει τους βασικούς σταθμούς εξέλιξης της βυζαντινής τέχνης στους περισσότερους από δέκα αιώνες της ύπαρξής της. Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα αναδειχθεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της κληρονομιάς του Βυζαντίου μέσα από αναφορές στις γραπτές πηγές, τις τεχνικές και τα υλικά των έργων. Εκτενή αναφορά θα γίνει στις ρωμαϊκές και ανατολικές απαρχές, στις επιρροές από τον αραβικό κόσμο και γενικότερα στα εξωγενή δάνεια που εμπλούτιζαν την βυζαντινή παράδοση κατά τη διάρκεια της ιστορίας της. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ανάλυση και παρουσίαση έργων-σταθμών της εκκλησιαστικής και κοσμικής τέχνης του Βυζαντίου από την παλαιοχριστιανική μέχρι και την παλαιολόγια περίοδο.

ΑΒΥ 706 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ (ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ)

Στο μάθημα εξετάζεται η μνημειακή ζωγραφική κατά την Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή περίοδο. Μελετώνται οι τεχνικές, τα ανά εποχή εικονογραφικά προγράμματα, η εικονογραφία και η τενοτροπία των διαφόρων παραστάσεων/συνόλων. Αρχικά παρουσιάζονται σημαντικότερα ψηφιδωτά δάπεδα από το 319 μέχρι το 628. Ακολουθεί η παρουσίαση μοναδικών παραστάσεων ή συνόλων μνημειακής ζωγραφικής από την Παλαιοχριστιανική εποχή (θέματα, διαμόρφωση νέας εικονογραφίας και τεχνοτροπίας), την εποχή της Εικονομαχίας (ανεικονικές διακοσμήσεις κυρίως στην Ελλάδα και απλή αναφορά στην Καππαδοκία), τη Μεσοβυζαντινή περίοδο (διαμόρφωση του εικονογραφικού προγράμματος από το β' μισό του 9ου αι. κ.ε, τεχνοτροπικά ρεύματα) και την Παλαιολόγια περίοδο (καλλιτεχνικά ρεύματα, σχολές, "επώνυμοι καλλιτέχνες").

ΑΒΥ 751 ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΙΙ (Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Η χρήση του εικονογραφημένου χειρόγραφου στην Αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα. Η μετάβαση από το ειλητό στον κώδικα και η σημασία της. Η διακόσμηση του βιβλίου στο Βυζάντιο: τύποι, θέματα. Κώδικες που μπορούν να αποδοθούν χρονολογικά στην περίοδο της Εικονομαχίας. Ψαλτήρια του 9^{ου} αι. με μικρογραφίες στην ώρα, καθώς και χειρόγραφα που ανήκουν στο (υπερτονισμένο) καλλιτεχνικό ρεύμα που έχει ονομαστεί «Μακεδονική Αναγέννηση». Παρουσίαση και άλλων κωδίκων, οι οποίοι χρονολογούνται κυρίως από τον 11^ο αι. και μέχρι και τον 13^ο αιώνα. Μικρή τέλος αναφορά στον διάκοσμο γεωργιανών και αρμενικών χειρογράφων.

Στο πλαίσιο του μαθήματος προβλέπεται (εάν καταστεί δυνατόν) επίσκεψη στη Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη. Προβλέπεται επίσης η προαιρετική εκπόνηση σύντομης εργασίας και η παρουσίασή της.

ABY 737 ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (ΓΚ. ΦΙΝΓΚΑΡΟΒΑ)

Στο συγκεκριμένο μάθημα εξετάζεται η μακρά διαδρομή της μεταβυζαντινής τέχνης από την πτώση του Βυζαντίου έως και τις πρώτες δεκαετίες του 18ου αι. Αρχικά θα γίνει μια κριτική ανασκόπηση των όρων που χρησιμοποιούνται για την προσέγγιση της τέχνης της μελετώμενης περιόδου, θα παρουσιαστούν τα κυριότερα ρεύματα και καλλιτέχνες που διαμόρφωσαν τον πολύμορφο χαρακτήρα της. Εκτενής αναφορά θα γίνει για τις κοινωνικές και οικονομικές προϋποθέσεις της δράσης των μεταβυζαντινών ζωγράφων, ενώ ιδιαίτερα θα μας απασχολήσει η γεωγραφική διασπορά τεχνοτροπιών, καλλιτεχνικών μέσων και καλλιτεχνών, με στόχο να αναφανούν τα βασικά καλλιτεχνικά κέντρα από τα πρώτα χρόνια μετά την Άλωση έως και την ίδρυση του νέου Ελληνικού κράτους. Σημαντικό βάρος θα δοθεί τέλος στην περίοδο μετά το 1700, στη μελέτη συσσωματώσεων ζωγράφων, στην αλλαγή των όρων της παραγγελιοδοσίας, αλλά και στις επαφές με τη δυτική τέχνη και την τέχνη της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

ABY 780 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Περιγραφή του μαθήματος

Παρουσίαση και περιγραφή βυζαντινών σφραγίδων, ιστορία της επιστήμης της Σφραγιστικής, οι συλλογές ανά τον κόσμο, η σφραγίδα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, ιδιαιτερότητες, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις και παραστάσεις, η γλώσσα των βυζαντινών σφραγίδων. Είδη σφραγίδων (μέταλλο και χρήση). Τα σύμβολα, ο συμβολισμός των παραστάσεων. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών.

Παρουσίαση και περιγραφή των νομισμάτων και ιστορία της (βυζαντινής) Νομισματικής, το νόμισμα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις, παραστάσεις και ο συμβολισμός τους, η γλώσσα των βυζαντινών νομισμάτων. Διακίνηση νομισμάτων και ο ρόλος τους στην οικονομία. Είδη νομισμάτων. Το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών των νομισμάτων.

Εξοικείωση με τη σφραγίδα και το νόμισμα ως αρχαιολογικού ευρήματος και πηγής της Βυζαντινής ιστορίας, ανάπτυξη δυνατοτήτων στην αναγνώριση, ταύτιση, χρονολόγηση, ερμηνεία των σφραγίδων και νομισμάτων, επεξεργασία σφραγιστικών και νομισματικών αρχαιολογικών ευρημάτων, ανάπτυξη δυνατοτήτων δημοσίευσης σφραγίδων και νομισμάτων

Τρόπος εξέτασης: Γραπτή εξέταση

ABY 762 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (Ε. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ)

Το μάθημα εστιάζει στη μελέτη της μνημειακής αρχιτεκτονικής και ζωγραφικής, που αναπτύχθηκε στην Ήπειρο από τον 5^ο ως και τον 15^ο αιώνα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην περίοδο ακμής της τέχνης του «Δεσποτάτου» στην Άρτα και τα Ιωάννινα. Σε παραλληλισμό και συνάφεια με τα κυριότερα κέντρα, θα εξεταστούν τα μεμονωμένα μνημεία, όπως και οι σχέσεις με τις γειτονικές περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας, της Θεσσαλίας αλλά και της Θεσσαλονίκης. Στόχος του μαθήματος είναι μια σφαιρική παρουσίαση των μνημείων της περιοχής καθ' όλη τη διάρκεια της βυζαντινής περιόδου. Η Νικόπολη, το Βουθρωτό και η Άρτα, με την πλούσια αρχιτεκτονική και καλλιτεχνική τους παρακαταθήκη, θα είναι οι κεντρικοί πυρήνες των παραδόσεων.

ABY 739 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ I (Φ. ΛΥΤΑΡΗ)

Στο μάθημα εξετάζονται οι καταβολές και ο ρόλος της εικόνας στη δημόσια και ιδιωτική λατρεία, από τις απαρχές της χριστιανικής τέχνης έως τη μεσοβυζαντινή εποχή. Βασικές θεματικές ενότητες θα αποτελέσουν τα κυριότερα κέντρα παραγωγής, οι πιο διαδεδομένοι εικονογραφικοί τύποι και το ιδεολογικό και ιστορικό υπόβαθρο αυτών των δημιουργημάτων μέσα και από την προσέγγιση των γραπτών πηγών και την ερμηνεία τους. Θα παρουσιασθούν επίσης οι βασικές τεχνικές και τα υλικά στη διάθεση του αγιογράφου. Η εκπόνηση σχετικής εργασίας από τους φοιτητές είναι προαιρετική.

ABY743 ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ (ΜΕΣΑ 15ου - ΤΕΛΗ 17ου ΑΙΩΝΑ) (Φ. ΛΥΤΑΡΗ)

"Στο μάθημα θα παρουσιαστούν αναλυτικά οι κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες, οι οποίες δημιούργησαν το κατάλληλο περιβάλλον για την ανάπτυξη και την εξάπλωση της μεταβυζαντινής τέχνης των φορητών εικόνων μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453. Θα αναλυθεί ο ρόλος των εν λόγω εικόνων ως λατρευτικού και παράλληλα ως εμπορικού είδους. Στις θεματικές ενότητες εντάσσονται οι ζωγράφοι από τον 15ο έως και τον 17ο αιώνα. Θα παρουσιαστεί το έργο, οι καταβολές, η απήχηση της τέχνης τους και τα μεγάλα κέντρα παραγωγής φορητών έργων στην οθωμανική και ενετική επικράτεια. Αναλυτικά θα εξεταστούν οι εικονογραφικοί τύποι που οι καλλιτέχνες υιοθετούν, δημιουργούν ή μεταβάλλουν, καθώς και το προσωπικό ύφος του καθενός, όπως εντάσσεται στην τέχνη της εποχής του.

INT 804α ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΣΤΟΝ 18^ο ΑΙ.

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η δημιουργία προϋποθέσεων για την έρευνα, την ερμηνεία και την ουσιαστική προσέγγιση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Εξετάζονται οι ορισμοί της τέχνης και η τεκμηρίωση του αντικείμενου της ιστορίας της τέχνης. Αναλύονται οι βασικές επαγγελματικές πρακτικές των ιστορικών της τέχνης και οι θεμελιώδεις έννοιες της ιστορίας της τέχνης. Παρουσιάζεται μία ιστοριογραφική αναδρομή στις καταβολές και τη γενεαλογία της ιστορίας της τέχνης ως επιστήμης – οι ιστορικές της σχέσεις με την αρχαιολογία, τις συλλογές σπάνιων και αξιοπεριεργων αντικειμένων, τις αρχαιολογικές ανασκαφές, την ειδημοσύνη, και κατόπιν την ιστορία με τη μοντέρνα της έννοια, τη φιλοσοφία και τις άλλες επιστήμες όπως ο χώρος οδεύει προς τη σχετική του αυτονομία στον 19 ο και 20 ο αι. Θα εξεταστούν επίσης αναλυτικά οι περίοδοι της ιστορίας της τέχνης και τα βασικά καλλιτεχνικά ρεύματα της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης από την Αναγέννηση μέχρι τον 18 ο αι. Τέλος θα παρουσιαστούν οι βασικές ιστορικές και σύγχρονες μέθοδοι που αναπτύχθηκαν και εφαρμόζονται στο χώρο της ανάλυσης της τέχνης – μορφολογία, εικονολογία, πολιτιστική και κοινωνική ιστορία, φεμινισμός, μετα-αποικιοκρατικά μοντέλα. Προβάλλονται φωτεινές διαφάνειες και χρησιμοποιούνται θεμελιώδη ιστορικά και θεωρητικά κείμενα.

Σκοποί

- να έλθουν οι φοιτητές σε επαφή με τα βασικά εργαλεία και την ορολογία της τρέχουσας ιστορίας της τέχνης ως επιστημονικού κλάδου
- να εξοικειωθούν με την υπάρχουσα πολλαπλότητα των προσεγγίσεων και των ερμηνειών κατά την επεξεργασία των εικόνων και των έργων τέχνης
- να γίνει κατανοητή η πολυδιάστατη οντότητα του έργου τέχνης ως υλικού αντικείμενου ως ιστορικού τεκμηρίου αλλά και ως παράγοντα διαμορφωτικού της ιστορίας Να παρουσιαστεί η ιδιαιτερότητα του κλάδου, και να αξιολογηθούν κριτικά τόσο οι διαφορές του με την παραδοσιακή ιστορία και την αρχαιολογία, όσο και οι σημερινές του συγκλίσεις με τις υπόλοιπες ιστορικές σπουδές Να δοθεί μία πρώτη ιστορική επισκόπηση της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης κατά τα πρώτα της βήματα μετά την Αναγέννηση
- να παρουσιαστεί η ιστορία του χώρου, οι διαφορετικές και ιστορικά συγκεκριμένες του μεταμορφώσεις ανάλογα με τις κοινωνικές προτεραιότητες των ομάδων που τον καλλιέργησαν
- να κατανοηθεί με βάση το παράδειγμα της ιστορίας της τέχνης η ιστορική σχετικότητα των επιστημονικών κλάδων, οι ριζικές τους αλλαγές ανά περίοδο και άρα οι ίδιοι οι κοινωνικοί και ιστορικοί μηχανισμοί συγκρότησης της γνώσης και των επιστημών
- να αξιολογηθεί η αλληλοσυμπληρωματικότητα αλλά και οι συγκρούσεις μεταξύ των διαφορετικών μεθόδων, προσεγγίσεων και ερμηνειών των έργων τέχνης, και
- να γίνει φανερός ο τρόπος με τον οποίο αντανακλούν τις προτεραιότητες και τις αλήθειες κάθε φορά της εκάστοτε ερμηνευτικής γωνίας

Τρόπος Εξέτασης: Το μάθημα εξετάζεται γραπτά

INT 844 ΝΕΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 1945: ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΖΩΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΡΕΑΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΜΟ ΣΤΗ LAND ART ΚΑΙ ΤΑ HAPPENINGS

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

INT 822 ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΖΩΗ (1855–1905)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την πυκνή σε ιστορικά και καλλιτεχνικά γεγονότα περίοδο του β' μισού του 19ου αιώνα, ως τις αρχές του 20ού. Οι τεχνολογικές εξελίξεις που συντελούν στη ραγδαία αλλαγή του τρόπου ζωής στη δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, η πορεία του μοντερνισμού ως συνειδητή, πια, επιλογή των καλλιτεχνών να αντιταχθούν στις επιλογές της ακαδημαϊκής τέχνης και η επίδραση των οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών στην τέχνη είναι ζητήματα που θα επιχειρηθεί να απαντηθούν στο πλαίσιο των μαθημάτων. Θα εξεταστούν κινήματα όπως ο ρεαλισμός, ο εμπρεσιονισμός, τα μετεμπρεσιονιστικά ρεύματα, οι παράλληλες ανεξάρτητες καλλιτεχνικές τάσεις, στα εικαστικά, αλλά και στις εφαρμοσμένες τέχνες, τα οποία όχι μόνο σημάδεψαν την τέχνη της περιόδου, αλλά προετοίμασαν αναπόδραστα το έδαφος για την εμφάνιση των πρωτοποριών στο α' μισό του 20ού αιώνα.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 836 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει με τη μορφή της επισκόπησης την τέχνη της Αναγέννησης και του Μανιερισμού (14ος -16ος αι.) όπως αυτή διαμορφώθηκε σε πόλεις της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Γερμανίας καθώς και την τέχνη του Μπαρόκ (17ος –αρχές 18ου αι.) διαφόρων χωρών (Ιταλία, Γαλλία, Ολλανδία, Αγγλία και Ισπανία). Μελετώνται καλλιτέχνες ορόσημα και η σχέση τους με ριζοσπαστικές εξελίξεις στην αναπαράσταση, όπως την επιρρότητα της γεωμετρικής προοπτικής. Επίσης, παρουσιάζεται η σχέση της περιόδου αυτής με σημαντικές μεταβολές στην αγορά της τέχνης, την εκπαίδευση των καλλιτεχνών, τους καλλιτεχνικούς θεσμούς και τον κοινωνικό ρόλο και θέση του καλλιτέχνη και της τέχνης.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 807 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ (1970-2020)

(Α. ΚΑΝΤΑ)

Το μάθημα μελετά την πορεία και εξέλιξη των εικαστικών τεχνών στη Δυτική Ευρώπη και Βόρεια Αμερική, από τη δεκαετία του 1970 έως και σήμερα. Ο στόχος του μαθήματος είναι διττός. Αφενός, εξοικειώνει τους φοιτητές με μια σειρά εικαστικών τάσεων και προβληματισμών που συμπίπτουν (ή και συνδέονται αναδρομικά) με την ηγεμονία του μεταμοντέρνου λόγου στο πεδίο της Ιστορίας της Τέχνης. Στο πλαίσιο αυτό θα μελετηθούν, μεταξύ άλλων: η έλευση της τέχνης της οικειοποίησης, η φεμινιστική κριτική του καλλιτεχνικού (έμφυλου) υποκειμένου, και η βιντεο-τέχνη, η ηγεμονία των επιτελεστικών τεχνών (Χάπενινγκ, Τέχνη του Σώματος, Περφόρμανς) και οι νέες αντιλήψεις για το σώμα, την τέχνη της συμμετοχής, τη βιοπολιτική και τον φεμινισμό. Τα κινήματα αναλύονται σε σχέση με ιστορικούς σταθμούς όπως ο Μάγς του 1968, η πτώση του τείχους του Βερολίνου αλλά και η σύγχρονη οικονομική κρίση και οι νέες πολιτιστικές συνθήκες που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της μεταποικιακής και νεοαποικιακής κατάστασης σήμερα.

Αφετέρου, το μάθημα αποτιμά τις σημαντικότερες καλλιτεχνικές τάσεις της περιόδου που εγκαινιάζεται με τη λήξη του Ψυχρού πολέμου – περιόδου που συνοδεύεται από νέες απόπειρες κατανόησης και εννοιολόγησης της «σύγχρονης» τέχνης. Μεταξύ άλλων θα εξεταστούν: η τέχνη της εγκατάστασης και η επιτόπια τέχνη, η «σχεσιακή αισθητική», και πρόσφατες εχθρικές και επιμελητικές προσεγγίσεις στις πολλαπλές γεωγραφίες της τέχνης κατά τον 21ο αιώνα.

INT 845 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ: ΔΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ

(Α. ΚΑΝΤΑ)

Το μάθημα διερευνά τη σχέση πολιτικής και τέχνης κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Η ιστορική κατανόηση της σχέσης αυτής είναι, όπως θα μελετήσουμε λεπτομερώς, αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την εμπλοκή των (αλληλοσυγκρουόμενων) τάσεων του ρεαλισμού και του φορμαλισμού στην ψυχροπολεμική διαμάχη. Με αφετηρία τα αντίπαλα καλλιτεχνικά παραδείγματα του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού στη Σοβιετική Ένωση και του Αφηρημένου Εμπρεσιονισμού στις ΗΠΑ, το μάθημα εξετάζει, αφενός, τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους οι εικαστικές τέχνες ενσωματώθηκαν ενεργά στην πολιτισμική διπλωματία κατά την περίοδο αυτή. Αφετέρου, το μάθημα εξετάζει τις σημαντικότερες διενέξεις γύρω από τον ρεαλισμό και τον φορμαλισμό σε ένα ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο και εξοικειώνει τους φοιτητές με τις πολλαπλές, και πολιτικά φορτισμένες, αναγνώσεις αυτών των τάσεων, παράλληλα με μια σειρά καλλιτεχνικών παραδειγμάτων.

INT 852 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ. Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (1895-1940)

(Μ. ΚΑΡΑΛΗ)

Φωτογραφία και κινηματογράφος ορίζονται ως «βιομηχανικές τέχνες» και ταυτόχρονα ορίζουν τη μετατόπιση από τις παραδοσιακές τέχνες σε ένα νέο μοντέλο έκφρασης, επικοινωνίας και αντίληψης βασισμένο στην προσομοιωτική ως προς το πραγματικό μηχανικά παραγόμενη εικόνα, το οποίο μετέβαλε ριζικά τις αναπαραστάσεις του χώρου και του χρόνου και κυρίως την αντίληψη μας για αυτές. Τεχνικά αλληλένδετες οι τέχνες της φωτογραφίας και του κινηματογράφου αλλά και ριζικά διάφορες ως προς τη δομική υπόσταση του περιεχομένου τους, σμίλευσαν τις κοινωνίες του θεάματος και της φαντασμαγορίας του μοντερνισμού. Το μάθημα θα επικεντρωθεί στη σχέση φωτογραφίας και κινηματογράφου και τις ποικίλες συμπορεύσεις, αλληλεπιδράσεις και αλληλοτροφοδοτήσεις (τεχνικές, αισθητικές, κ.ο.κ.) των δυο τεχνών και θα αναλύσει ειδικότερα έννοιες όπως: στιγμιότυπο, κίνηση και ακινησία, μοντάζ, επιτέλεση κ.ο.κ. και τις επιδράσεις τους στη συγκρότηση των ποικίλων θεαμάτων του μοντερνισμού, (πολιτικών κοινωνικών, ιδεολογικών κ.λπ.).

INT 853 ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 1839-1940: ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΕΝΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

(Μ. ΚΑΡΑΛΗ)

Μία από τις κύριες εφαρμογές της μηχανικής αποτύπωσης εικόνων, σύμφωνα με τους Arago και Delaroche κατά την πανηγυρική πρώτη παρουσίαση της φωτογραφίας το 1839 ήταν η συνεισφορά της στη γνώση αλλά και στη διατήρηση του ιστορικού παρελθόντος και ειδικότερα στην αρχαιότητα. Στο προτεινόμενο μάθημα θα εξεταστεί αυτή ακριβώς η στενή σύνδεση φωτογραφίας και αρχαιότητας τα πρώτα εκατό χρόνια εφαρμογής του μέσου. Από την εικόνα της αρχαιότητας ως υλικό τεκμήριο και ως ιδεολόγημα και φαντασιακό αποτύπωμα, στις εθνογραφικές χρήσεις της, στην εικονογραφία του Hollywood, στη μυθική πάζα, στις αρχαιολογικές επιτελέσεις και στη διαφήμιση, το μάθημα θα εξετάσει την πρόσληψη και τις ποικίλες ιδεολογικές, φαντασιακές και τεκμηριωτικές αποτυπώσεις της αρχαιότητας από τη φωτογραφική εικόνα καθώς και τις πολιτισμικές, εθνικιστικές, μεταφυσικές, αποικιοκρατικές, εμπορικές και queer διασταύρωσης φωτογραφίας και αρχαιότητας, αναλύοντας συγκεκριμένα παραδείγματα έργων και φωτογράφων καθώς και το ιστορικό πλαίσιο της εποχής που τα διαμόρφωσε.

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΛΑΟ 496 ΕΘΝΗ, ΕΘΝΟΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Αρχικά γίνεται μια εννοιολογική προσέγγιση στους βασικούς όρους του τίτλου και του περιεχομένου του μαθήματος. Εξετάζονται οι όροι *έθνος*, *εθνοτική ομάδα*, *«φυλή»*, *έθνος-κράτος*, *εθνική και εθνοτική ταυτότητα*, *εθνικισμός*, *εθνοτισμός*, *εθνισμός*, *εθνογένεση* με βάση την τρέχουσα και την επιστημονική τους χρήση και με επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας.

Σε μια δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι θεωρίες για το έθνος αναλυτικά και με βάση την ανθρωπολογική και γενικότερη βιβλιογραφία. Με αφετηρία τις δύο γνωστές και αντίθετες μεταξύ τους πολιτικές θεωρίες, την *ουσιακρατική* και τη *βουλησιαρχική*, εξηγούνται οι πολιτικές διαστάσεις του ζητήματος με συγκεκριμένες αναφορές σε παραδείγματα από τη σύγχρονη πολιτική ζωή και στη συνέχεια εξετάζονται με κριτικό τρόπο οι βασικές επιστημονικές θεωρίες στο χώρο των κοινωνικών επιστημών γύρω από το έθνος και τα συναφή με αυτό ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, εκτός από την *ουσιακρατική* και την *βουλησιαρχική*, παρουσιάζονται, με παραδείγματα και παραπομπές στη σχετική βιβλιογραφία, η *οικονομιστική*, η *πολιτισμική*, η *εκλεκτικιστική* και η *ολιστική* θεωρία.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα Βαλκάνια με σκοπό μια γενικότερη εισαγωγή στην ιστορία και την εθνογραφία αυτού του χώρου. Μέσα από μια ανθρωπογεωγραφική προσέγγιση εξετάζεται το ζήτημα της οριοθέτησης και της ενότητας του χώρου, η έννοια της *βαλκανικότητας* σε σχέση με τη γενικότερη συζήτηση περί κατασκευής της εικόνας των Βαλκανίων εκ μέρους της Δύσης και τα σχετικά ζητήματα εθνο-πολιτισμικής ταυτότητας των λαών που ανήκουν σ' αυτό το χώρο. Έτσι παρουσιάζονται ο τόπος και άνθρωποι του με ανθρωπογεωγραφικούς και ανθρωπολογικούς όρους και μέσα από μια ιστορική βεβαίως οπτική.

Σε ξεχωριστή ενότητα εξετάζεται η περίοδος της οθωμανικής κυριαρχίας στα Βαλκάνια, με έμφαση στο σύστημα των *μιλλέτ*, προκειμένου να κατανοήσουν οι φοιτητές τις δυσκολίες μετάβασης από αυτό το σύστημα στα νεωτερικά έθνη-κράτη. Με βάση ιστορικές μελέτες αλλά και κείμενα περιηγητών παρουσιάζεται η κατάσταση πριν από το έθνος με αναφορές στα εθνογραφικά δεδομένα της εποχής.

Η διαδικασία μετάβασης από την οθωμανική κυριαρχία στα έθνη-κράτη αποτελεί αντικείμενο μιας επόμενης ενότητας, στην οποία ως βασικός στόχος ορίζεται η κατανόηση εκ μέρους των φοιτητών των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών διαστάσεων αυτού του φαινομένου με άξονα την έννοια της νεωτερικότητας και της συναφούς με αυτή εθνικής ιδεολογίας και γενικότερα του εθνικού φαινομένου.

Εδώ καταβάλλεται προσπάθεια να συνδεθούν οι θεωρίες για το έθνος και τον εθνικισμό με την ανάλυση και ερμηνεία των συγκεκριμένων διαδικασιών στο χώρο των Βαλκανίων. Ι διαίτερη έμφαση δίνεται στη σχέση εθνοτικών και εθνικών ταυτοτήτων στο πλαίσιο συγκρότησης των εθνών κρατών και της χάραξης των συνόρων. Σε αυτό το πεδίο η συζήτηση άπτεται του θεωρητικού ζητήματος των *ορίων* ανάμεσα στις εθνοτικές ομάδες και τις ταυτότητες, σε σχέση με το ζητούμενο της εδαφικής οριοθέτησης των εθνών.

Στα επόμενα μαθήματα το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται σε ζητήματα συνόρων και ταυτοτήτων με βάση την περίπτωση της Ελλάδας και της σχέσης της με τα κράτη που συνορεύει. Έτσι, γίνονται αναφορές στη Θράκη και στα ζητήματα που αφορούν τις ελληνο-τουρκικές και ελληνο-βουλγαρικές σχέσεις, με έμφαση πάντοτε στα ζητήματα των εθνοτικών/εθνικών ταυτοτήτων, στη Μακεδονία και στα ανάλογα θέματα, και στην Ήπειρο, που τίθεται το ζήτημα των ελληνο-αλβανικών σχέσεων, με έμφαση στο «Βορειοηπειρωτικό» ζήτημα και το «ζήτημα των Τσάμηδων».

Στο πλαίσιο της παραπάνω ενότητας παρουσιάζονται και αναλύονται σχετικά κείμενα, τα οποία φωτίζουν όλα αυτά τα ζητήματα με έναν διαφορετικό τρόπο, καθώς γίνεται προσπάθεια τα κείμενα αυτά να προέρχονται από διάφορες πλευρές, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν, με βάση τις συγκριτικές προσεγγίσεις, με ποιον τρόπο χρησιμοποιούνται οι «πηγές», τα αρχεία κ.λπ και πώς συγκροτούνται οι διάφορες εθνικές αφηγήσεις. Όλο αυτό το θέμα συνδέεται με το ολόένα και περισσότερο αναπτυσσόμενο πεδίο της *αρχαικής εθνογραφίας*, με την οποία έμπρακτα εξοικειώνονται οι φοιτητές. Στο βαθμό που ο χρόνος το επιτρέπει, γίνεται και ανάλυση περιεχομένου διακηρύξεων ή άλλων προγραμματικών κειμένων επιμέρους εθνικών κινήματων στο χώρο της Βαλκανικής, στα οποία αποτυπώνονται τα τυπικά χαρακτηριστικά των εθνικών ιδεολογιών, όπως για παράδειγμα η συγκρότηση του γραμμικού εθνικού χρόνου με βάση την κοινή καταγωγή από έναν αρχαίο πρόγονο και η διεκδίκηση ενός ομοιογενούς εθνικού ζωτικού χώρου.

ΛΑΟ 455 ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Ο υλικός πολιτισμός συνιστά ένα από τα βασικά αντικείμενα της επιστήμης της Λαογραφίας. Στο γνωστικό αυτό πεδίο εντάσσονται θέματα όπως το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, οι πρωτογενείς παραγωγικές δραστηριότητες, το οικιστικό πλαίσιο, η κατοικία, η βιοτεχνία, η διατροφή και η ενδυμασία.

Στο συγκεκριμένο μάθημα θα δοθεί έμφαση στην έννοια της οικειοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος σε ένα ιστορικό πλαίσιο, στις σχέσεις παραγωγής και την κοινωνική συγκρότηση, ιδιαίτερος ως προς τη μετάβαση από την προβιομηχανική στη σύγχρονη οικονομία και κοινωνία.

Σε αυτές τις βάσεις θα εξεταστούν θέματα σχετικά με την κατοίκηση, το εργασιακό και πολιτισμικό τοπίο και ζητήματα σχετικά με την παραγωγή και την κατανάλωση υλικών αγαθών και τις συμβολικές τους διαστάσεις.

ΛΑΟ 465 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ

(Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Το μάθημα διατρέχει την ιστορία των παραμυθιών και προσεγγίζει το παραμύθι ως ιδιαίτερο αφηγηματικό είδος (αντικείμενο προφορικών παραδόσεων και πολιτισμών αφενός, αντικείμενο της εκδοτικής παραγωγής και της βιομηχανίας του θεάματος, αφετέρου) και ως αυτοδύναμο διεπιστημονικό αντικείμενο σπουδών. Παρουσιάζονται οι κύριες θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για την προσέγγιση και την ερμηνεία του παραμυθιού καθώς και η ευρύτερη σχέση του παραμυθιού με τις μυθολογίες, τις τελετουργίες, το συλλογικό φαντασιακό και τις σύγχρονες χρήσεις του. Μέσα από ειδικά παραδείγματα εξετάζονται ζητήματα, όπως το συμβολικό φορτίο των παραμυθιών, οι κοινωνικές στρατηγικές, το κοινωνικό και επιτελεστικό πλαίσιο της αφήγησης, οι προσαρμογές του παραμυθιού ως μυθολογικής πρακτικής στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας.

ΛΑΟ 453 ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Σ)

(Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Το σεμινάριο πραγματεύεται τους μικροκόσμους των ανθρώπινων πολιτισμών όπως αυτοί μας είναι γνωστοί μέσα από τις συγχρονίες και την ιστορικότητά τους, είτε πρόκειται για τον ελληνικό παραδοσιακό πολιτισμό της καθημερινότητας, είτε για περισσότερο ή λιγότερο γνωστά διεθνή του ανάλογα. Οι συλλογικές αναπαραστάσεις και τα σύμβολα συνιστούν άρρητα ή υπόρρητα επικοινωνιακά «οχήματα» συμβολικής σκέψης όπως αυτή διαμεσολαβείται σε καθημερινή βάση από αφηγηματικές και τελετουργικές πρακτικές, υλικότητες, αλλά και από αφηρημένα νοητικά σχήματα που τεκμηριώνουν αξιωματικά (ταξινομικές) αντιλήψεις μας για τη ζωή μέσα από τη δύναμη του αυτονόητου – που δεν είναι όμως το ίδιο για όλους, αλλά βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον πολιτισμό που το υπαγορεύει. Απαιτείται παρακολούθηση και διαδραστική συμμετοχή όσων το επιλέξουν (περιορισμένος αριθμός συμμετοχών).

Τρόπος Εξέτασης: Απαλλακτική εργασία κατόπιν δημόσιας παρουσίασής της στο σεμινάριο.

ΛΑΟ 458 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

(Π. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ)

Το μάθημα εξετάζει τις βασικές θεωρητικές σχολές της Αστικής Λαογραφίας, τις παραδοχές τους και τα μεθοδολογικά εργαλεία που προτείνουν. Μετά από μια σύντομη παρουσίαση της εξέλιξης της πόλης και της μελέτης της σε διεθνές και διεπιστημονικό επίπεδο, οι διαλέξεις εστιάζουν στην ελληνική περίπτωση από τα μέσα του 20ού αιώνα έως σήμερα.

ΛΑΟ 506 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Π. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ)

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η κριτική επισκόπηση των ερευνών για το δημοτικό τραγούδι από τον 19ο αιώνα έως σήμερα. Εξετάζεται η ανακάλυψή του, ο ορισμός του, η λειτουργία του, η διάδοσή του και οι διαφορετικές προσεγγίσεις του, από την εγκαθίδρυση της φιλολογικής μελέτης του από Δυτικοευρωπαίους φιλόμους και φιλέλληνες λόγιους έως τις σύγχρονες εθνομουσικολογικές αναλύσεις. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στο έργο των Ελλήνων λαογράφων.

ΛΑΟ 449 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ)

Οι θεματικές ενότητες του μαθήματος διαρθρώνονται ως εξής:

Η κληρονομιά της Λαογραφίας: προσεγγίσεις κοινωνικοοικονομικών σχηματισμών του προβιομηχανικού κόσμου και ο μετασχηματισμός του

Η οπτική της Ανθρωπολογίας: θεωρία της οικονομικής ανθρωπολογίας και εθνογραφικά παραδείγματα. Στο πλαίσιο αυτό θα γνωρίσουν σχετικές επιστημονικές θεωρίες, τους εκπροσώπους τους διαχρονικά καθώς και τη σχετική βιβλιογραφία

Σχέσεις παραγωγής και κοινωνική συγκρότηση: από την «παράδοση» στην νεωτερικότητα και κοινωνικές οικονομίες στη μικρή κλίμακα. Στο πλαίσιο αυτό θα γίνει αναφορά σε περιπτώσεις μελέτης της «αγροτικής κοινότητας» του προβιομηχανικού και νεότερου ελλαδικού χώρου: ζάτρουγκα, τσιφλίου, τσελιγκάτο.

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (Δ.Ε.Π)				
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΤΟΜΕΑΣ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΤΗΛ	E-MAIL
Αλεξανδρίδου Αλεξάνδρα	Αν. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Κλασική Αρχαιολογία	05126	aalexandr@uoi.gr
Αναγνώστου Παναγιώτα	Επ. Καθηγήτρια	Λαογραφίας / Λαογραφία με ειδικευση στη Μελέτη της Μουσικής Παράδοσης	05152	panagnostou@uoi.gr
Αναστασόπουλος Νικόλαος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05186	nanastas@uoi.gr
Βλαχόπουλος Ανδρέας	Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Προϊστορική Αρχαιολογία	05107	agvlach@uoi.gr
Γούναρη Εμμανουέλα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/Ρωμαϊκή Αρχαιολογία	05128	emmagoun@uoi.gr
Ζελεπός Ιωάννης	Αναπλ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05165	i.zelepos@uoi.gr
Ζάννης Άγγελος	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας/Επιγραφική	05174	azannis@uoi.gr
Καθάρη Κλεοπάτρα	Αν. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/Κλασική Αρχαιολογία	05127	kkathariou@uoi.gr
Κοντογιώργη Αναστασία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Ιστορία της Τέχνης	05130	akontogiorgi@uoi.gr
Κουλακιώτης Ηλίας	Αν. Καθηγητής	Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Αρχαία Ελληνική Ιστορία	05279	koulakio@uoi.gr
Μανδουλά Άννα	Αν. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05242	amandyl@uoi.gr
Μαντάς Απόστολος	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05129	amantas@uoi.gr
Μαχαϊρά Άννα	Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05223	amahaira@uoi.gr
Μπαμπούιν Αντρέα	Λέκτορας	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05131	ababuin@uoi.gr
Νιτσιάκος Βασίλειος	Καθηγητής	Λαογραφίας / Κοινωνική Λαογραφία	05153	bnitsiak@uoi.gr
Παναγοπούλου Αγγελική	Λέκτορας	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05224	apanagop@uoi.gr

Παπαστεφανάνη Λήδα	Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05137	lpapast@uoi.gr
Παπαχριστοφόρου Μαριλένα	Καθηγήτρια	Λαογραφίας / Κοινωνική Ανθρωπολογία και Λαογραφία: προφορικός πολιτισμός	05112	mpapach@uoi.gr
Σαραφιανός-Μπογιατζής Αριστείδης	Αναπλ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Ιστορία της Τέχνης	05240	asarafia@uoi.gr
Σταυράκος Χρήστος	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05148	chstavra@uoi.gr
Συγκέλλου Ευστρατία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05120	esynkellou@uoi.gr
Τζαμτζής Ιωάννης	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/Ρωμαϊκή Ιστορία	05123	itzamtzi@uoi.gr
Τζεδόπουλος Γεώργιος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία		ytzed@uoi.gr
Τουρλούκης Ευάγγελος	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Προϊστορική Αρχαιολογία	05103	vtourloukis@uoi.gr
Φλιτούρης Λάμπρος	Αναπλ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05104	lflitour@uoi.gr
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (Ε.ΔΙ.Π)				
Δασούλας Θεοφάνης	ΕΔΙΠ	Τομέας Λαογραφίας	05146	fdasoulas@uoi.gr
Βλαχοπούλου Ελένη	ΕΔΙΠ	Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	05135	elvlachopoulou@uoi.gr
ΕΙΔΙΚΟ ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (Ε.Τ.Ε.Π.)				
Μπέλλος Λάμπρος	ΕΤΕΠ		05124	lmpellos@uoi.gr
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ				
Γκρέμου Όλγα	Δ. Υπάλληλος	Γραμματεία Τμήματος	07441	ogremou@uoi.gr
Παπαδήμα Αικατερίνη	Γραμματεία/ Προϊσταμένη	Γραμματεία Τμήματος	07231	kpapadim@uoi.gr
Τσιαντής Κώστας	Δ. Υπάλληλος	Γραμματεία Τμήματος	07232	ktsiantis@uoi.gr
Φασούλας Νίκος	Δ. Υπάλληλος	Γραμματεία Τμήματος	07180	nfasoula@uoi.gr
Φατούρου Όλγα	Δ. Υπάλληλος	Γραμματεία Τομέα Λαογραφίας	05161	ofaturu@uoi.gr

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
451 10 Πανεπιστημιούπολη, Δουρούτη,
Ιωάννινα